

LANDSVERORDENING tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2027 (Landsbegroting 2027)

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. VOORAF

Deze memorie van toelichting heeft betrekking op de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2027. In deze begroting worden de belangrijkste beleidsdoelstellingen voor 2027 uiteengezet, evenals de meerjarige budgettaire consequenties daarvan. Met deze begroting wordt bovendien voor het eerst op een gefaseerde wijze invulling gegeven aan de policy-based ramingssystematiek. In de komende begrotingsrondes zal deze systematiek verder worden ontwikkeld en verdiept. De introductie van deze begrotingssystematiek is van groot belang, omdat hiermee beleid, beschikbare budgetruimte en beoogde resultaten beter met elkaar worden verbonden. Dit draagt bij aan een volledige, juiste en tijdige werking van de planning- en controlcyclus van het Land. Daarnaast verbetert deze aanpak de informatievoorziening aan de Staten van Aruba, wat bijdraagt aan de verdere versterking van de uitoefening van hun budgetrecht, amendementsrecht en controlerecht.

Wat in de begroting voor het dienstjaar 2027 nieuw is ten opzichte van voorgaande jaren, betreft de introductie van een herclassificatie van de hoofdsoorten kosten en middelen in het ontwerpbegrotingsdocument. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen belastingen en niet-belastingbaten, alsmede tussen drie categorieën van uitgaven, te weten: apparaatsuitgaven, beleidsuitgaven en financieringsuitgaven. Deze herindeling beoogt de transparantie en inzichtelijkheid van de begroting aanzienlijk te vergroten. Hierdoor wordt de Staten in staat gesteld een duidelijk onderscheid te maken tussen, enerzijds, de uitgaven die rechtstreeks verband houden met de uitvoering van beleid en, anderzijds, de uitgaven die betrekking hebben op de instandhouding van het ambtelijk apparaat en de financiering van 's Lands schuld. Voorts is in het ontwerpbegrotingsdocument een nieuw begrotingsartikel opgenomen waarin de beleidsuitgaven expliciet worden gepresenteerd. Dit artikel biedt een integraal overzicht van de publieke middelen die worden aangewend voor beleidsactiviteiten en maakt daarmee inzichtelijk in welke mate financiële middelen worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke doelstellingen binnen de Arubaanse samenleving. Dit draagt tevens bij aan de versterking van het verantwoordingsproces, doordat de in de begroting opgenomen beleidsvoornemens beter kunnen worden vergeleken met de gerealiseerde resultaten zoals opgenomen in het jaarverslag en de bijbehorende jaarrekening.

In de memorie van toelichting behorend bij het ontwerp zijn tevens wijzigingen doorgevoerd. Zo zal per ministerie inzicht worden geboden in de benodigde budgetruimte per beleidsdomein, inclusief een meerjarige doorkijk, zowel horizontaal (over de breedte van het ministerie) als verticaal (door alle organisatielagen) binnen het ministerie. Dit houdt in dat de Staten voortaan een integrale (holistische) inkijk verkrijgen in de omvang en aard van budgettaire aanpassingen binnen een ministerie, tot op het niveau van de uitvoerende diensten en directies, en dit in samenhang met de uitvoering van het beleid. Hierdoor ontstaat een meer samenhangend en volledig beeld van de inzet van publieke middelen binnen de verschillende ministeries, hetgeen de informatiepositie van de Staten versterkt en hen beter in staat stelt hun budgetrecht, amendementsrecht en controlerende taak effectief uit te oefenen. Met de Landsbegroting voor 2027 wordt daarnaast een eerste stap gezet in het verbeteren van de presentatie van de beleidsvoornemens, door de indeling en inhoud nauwer te laten aansluiten op het in de begroting opgenomen beleid. In deze begrotingsronde wordt hiermee een begin gemaakt ten aanzien van de beleidsvoornemens van de minister belast met Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector. De verdere doorontwikkeling en toepassing hiervan op de overige beleids terreinen zal plaatsvinden in de begrotingsronde voor het dienstjaar 2028.

Leeswijzer

Het ontwerp bevat de begrotings- en financieringsstaten. Ter ondersteuning van de bestudering van deze staten worden in deze memorie de volgende onderdelen onderscheiden:

- **een algemeen deel**, waarin de uitgangspunten van de begroting worden uiteengezet, inclusief de daarmee samenhangende budgettaire risico's, de duurzaamheidsindicatoren van 's Lands financiën en de reactie van het Land op het advies van het College Aruba financieel toezicht (CAft);
- **beleidstoelichtingen per ministerie** (inclusief de daaronder ressorterende diensten en directies), waarin de beleidsagenda, de meerjarige ontwikkeling van de budgetten (horizontale toelichting), de mutaties tussen begrotingsjaren (verticale toelichting) en de na te streven beleidsprioriteiten worden weergegeven;
- **bijlagen**, waaronder het advies van het CAft, de economische classificaties van de opgenomen ramingen, een overzicht van de door het Land uitgegeven leningen, een overzicht van de openstaande vorderingen en schulden van de ministeries, een specificatie van de opgenomen baten, een leningsoverzicht, de liquiditeitsprognose, het subsidieoverzicht, de personeelsbezetting, een overzicht van de ramingen van PPS-projecten, de stand van de overheidsdeelnemingen en de ontwikkeling van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën.

De onderhavige begroting vormt een voortzetting van de financiële planning voor de regeerperiode 2025–2028 van het kabinet AVP-FUTURO, waarin de Landsbegroting nadrukkelijk als beleidsinstrument wordt ingezet ter realisatie van de volgende doelstellingen:

- het versterken van de koopkracht van burgers;
- het gericht investeren in een duurzame en inclusieve economie;
- het stimuleren van de bedrijvigheid; en
- het verhogen van het algemene welvaartsniveau.

In lijn met het regeerprogramma 2025–2028 zet het kabinet AVP-FUTURO in op brede maatschappelijke vooruitgang, met een duidelijke focus op inclusieve groei. Het doel hierbij is te komen tot een evenwichtiger inkomensverdeling en te waarborgen dat de vruchten van de economische ontwikkeling van Aruba ten goede komen aan een structurele verbetering van de welvaart en het welzijn van alle inwoners. Het versterken van de koopkracht, het bevorderen van economische bedrijvigheid en het verhogen van het welvaartsniveau vereisen een gezamenlijke inspanning gericht op een eerlijkere verdeling van de belastingdruk en een verbreding van de belastinggrondslag van het Land Aruba. Ten behoeve van het creëren van nieuwe inkomstenstromen uit belastingen en sociale premies, worden – in overeenstemming met het regeerprogramma 2025–2028 de volgende beleidsmaatregelen in gang gezet:

- het reguleren van de markt voor korte termijnverhuur (“vacation rentals”), alsmede het verhogen van de naleving van fiscale verplichtingen, met het oog op een eerlijke en effectieve afdracht van belastingen en sociale premies binnen deze groeiende sector;
- het implementeren van een nationaal plan ter bestrijding van de informele economie, gericht op het formaliseren van economische activiteiten en het bevorderen van een evenwichtige belasting- en premieafdracht;
- het legaliseren van een specifieke categorie arbeidskrachten zonder verblijfsvergunning, teneinde bij te dragen aan een gelijk spelveld op de arbeidsmarkt. Hierbij wordt verwacht dat deze maatregel tevens een positief effect zal hebben op de inning van leges en de afdracht van sociale premies.

Uitgangspunten voor begroting 2027

Een randvoorwaarde voor de realisatie van de hiervoor genoemde beleidsdoelstellingen is het verbreden van de (meerjarige) budgettaire ruimte, binnen het normatieve kader van de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft), dan wel de toekomstige Rijkswet. Aangezien het wetgevingsproces omtrent de Rijkswet houdbare overheidsfinanciën

(HOFA) ten tijde van het opstellen van deze begroting nog gaande was, is de onderhavige begroting gebaseerd op de LAft. De LAft vormt daarmee het uitgangspunt voor de in deze begroting gehanteerde budgettaire kaders, te weten:

- het jaarlijks realiseren van een overschotnorm van +1,0% van het bruto binnenlands product (bbp) op collectief niveau;
- het structureel verlagen van de schuldquote tot 50% van het bbp in 2040, waarbij het gerealiseerde overschot op collectief niveau volledig wordt aangewend voor schuldreductie;
- het voldoen aan de personeelslastennorm van maximaal 10% van het bbp, conform de brede internationale definitie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de LAft;
- het strategisch inzetten van de beschikbare investeringsruimte ter versterking van de weerbaarheid van de Arubaanse economie en ter verlaging van de structurele kosten van het Land;
- het hanteren van realistische ramingen voor zowel de ontvangsten als de uitgaven, teneinde een optimale en doelmatige inzet van schaarse publieke middelen te waarborgen, zonder de lasten voor burgers onevenredig te verhogen.

Rekening houdend met het voorgaande, zal het saldo van het Land voor het dienstjaar 2027 uitkomen op +1,0% van het bruto binnenlands product (bbp). In absolute termen is dit als volgt weergegeven:

Saldo vastgestelde begroting 2026 (incl. 1ste suppletoire 2026)	:	Afl.	+80.8 mln.
Effect economische vooruitzichten en beleidsintensivering op ontvangsten	:	Afl.	+ 51.3 mln.
minus			
Effect beleidsintensivering op de bestedingen	:	Afl.	- 48.0 mln.
Saldo ontwerpbegroting 2027	:	Afl.	+ 84.1 mln.

Beleidsgerichte begroting (Policy Based Budgeting)

Tot slot dient te worden opgemerkt dat binnen de regeerperiode van het kabinet AVP-FUTURO een structurele hervorming, voortvloeiend uit het Landspakket, geleidelijk beslag zal krijgen in de begrotingswetten, onder meer door de introductie van een meer beleidsgerichte begrotingssystematiek c.q. policy-based budgeting. Deze benadering houdt in dat de begroting in toenemende mate wordt gebaseerd op beleidsdoelstellingen, in plaats van uitsluitend op historische kosten. Centraal staat daarbij de vraag welke maatschappelijke doelen de overheid wil realiseren en op welke wijze de beschikbare budgettaire middelen daaraan bijdragen. Het voordeel van deze systematiek is dat deze bijdraagt aan een scherpere focus op te behalen resultaten, alsmede aan een versterking van de verantwoording over de inzet van schaarse publieke middelen, onder meer via uitvoeringsrapportages, het jaarverslag en de jaarrekening. Daarnaast bevordert deze

budgetteringsmethode het inzicht in de beschikbare budgettaire ruimte en ondersteunt zij de identificatie van herallocatiemogelijkheden binnen de begroting. Per ministerie en beleidsdomein worden de bestuurlijke prioriteiten beschreven die met de geraamde beleidsuitgaven van deze begroting worden nagestreefd.

Beleidsuitgaven (in AFL. 1000)

Beleidsprogramma	Beleidsdomein	Soort uitgave	Bedrag	Dienst
Ministerie AZCMN				
Duurzame stadsvernieuwing met inheemse accenten	Cultuur en burgerschap	Subsidies & doeluitkeringen	3,576	ANA
	Cultuur en burgerschap	Subsidies & doeluitkeringen	3,273	Directie cultuur
	Natuur en Milieu	Subsidies & doeluitkeringen	4,552	DNM
	Cultuur en burgerschap	Overdrachten	1	Musea
	Natuur en Milieu	Overdrachten	182	DNM
Reparatietoelag verhogen t.b.v. pensioen	Algemene Zaken	Overdrachten	1,251	Ministerraad
Welzijn en welvaart vergroten	Algemene Zaken	Overdrachten	595	DBB
	Algemene Zaken	Overdrachten	7	Sociaal Economisch Raad
	Algemene Zaken	Overdrachten	4	UNESCO
Subtotaal:			13,442	
Ministerie HITT				
Betaalbare huisvesting bevorderen	Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening	Overdrachten	9,213	FCCA Directie Telecom.
Subtotaal:			9,213	
Ministerie TTA				
Subtotaal:			-	Directie Luchtvaart Directie Scheepvaart
Ministerie VSOV				
Wettelijke en juridische verplichtingen	Volksgesondheid	Subsidies & doeluitkeringen	6,596	Bureau Onderst. Verslavingszorg Bureau Onderst. Verslavingszorg
	Volksgesondheid	Subsidies & doeluitkeringen	33,557	Directie Ouderenzaken
	Sociale Zaken	Subsidies & doeluitkeringen	22,553	Maatschappelijke zorg
	Sociale Zaken	Overdrachten	3,015	Materiële hulpverlening
	Volksgesondheid	Overdrachten	217	Directie Volksgezondheid
Welzijn en welvaart vergroten	Sociale Zaken	Overdrachten	31,900	Materiële hulpverlening
	Volksgesondheid	Subsidies & doeluitkeringen	9,159	Directie Volksgezondheid
Medicijntoegang en zorgkwaliteit waarborgen	Volksgesondheid	Overdrachten	1	Kwaliteitsinstituut gezondheid
Subtotaal:			106,997	
Ministerie KOJIS				
Wettelijke en juridische verplichtingen	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	17,069	Bijzonder kleuteronderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	56,379	Bijzonder basisonderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	6,686	Speciaal onderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	26,150	Bijzonder MAVO onderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	35,732	Bijzonder HAVO/WVO onderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	23,885	Bijzonder Lager beroepsonderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	8,004	Bureau stichtingen bijzonder onderwijs(instellinge)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	19,112	Universiteit van Aruba
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	7,286	Overig KOJIS
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	2,407	IBISA
	Innovatie en Bedrijfsvoering	Overdrachten	4	Biblioteca Nacional Aruba
	Onderwijs en Sport	Overdrachten	500	Bevordering Studie Aruba/Buitenland
	Onderwijs en Sport	Overdrachten	27	Instituto Pedagogico Arubano
Subtotaal:			203,240	
Ministerie JIOVE				
Samenwerking en handel met Nederland, EU en Cariben versterken	Justitie	Overdrachten	24,635	Griffie Gerecht Eerste Aanleg
Wettelijke en juridische verplichtingen	Justitie	Overdrachten	5	Korps Politie Aruba
	Justitie	Overdrachten	76	NCB Interpol Aruba
	Justitie	Overdrachten	12,000	Overig JIOVE
	Justitie	Overdrachten	1,434	Dienst Burgerlijke Stand en bevolkingsregister
	Justitie	Overdrachten	2,371	DWJZ
	Justitie	Subsidies & doeluitkeringen	2,267	Voogdijraad DIMAS
Subtotaal:			42,788	
Ministerie FEPS				
Verhoging pensioen door bijstelling reparatietoelag	Financiën	Overdrachten	184,740	Overig FEPS
Wettelijke taak en of juridische verplichting	Financiën	Overdrachten	41,260	APFA
	Economische Zaken	Overdrachten	90	Bureau minister van FEPS
	Economische Zaken	Overdrachten	5	BIE
	Financiën	Overdrachten	340	FIU
	Financiën	Overdrachten	3,100	Niet verzekerden (duurtetoelag)
Subtotaal:			229,535	
Subtotaal:			605,215	

In 2027 zal naar verwachting 31% van het beschikbare budget worden aangewend voor de realisatie van deze prioriteiten.

I.1. Economische vooruitzichten

De economische vooruitzichten voor Aruba zijn positief. Volgens de “Economic Outlook” van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI) van juni 2026 zal de economie nominaal met 4,1% groeien in 2027. Dit komt uit op een bruto binnenlands product (BBP) van Afl. 8,408 miljoen. Vergeleken met de “Economic outlook” van december 2025, is er sprake van opwaartse bijstelling van 2,2 procent punten.

Tabel 1: Vooruitzichten december 2025 vs. juni 2026

	Economic Outlook dec 2025			Economic Outlook jun 2026		
	2025	2026	2027	2025	2026	2027
Nominaal BBP in Afl. Miljoenen	7,861	8,068	8,221	7,978	8,078	8,408
Groei in procenten	5.9	2.6	1.9	6.4	1.3	4.1

Bron: DEZHI

Assumpties

De opwaartse bijstelling van 2,2 procent punten in de nominale groeiprognose voor 2027 is het resultaat van nieuwe berekeningen met behulp van het macromodel MARUBA, dat wordt beheerd door de DEZHI. De aannames zoals de groei van het aantal verblijfstoeristen, de Average Daily Rate, de ontwikkeling van de overheidsbestedingen en de verwachte inflatie, zoals weergegeven in tabel 2, zijn in grotendeels ongewijzigd in deze editie van de Outlook.

Tabel 2: assumpties economic outlook

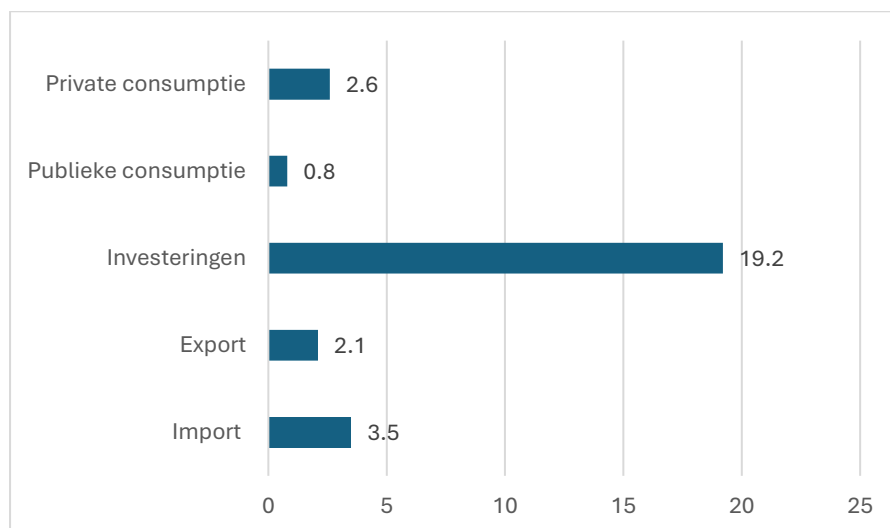
Jaar 2027	Outlook december 2025	Outlook juni 2026	Bijstelling
Assumpties			
Verblijfstoeristen	2.0%	2.0%	-
Average Daily Rate	5.0%	5.0%	-
Overheidsbestedingen	Meerjarig kader	Meerjarig kader	
Inflatie	2.0%	2.0%	-

Bron: DEZHI

Macro-economisch beeld 2027

De nominale groei van 4,1% in 2027 wordt aangedreven door alle componenten van het BBP behalve imports, die een omgekeerd effect hebben op het BBP, zoals te zien is in grafiek 1.

Grafiek 1: Verwachte groei BBP-componenten 2027 t.o.v. 2026

Bron: DEZHI

De grootste bijdrage aan de economische groei in 2027 wordt verwacht van de investeringen (+19,2%). Deze ontwikkeling hangt samen met verschillende hotelprojecten die in 2026 vertraging opliepen, maar naar verwachting in 2027 tot uitvoering komen. De tweede belangrijkste bijdrage aan de BBP-groei komt van de private consumptie (+2,6%), ondersteund door positieve ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de doorwerking van investeringsactiviteiten. De export groeit naar verwachting met 2,1%, mede als gevolg van gunstige ontwikkelingen in het toerisme en verbeteringen in de passagierscapaciteit van de luchthaven. De invoer neemt met 3,5% toe, in lijn met de verwachte ontwikkeling van de binnenlandse vraag.

Publieke consumptie en investeringen

Publieke consumptie wordt verwacht een groei te laten zien van 0,8%. De bijdrage van goederen en diensten aan de totale publieke consumptie wordt geschat op ongeveer 28%¹. Geprojecteerd wordt dat de totale investeringen met 19,2% zullen toenemen in 2027.

¹ Het BBP en al zijn componenten, geschat met behulp van het MARUBA-model, volgen het "System of National Accounts" (SNA). De publieke consumptie is van de "General Government", terwijl de begroting betrekking heeft op Land Aruba. Daarom gebruikt het MARUBA-model de input van Land Aruba en past deze toe om een schatting te maken van de publieke consumptie. Vervolgens wordt, met behulp van, onder andere, historische verhoudingen, een herverdeling gedaan naar enkele, maar niet alle, componenten van de publieke consumptie. Deze omvatten onder andere de intermediaire consumptie (goederen en diensten), lonen, gezondheidsuitgaven, en er wordt zelfs gecorrigeerd voor de markt output van de overheid om dubbeltellingen in de huishoud consumptie te voorkomen. Dit is de reden waarom de 28% niet herleidbaar is uit de begroting, aangezien het gaat om een geschat cijfer van de publieke consumptie van de "General Government".

Vooruitzichten Internationale Monetair Fonds

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) is optimistisch over de economische vooruitzichten voor Aruba in 2027. Het IMF in de World Economic Outlook van april 2026 een vergelijkbare nominale groei van 3,9% verwacht.

Economisch effect middelenraming

x Afl. 1.000,- Belastingsoorten	OB 2027			
	Stuctureel	Beleid/ Compliance	Eco. groei	Raming
Loonbelasting	201,000	10,000	4,000	215,000
Inkomstenbelasting	-	4,000	-	4,000
Rente belastingvordering	-	6,500	-	6,500
Winstbelasting	223,000	35,000	17,000	275,000
Dividendbelasting	35,000	-	5,000	40,000
Grondbelasting	49,000	36,000	1,000	86,000
Successie-/overgangsbelaasting	-	-	-	-
Overdrachtsbelasting	30,000	5,000	-	35,000
Motorrijtuigenbelasting	28,000	1,000	2,000	31,000
Zegelbelasting	1,500	-	500	2,000
Directe belastingen	567,500	97,500	29,500	694,500
Invoerrechten	265,000	-	5,000	270,000
Accijns gedestilleerd	38,000	-	1,000	39,000
Accijns sigaretten	12,000	-	2,000	14,000
Accijns bier	33,000	-	2,000	35,000
Accijns minerale oliën	69,000	-	1,000	70,000
B.B.O./B.A.V.P.	429,000	9,000	15,000	453,000
Zegelbelastingen	41	-	-	41
Dienstverlening IUD	2,500	-	-	2,500
Vergunningen	27,000	500	1,000	28,500
Milieubelasting op hotels e.a.	16,500	250	750	17,500
Indirecte belastingen	892,041	9,750	27,750	929,541
Bijdragen in kosten DIMP	-	15,000	-	15,000
Overig ontvangsten Douane	560	-	-	560
Toeristenheffing (Land excl. TPEF)	102,000	1,000	3,000	106,000
Totaal	1,562,101	123,250	60,250	1,745,601

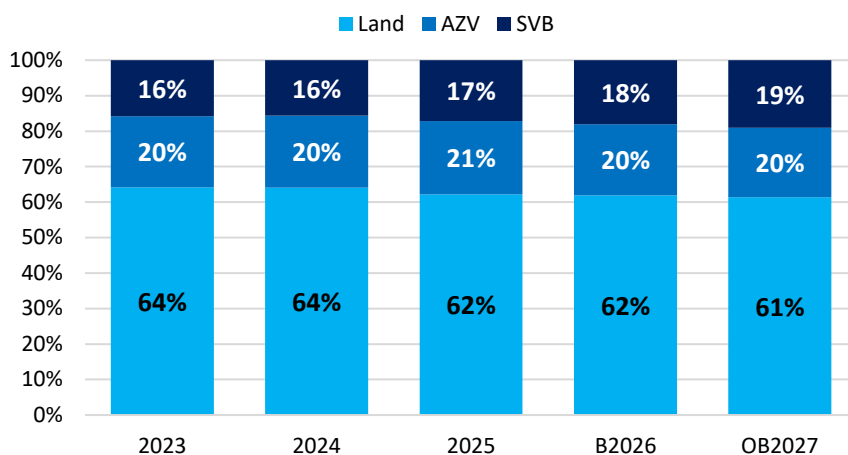
Noot: In bovenstaand overzicht staan vier kolommen weergegeven, waarvan de eerste 3 kolommen standaard elementen van de raming weergegeven en de laatste kolom de totale opgenomen raming in het ontwerp zelf. De raming bevat een structureel middelencomponent welke jaarlijks terugkeert, een beleid/compliance element (dit zijn onder andere de invorderings- en of inhaalacties, hervormingen of andere nieuwe belastingmethoden) en het effect van de economische groei op de raming.

Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

Voor het dienstjaar 2027 kan het Land Aruba naar verwachting rekenen op totale ontvangsten van Afl. 3.319 miljard. Hiervan wordt 61% toegerekend aan de

Landsbegroting, terwijl de overige 39% ten goede komt aan de sociale fondsen (zie grafiek 2).

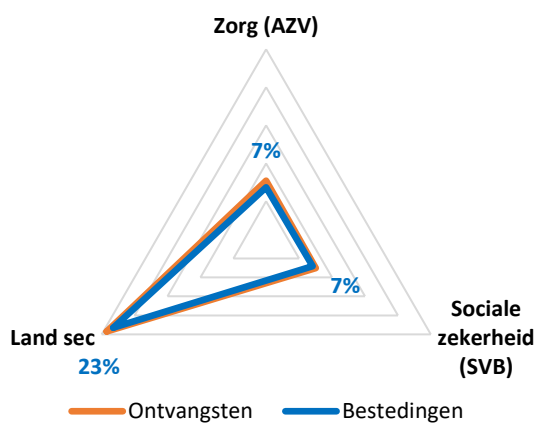
Grafiek 2: Verdeling jaarlijkse ontvangsten Land en sociale fondsen

Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

Op basis van historische ontwikkelingen lijkt de verdeling van de bestedingen tussen het Land en de sociale fondsen relatief stabiel te blijven. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande grafiek.

Grafiek 3: Sectorale bestedingsdriehoek anno 2027 (in%-bbp)

Zolang het bbp een positieve groei blijft vertonen, zal dit een gunstig doorwerkingseffect hebben op zowel de overheidsfinanciën als de financiële duurzaamheid en zelfredzaamheid van de sociale fondsen. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor het waarborgen van publieke voorzieningen en het versterken van de sociale zekerheid op de lange termijn.

I.2. Meerjarig outlook 2026-2030

Rekening houdend met de huidige beleidskeuzes en de economische prognoses zoals gepresenteerd in deze begroting, wordt voor de komende vier jaar verwacht dat Aruba aan de +1.0% norm zal voldoen.

Tabel 3: Meerjarige ontwikkeling Landsbegroting

Land Aruba							Meerjarig prognose				
	VB2026	Mutatie	OB2027	Mutatie	2028	Mutatie	2029	Mutatie	2030	Mutatie	2031
(in Afl. 1000)											
BATEN:	1,976,484	79,908	2,056,391	47,547	2,103,938	42,369	2,146,307	35,581	2,181,888	42,958	2,224,846
I. Belastingmiddelen	1,563,015		1,624,041		1,664,272		1,705,424		1,747,497		1,789,700
Directe belastingen	655,500	39,000	694,500	7,574	702,074	7,748	709,822	7,921	717,743	7,946	725,688
w.v. Economische groei 2028-2031				7,574		7,748		7,921		7,946	
Indirecte belastingen	907,515	22,026	929,541	32,657	962,198	33,404	995,602	34,152	1,029,754	34,258	1,064,012
w.v. Economische groei 2028-2031				32,657		33,404		34,152		34,258	
II. Niet-belastingmiddelen	382,367		400,277		407,592		408,809		402,317		403,072
Retributies, leges & rechten	23,962	5,248	29,209	-	29,209	-	29,209	-	29,209	-	29,209
Rechten, boeten & overig	50,324	4,197	54,521	-	54,521	-	54,521	-	54,521	-	54,521
Rente	255	(28)	227	-	227	-	227	-	227	-	227
Niet-belastingopbrengsten	229,251	9,893	239,144	7,315	246,459	1,217	247,676	(6,491)	241,185	755	241,939
Landsbedrijven & fondsen	4,464	(1,390)	3,074	-	3,074	-	3,074	-	3,074	-	3,074
Overige ontvangsten	74,112	(9)	74,102	-	74,102	-	74,102	-	74,102	-	74,102
III. Kapitaalontvangsten	31,102		32,074		32,074		32,074		32,074		32,074
Lokale kredietaflossing	6,134	-	6,134	-	6,134	-	6,134	-	6,134	-	6,134
Vrijgekomen afschrijvingen	24,968	972	25,940	-	25,940	-	25,940	-	25,940	-	25,940
LASTEN:	1,855,391	116,920	1,972,311	42,257	2,014,568	30,912	2,045,481	23,783	2,069,264	21,319	2,090,583
I. Apparaatsuitgaven	935,681		1,017,740		1,037,106		1,053,544		1,064,035		1,074,590
Personeelslasten	514,693	17,370	532,063	14,000	546,063	13,000	559,063	6,000	565,063	6,000	571,063
w.v. Mutatie personeelskosten				14,000		13,000		6,000		6,000	
Goederen & diensten	232,492	57,939	290,431	3,904	294,335	1,943	296,279	2,963	299,242	2,992	302,234
w.v. Inflatie-effecten 2028-2031				3,904		1,943		2,963		2,992	
w.v. Kosten Statenverkiezingen	-	-	-	1,000	1,000	(1,000)	-	-	-	-	-
Bijdragen & afschrijvingen	188,496	6,750	195,246	1,461	196,708	1,494	198,202	1,528	199,730	1,563	201,293
w.v. Inflatie-effecten 2028-2031				1,461		1,494		1,528		1,563	
II. Beleidsuitgaven	574,689		605,215		610,835		616,455		622,075		627,695
Subsidies & doeluitkeringen	264,305	23,937	288,242	-	288,242	-	288,242	-	288,242	-	288,242
Overdrachten	310,384	6,589	316,973	5,620	322,593	5,620	328,213	5,620	333,833	5,620	339,453
III. Financieringsuitgaven	292,451		289,156		304,427		303,282		299,954		293,099
Rente & financieringskosten	292,451	(3,295)	289,156	15,272	304,427	(1,145)	303,282	(3,327)	299,954	(6,856)	293,099
w.v. Rentelasten	282,631	(3,295)	279,336	15,272	294,607	(1,145)	293,462	(3,327)	290,134	(6,856)	283,279
IV. Kapitaaluitgaven	52,570		60,200		62,200		72,200		83,200		95,200
Investerings	7,155	(3,655)	3,500	-	3,500	-	3,500	-	3,500	-	3,500
Lokale vermogensoverdrachten	4,415	34,285	38,700	2,000	40,700	10,000	50,700	11,000	61,700	12,000	73,700
w.v. AIOF voeding	-	34,000	34,000	2,000	36,000	10,000	46,000	11,000	57,000	12,000	69,000
Lokale kredietverlening	41,000	(23,000)	18,000	-	18,000	-	18,000	-	18,000	-	18,000
FINANCIERINGSSALDO:	121,093	(37,013)	84,080	5,290	89,370	11,456	100,826	11,798	112,624	21,639	134,263
FINANCIERINGSSALDO in % BBP:	1.5%		1.0%		1.0%		1.1%		1.2%		1.3%
SCHULDQUOTE Land Aruba:	62%		59%		54%		51%		48%		45%
SCHULD Land Aruba:	5,003,515		4,919,435		4,830,066		4,729,240		4,616,616		4,482,354
BBP:	8,078,000		8,408,000		8,992,000		9,305,000		9,625,000		9,946,000

Assumptions:

BBP 2026-2027 is cf. DEZHI Economic Outlook van juni 2026.

BBP 2028-2031 is cf. IMF World Economic Outlook van april 2026.

Schuld: Beginstand 2027 is gelijkgesteld aan de geprojecteerde eindstand 2026. Schuldpositie o.b.v. formele leningen en kortlopende schulden.

Inflatie op G&D: Er is rekening gehouden met inflatie in de ramingen voor 2027. Hierna wordt de IMF projectie toegepast op de helft (d.w.z. voor 50%) van totale G&D.

Inflatie op PPS'en: In de ramingen voor 2027 is rekening gehouden met inflatie, evenals met de inflatoire effecten op de PPS-projecten in de periode 2028-2031.

Rente 2028-2031: Geprojecteerde overschotten worden (vooralsnog) volledig aangewend voor schuldafbouw. Herfinanciering tegen een rentepercentage van 6.0%.

Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

De tabellen 3 en 4 presenteren respectievelijk de meerjarige ontwikkeling van de Landsbegroting en de Collectieve Sector Aruba. Hierin zijn de meerjarige effecten, financiële projecties en begrotingstrajecten opgenomen, gebaseerd op de eerder beschreven beleidsuitgangspunten en macro-economische aannames. De mate van accuraatheid van deze meerjarige prognoses wordt weergegeven in grafiek 4.

Tabel 4: Meerjarige ontwikkeling Collectieve Sector Aruba

Collectieve Sector Aruba (in Afl. 1000)	VB2026	Mutatie	OB2027	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Land	121,093	(37,013)	84,080	89,370	100,826	112,624	134,263
AZV	114,850	(41,177)	73,673	57,872	42,025	25,427	9,446
SVB	64,385	(24,311)	40,074	30,996	23,511	16,620	10,651
ATA	41,000	(23,604)	17,396	16,839	13,858	10,492	11,865
Serlimar	3,118	(3,118)	-	-	-	-	-
SEPB	3,373	(3,601)	(229)	(229)	(229)	(229)	(229)
UA	(1,638)	1,616	(21)	1	1	1	1
Consolidatieverschil	(18,000)		(11,600)	(17,396)	(16,839)	(13,858)	(10,492)
FINANCIERINGSSALDO:	328,181		203,373	177,453	163,154	151,077	155,505
FINANCIERINGSSALDO in % BBP:	4.1%		2.4%	2.0%	1.8%	1.6%	1.6%
SCHULDQUOTE Collectieve Sector:	58%		54%	48%	45%	42%	39%
SCHULD Collectieve Sector:	4,697,242		4,499,415	4,321,178	4,154,816	4,000,145	3,845,786
BBP:	8,078,000		8,408,000	8,992,000	9,305,000	9,625,000	9,946,000

Assumpties:

BBP 2026-2027 is cf. DEZHI (juni 2026) en BBP 2028-2031 is cf. IMF (april 2026).

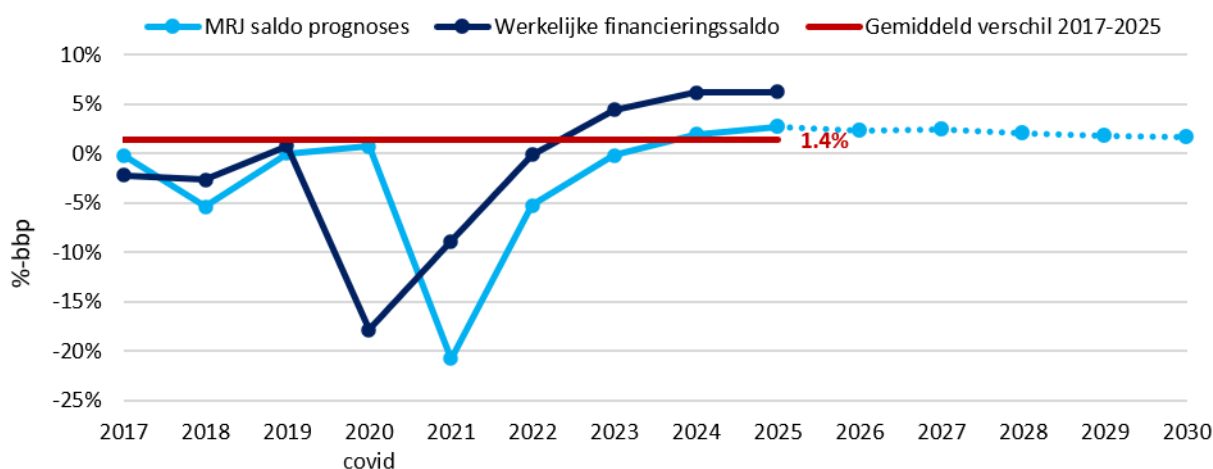
De prognoses van de overige entiteiten zijn geactualiseerd met de laatste informatie per augustus 2026.

De geprojecteerde schuldontwikkeling is o.b.v. de verwachte overschotten bij het Land, AZV en SVB.

Schuld: Beginstand 2027 is gelijkgesteld aan de geprojecteerde eindstand 2026. Schuldpositie o.b.v. formele leningen.

Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

Grafiek 4: Mate van accuraatheid van de meerjarige prognoses

Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

I.3. Budgettaire risico's

Ter ondersteuning en versterking van het begrotingsproces beschikt het Land voortaan over de Fiscal Risk Assessment Tool² (FRAT). De FRAT is een instrument dat door het IMF is ontwikkeld voor de systematische identificatie, kwantificering en prioritering van budgettaire risico's waarmee overheden doorgaans te maken krijgen. De tool analyseert

² <https://www.imf.org/en/topics/fiscal-policies/fiscal-risks/fiscal-risks-toolkit/fiscal-risks-toolkit-frat>

de risicoportefeuille van het Land aan de hand van kwalitatieve vragenlijsten, aangevuld met (waar mogelijk) kwantitatieve informatie, en identificeert op basis daarvan de belangrijkste budgettaire risico's waar de beperkte capaciteit en middelen het meest effectief kunnen worden ingezet.

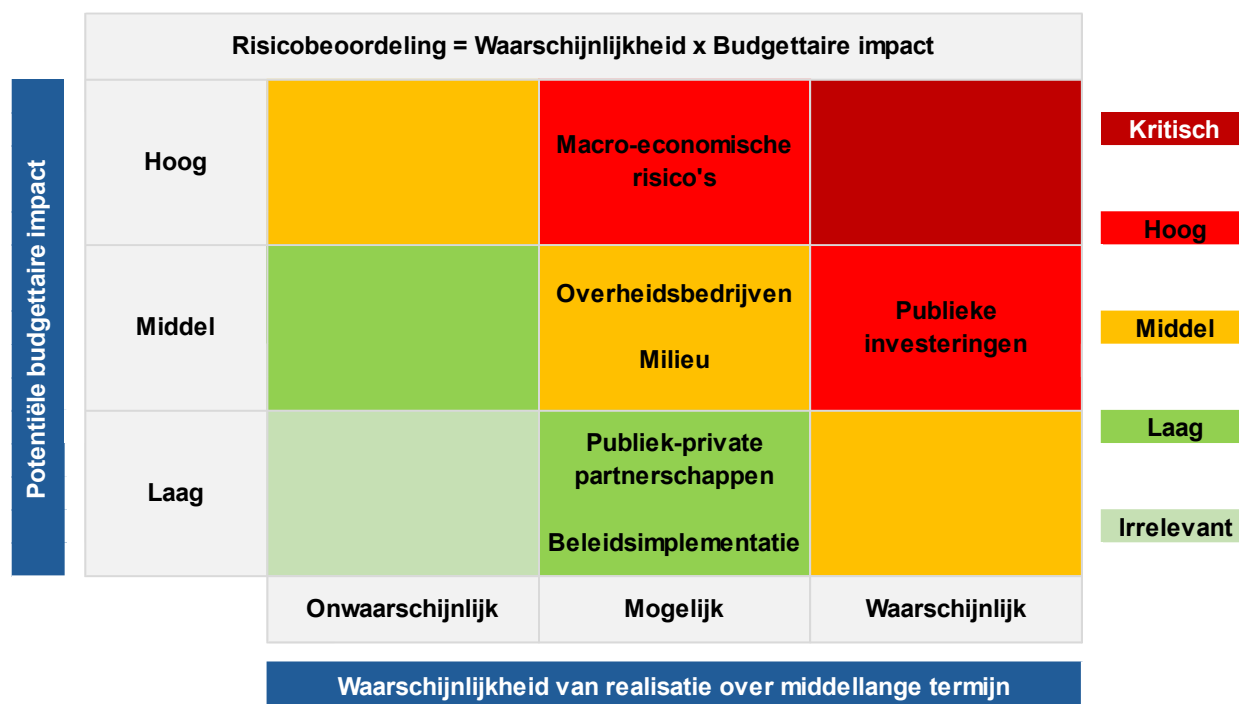
Budgettaire risico's zijn onzekerheden die zich tijdens de begrotingsuitvoering kunnen voordoen en die negatieve gevolgen kunnen hebben voor de ramingen. De FRAT maakt onderscheid tussen drie hoofdtypen budgettaire risico's, namelijk:

- **Macro-economische risico's:** Deze ontstaan wanneer de economische resultaten sterk afwijken van de verwachtingen. Overheden hebben weinig tot geen invloed op macro-economische risico's aangezien deze in de regel exogeen van aard zijn. Denk hierbij aan externe schokken, onverwachte geopolitieke ontwikkelingen en het fluctuerende karakter van macro-economische variabelen.
- **Specifieke risico's:** Ze vloeien voort uit o.a. de overheidsbedrijven, publieke investeringen, publiek-private partnerschappen en het milieu. Onvoldoende financiële prestaties bij de overheidsbedrijven, zwakke uitvoering en beheer van publieke investeringen en publiek-private partnerschappen, en milieurisico's kunnen ongunstige gevolgen hebben voor de overheidsfinanciën.
- **Institutionele risico's:** Dit zijn institutionele zwakheden welke de doeltreffendheid van het overheidsapparaat kunnen aantasten. Risico's bij beleidsimplementatie ontstaan wanneer beleidsmaatregelen niet volledig volgens het goedgekeurde plan worden uitgevoerd, wat kan leiden tot hogere uitgaven en/of tegenvallende inkomsten.

Soorten budgettaire risico's	Geselecteerde risicobronnen
Macro-economische risico's	Macro-economische risico's
Specifieke risico's	Overheidsbedrijven
	Publieke investeringen
	Publiek-private partnerschappen
	Milieu
Institutionele risico's	Beleidsimplementatie

De risicobeoordeling van elke risicobron komt tot stand door de combinatie van de kans dat het risico zich op de middellange termijn materialiseert en de verwachte omvang van

de impact op de begroting. Op basis van de ingevoerde informatie produceert de FRAT de onderstaande risicomatrix in de vorm van een heatmap.

Risicobron	Mitigerende maatregel(en):
Macro-economische risico's: De potentiële budgettaire impact van macro-economische risico's wordt als hoog beoordeeld en de waarschijnlijkheid wordt als mogelijk ingeschat. Aruba is een klein open economie dat zeer afhankelijk is van toerisme. De belangrijkste bron van macro-economische risico's wordt daardoor toegeschreven aan externe factoren die de toeristische sector, en in het bijzonder het aantal (verblijfs)toeristen, kunnen beïnvloeden.	Aangezien dat macro-economische risico's in het algemeen buiten de controle van het overheid vallen, worden eventuele budgettaire gevolgen beperkt door het toepassen van behoedzaamheid in de macro-economische prognoses en het behouden van financiële buffers in geval van tegenvallers. Daarnaast kan bijsturing plaatsvinden via de suppletoire begroting op basis van tussentijdse realisatiecijfers en herijkte prognoses.
Overheidsbedrijven: De risico's verbonden aan overheidsbedrijven en -entiteiten worden als mogelijk ingeschat met een gemiddelde budgettaire impact. Vermeld moet worden dat er geen sprake is van een alomvattende wetgeving voor overheidsbedrijven en -entiteiten waardoor de (financiële) controle berust op de statuten en/of Landsverordening van elke instelling. Financiële zwaktes bij de overheidsbedrijven en -entiteiten kunnen zich vertalen	Voor de monitoring van overheidsbedrijven en -entiteiten gebruikt het Land de State-Owned Enterprises Health Check Tool van het IMF. Het hulpmiddel biedt een gestructureerde werkwijze om de financiële gezondheid, efficiëntie en risico's van staatsbedrijven te bepalen. Ook is in het kader van het Landspakket inmiddels het deelnemingen- en dividendbeleid opgesteld, dat de verhouding regelt tussen het Land en de overheidsbedrijven.

in o.a. tegenvallende dividenduitkeringen, hogere overdrachten en/of de behoefte aan kapitaalinjecties van het Land.	
Publieke investeringen: De risico's met betrekking tot publieke investeringen worden als waarschijnlijk beoordeeld met een gemiddelde budgettaire impact. Dit is gebaseerd op de lage begrotingsuitputting in samenhang met de relatief beperkte omvang (<1% van het BBP) van de post investeringen in de afgelopen jaren. Op termijn kan dit negatieve gevolgen hebben voor zowel de economie als de overheidsfinanciën, doordat (nieuwe) economische activiteiten onvoldoende worden gestimuleerd en overheidsuitgaven hoger uitvallen als gevolg van kostenoverschrijdingen, vertragingen en toenemende operationele kosten.	Door de introductie van de investeringsevaluatiecommissie (IEC) is een eerste stap gezet richting een meer gestructureerd investeringsproces door middel van de objectieve evaluatie van investeringsaanvragen. Een blijvend knelpunt daarbij is dat de doorlooptijd voor de succesvolle uitvoering van (grote) investeringsprojecten vaak langer is dan één dienstjaar. Met de instelling van het Algemeen Investerings- en Ontwikkelingsfonds (AIOF) worden de middelen in het begrotingsfonds gekoppeld aan een meerjarige investeringsagenda en over een periode van meerdere jaren beschikbaar gesteld. De formele taken en werkwijze van de IEC worden voorgeschreven in de Landsverordening AIOF (AB 2026 no. 16).
Publiek-private partnerschappen (PPP): De kans van realisatie wordt als mogelijk ingeschat en de potentiële budgettaire impact als laag. Dit resultaat is aan de hand van kwalitatieve informatie over de projectuitvoering en het contractbeheer. PPP's kunnen de budgettaire ruimte en schuldhoudbaarheid van het overheid beïnvloeden vanwege hun langetermijn financiële verplichtingen en voorwaardelijke aansprakelijkheden.	Het risico van PPP's wordt beperkt door artikel 27a van de LAft, dat het aangaan van nieuwe financiële verplichtingen in het kader van dergelijke samenwerkingen niet toestaat.
Milieu: De potentiële budgettaire impact van milieurisico's wordt ingeschat als gemiddeld en de waarschijnlijkheid als mogelijk. Deze beoordeling is gebaseerd op kwalitatieve informatie. Onder milieurisico's worden onder meer verstaan: natuurrampen, industriële rampen, pandemieën, langetermijngevolgen van klimaatverandering en overige milieugevaren, ongeacht of deze door of los van menselijk handelen zijn veroorzaakt. De gevolgen kunnen uiteenlopen van tijdelijke nooduitgaven tot structurele kosten door beschadigde infrastructuur en/of aangetast natuurlijk kapitaal. Ook de overheidsontvangsten kunnen	Aangezien het uitblijven van (infrastructurele) investeringen de milieurisico's kan verergeren, wordt in de meerjarige investeringsagenda van het AIOF nadruk gelegd op de beleidsgebieden klimaatbestendigheid, infrastructuur en diversificatie van de economie. Daarnaast staat het Crisis Management Office (voorheen Bureau Rampenbestrijding) paraat voor de landelijke coördinatie en beheersing van crises.

onder druk komen te staan in geval van verstoringen van de economische activiteit.	
Beleidsimplementatie: De mogelijke budgettaire impact van risico's bij beleidsimplementatie wordt als laag beschouwd en de waarschijnlijkheid als mogelijk. Het gaat hier om zwakheden in het vermogen van de overheid om beleidsplannen uit te voeren. Deze risico's komen tot uiting in vertragingen in de implementatie van maatregelen, zwakke beheersing van uitgaven en regelmatige toepassing van opwaartse bijstellingen in de supplettoire begroting.	Met de stapsgewijze implementatie van policy-based budgeting (PBB) wordt beoogd de planning & control-cyclus doeltreffender en meer beleidsgericht te maken, door de schaarse middelen in lijn te brengen met de strategische beleidsprioriteiten.

I.4. Mutaties tussen 2026 en 2027 in beeld

Begrotingsjaar:	2026 incl. 1ste supplettoire	2027	Mutatie 2026-2027	Toelichting:		
				Soort:	Aard:	Reden:
BATEN (in Afl. 1000)	1,986,122	2,037,392	51,271			
I. Belastingmiddelen	1,558,015	1,614,041	56,026	TM	Structureel	Effect economische vooruitzichten
II. Niet-belastingmiddelen	397,005	391,277	(5,728)	BM	Incidenteel	Lager dan in 2026 door het wegramen van meeropbrengsten dividenduitkering CBA, welke hoger waren in jaar t-1
III. Kapitaalontvangsten	31,102	32,074	973	TM	Structureel	Blijft jaarlijks gemiddeld rond hetzelfde niveau
LASTEN (in Afl. 1000)	1,905,342	1,953,310	47,968			
I. Apparaatsuitgaven	944,165	1,017,740	73,575	BM	Structureel	Effect van rollovers, nieuwe vacatures, doorwerking van salarisverbeteringen in het primair onderwijs, inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening.
II. Beleidsuitgaven	605,669	605,215	(454)	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
III. Financieringsuitgaven	289,355	293,386	4,031	TM	Incidenteel	Uitgaande van een gemiddelde herfinancieringskost van circa 6,0%.
IV. Kapitaaluitgaven	66,153	36,969	(29,184)	BM	Incidenteel	Lager dan in 2026 door het wegramen van incidentele kredietverlening aan o.a. FMSA en FCCA
FINANCIERINGSSALDO (in Afl. 1000)	80,780	84,082	3,302			

[Formule: baten minus lasten is financieringssaldo]

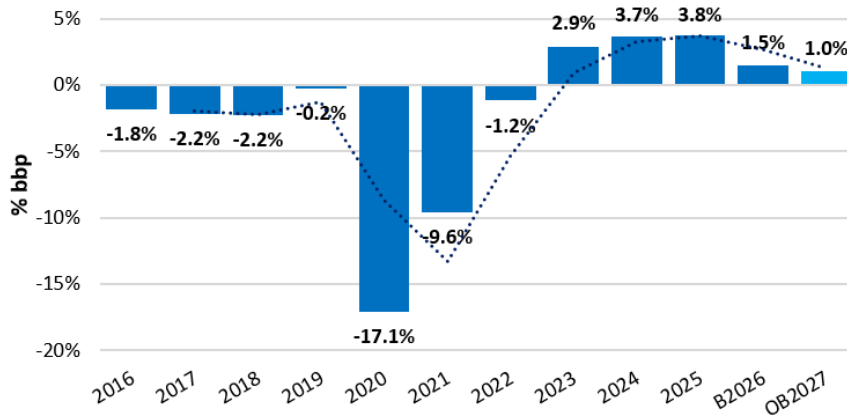
Legenda:

Technische mutatie	TM: wijzigingen door herschikkingen
Exogene mutatie	EM: mee- of tegenvallers door externe ontwikkelingen
Beleidsmatige mutatie	BM: intensiveringen (meer budget) en of extensiveringen (minder budget) aan beleid

I.5. Duurzaamheidsindicatoren Landsfinanciën

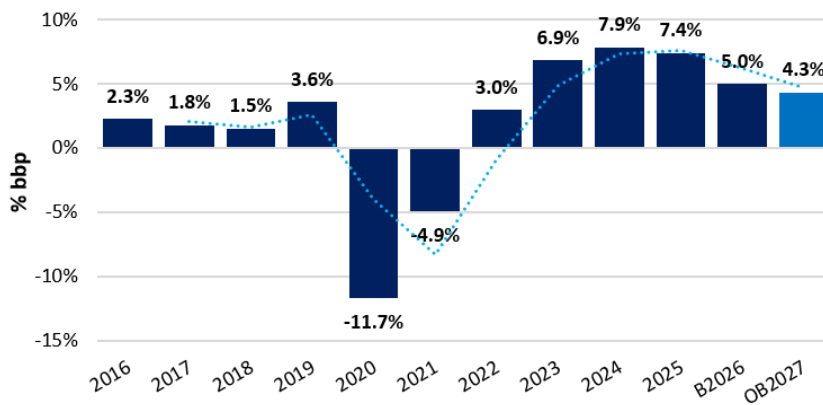
Het waarborgen van houdbare overheidsfinanciën is een essentieel aspect van het begrotingsbeleid. Om te monitoren of het Land nog steeds op koers ligt richting solide en houdbare overheidsfinanciën, zijn een aantal duurzaamheidsindicatoren van toepassing. Hierna volgt een geactualiseerd beeld van deze indicatoren.

Financieringssaldo Land: **+1.0%** in 2027

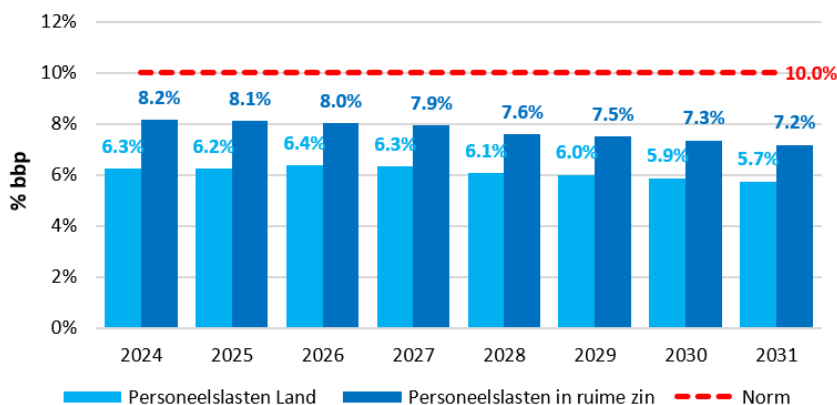
Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

Primair saldo Land: **+4.4%** in 2027

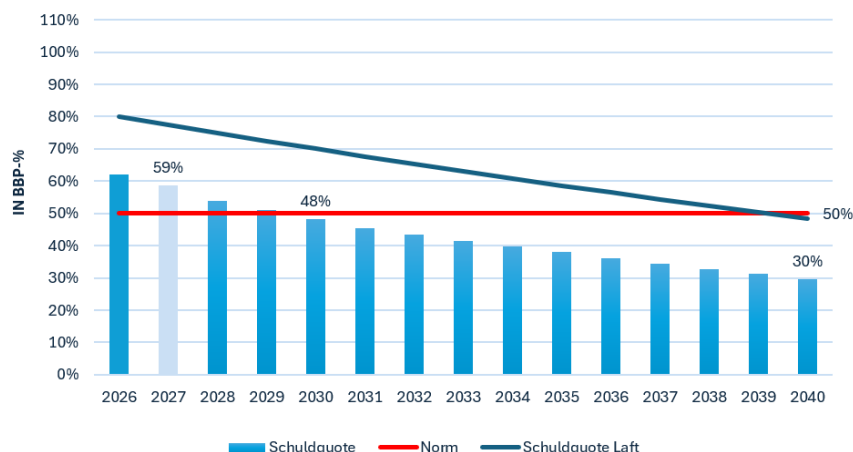
Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

Personeelslasten Land: **7.9%** van het bbp in 2027

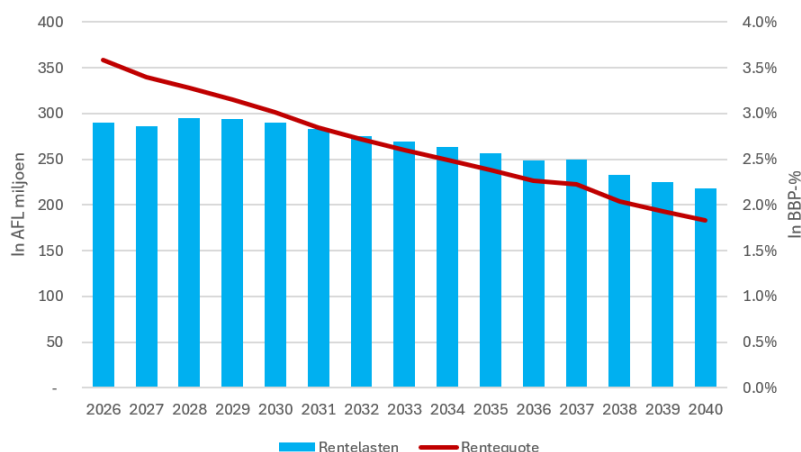
Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

Overheidsschuld Land: 59% in 2027, 48% in 2030, en 30% in 2040

Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

Dalende renteontwikkeling: rentequote daalt naar 3,4% van het bbp in 2027

Bron: Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

I.6. Financiering

In 2027 wordt de hoofdsom betaald op 20 leningen, voor een totaalbedrag van circa Afl. 941 miljoen. De financieringsactiviteiten staan aldus vrijwel geheel in het licht van de herfinanciering van aflossingen die niet met het verwachte begrotingsoverschot kunnen worden terugbetaald. De financiering daarvan zal mogelijk een combinatie worden van binnen- en buitenlandse commerciële leningen en, bij eventuele inwerkingtreding van de Rijkswet HOFA, preferente leningen die met Nederland alsdan zullen worden geregeld. Door de omvang van de staatsschuld ten opzichte van de economie is blijvende toegang tot lokale en internationale financieringsbronnen van cruciaal belang. Het Land zal namelijk voorlopig niet in staat zijn om alle aflopende leningen met eigen middelen af te lossen als deze komen te vervallen. Zonder herfinancieringen zullen dus de aflossingsverplichtingen in de komende decennia niet volledig kunnen worden nagekomen. Het

financieringsbeleid van het Land blijft daarom ook in 2027 gericht op de waarborging van die toegang tot financieringsbronnen en dat wordt bereikt door de herfinancieringsrisico te mitigeren. In de praktijk betekent deze mitigatie het strategisch spreiden van de risico's, ofwel de spreiding van aflossingen over tijd. Een gebalanceerd aflossings-schema is een signaal aan investeerders dat de herfinancieringsrisico effectief wordt beheerst. Dat versterkt de kredietwaardigheid van het Land en stimuleert de vraag naar Arubaans schuld papier. Actief schuldbeheer levert op deze manier een positieve bijdrage aan een efficiënte prijsvorming op de kapitaalmarkt en drukt op die manier de te behalen rente.

De looptijden van nieuwe leningen worden jaarlijks binnen de context van deze risicospreiding bepaald. Hierna volgt een beknopte uiteenzetting van de manier waarop dat beleid invulling krijgt in 2027:

Internationaal: Geopolitieke en internationale economische schommelingen zullen ook in 2027 blijvend voor onzekerheid zorgen bij investeerders. Het Land zal de nodige flexibiliteit moeten inbouwen in de uitvoering van financieringen om zo pragmatisch te kunnen inspelen op de feitelijke toestand op de kapitaalmarkt op het moment van uitvoering.

Preferente leningen: De mogelijke totstandkoming en inwerkingtreding in 2027 van de Rijkswet HOFA en de hiermee samenhangende financieringsafspraken met Nederland zullen doorslaggevend zijn voor het financieringsplan van de commerciële leningen. In een scenario zonder de Rijkswet, moet het Land gereed zijn om het totaal van de herfinancieringen te waarborgen. De te financieren commerciële bedragen, de keuze van kapitaalmarkt, het aantal leningen en bijbehorende looptijden en de te gebruiken financiële instrumenten, zullen zo veel mogelijk moeten aansluiten aan de voorwaarden van de leningen met preferente rente. Volledigheidshalve dient hierbij uiteraard wel aangegeven te worden dat men geen volledig vergelijkbare renteresultaten van de markt kan verwachten ten opzichte van mogelijke preferente leningen via Nederland.

Commerciële leningen: Bij de commerciële financieringen blijft het streven om het aandeel van de buitenlandse schulden te minimaliseren door de voorkeur te geven aan financiering op de binnenlandse kapitaalmarkt. Door het aanbod van Arubaans schuld papier op de internationale markt te beperken wordt druk uitgeoefend op de te behalen rente. Er bestaat een natuurlijke spanning tussen enerzijds de prioriteiten van schuldbeheer en anderzijds de macro-economische en monetaire beschouwingen van de Centrale Bank van Aruba (CBA). Daarom wordt bij de keuze voor de kapitaalmarkt doorgaans het inzicht van de CBA gevraagd, waarbij rekening wordt gehouden met de door de CBA gesignaleerde risico's.

Depositoreregeling Collectieve Sector: In 2026 is een begin gemaakt met een proces wat moet leiden tot interne financiering via deposito's van deelnemers van de Collectieve Sector. Een formalisering hiervan zal in 2027 doorgezet worden. Zoals eerder aangegeven gaat het om doelmatig en effectief gebruik te maken van beschikbare financieringsmiddelen binnen de Collectieve Sector om op deze wijze de schuld- en rentelasten te beheersen. Hierover heeft het Land reeds adviezen van direct betrokkenen in dit proces ontvangen zoals de Centrale Bank van Aruba en het College Aruba Financieel Toezicht en op basis hiervan zal in 2027 overgegaan worden tot operationalisering en verdere implementatie.

I.7. Artikel 10, tweede lid, LAft

In lijn met artikel 10, tweede lid, van de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft) volgt hierna een beknopte samenvatting van de bevindingen van het College Aruba financieel toezicht (CAft) op de ontwerp-Landsbegroting voor het dienstjaar 2027 (hierna: OB2027), en in hoeverre alsmede op welke wijze rekening is gehouden met eventuele adviezen van het CAft hieromtrent.

Oordeel CAft: OBW voldoet op collectief- en landsniveau aan de LAft-norm

Het oordeel van het CAft naar aanleiding van de toetsing van de OB2027 is positief. Dit oordeel bevestigt dat de maatregelen en beleidskeuzes van het huidige kabinet bijdragen aan het duurzaam borgen van gezonde openbare financiën en daarmee in lijn zijn met de doelstellingen van de LAft. Tegelijkertijd signaleert het CAft enkele aandachtspunten met betrekking tot het Algemeen Investerings- en Ontwikkelingsfonds (AIOF) en doet het drie aanbevelingen ter verdere versterking van het fonds. Alvorens hierop inhoudelijk in te gaan, dient te worden opgemerkt dat het CAft als gevolg van een omissie nog geen formeel afschrift heeft ontvangen van de conceptbegroting van het AIOF. Deze conceptbegroting zal alsnog aan het CAft worden toegezonden³, zodat de begroting van het fonds in beoordeling kan worden genomen en, waar nodig, kan worden voorzien van aanbevelingen ter verdere aanscherping en verbetering.

Navolging aanbevelingen CAft m.b.t. het AIOF

Het CAft heeft bij de beoordeling van OB2027 drie aanbevelingen gedaan met betrekking tot het AIOF. Hieronder wordt ingegaan op deze aanbevelingen en de wijze waarop hieraan opvolging wordt gegeven.

- 1. Bied de begroting van het AIOF voor 2027 aan zodat het CAft de overheidsuitgaven integraal kan beoordelen.*

³ Voorts wordt opgemerkt dat de conceptbegroting reeds bij brief van 21 juli 2026 aan het CAft is toegezonden.

De conceptbegroting van het AIOF voor het begrotingsjaar 2027 zal alsnog worden nagezonden aan het CAft. Door de beschikbaarstelling van deze begroting wordt meer inzicht geboden in de voorgenomen investeringen van het Land, de omvang daarvan en de projecten die voor financiering in aanmerking komen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de aanbeveling van het CAft om de overheidsuitgaven in samenhang en op integrale wijze te kunnen beoordelen. Daarnaast stelt de conceptbegroting het CAft in staat om de voorgenomen investeringen en de daarmee samenhangende financiële consequenties nader te beoordelen en, indien nodig, aanbevelingen te doen ter verdere versterking van het fonds en de begrotingssystematiek.

2. Lever daarbij ook een meerjarige investeringsagenda aan die is afgestemd op de beleidsprioriteiten en uitvoeringscapaciteit van het Land.

De voorbereidende werkzaamheden voor het opstellen van de meerjarige investeringsagenda van het AIOF bevinden zich in de afrondende fase. De agenda dient thans nog op bestuurlijk niveau te worden vastgesteld. Na bestuurlijke vaststelling zal de meerjarige investeringsagenda vanzelfsprekend aan het CAft worden toegezonden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de aanbeveling van het CAft om meer inzicht te verschaffen in de meerjarige investeringsplanning en de daarbij behorende financiële consequenties. De investeringsagenda biedt tevens een integraal overzicht van de voorgenomen investeringen en draagt bij aan een transparante en duurzame uitvoering van het investeringsbeleid van het Land.

3. Gebruik de meest recente definitie van de collectieve sector voor de bepaling van het financieringssaldo en de schuld.

Het Land onderschrijft het belang van het hanteren van de meest recente definitie van de collectieve sector voor de bepaling van zowel het financieringssaldo als de schuldpositie. In dat kader is de collectieve sector recent technisch herzien, waarbij de reikwijdte is uitgebreid met 34 instellingen. De operationalisering van deze herziene definitie vergt echter nog nadere uitwerking. Daarbij dienen verschillende technische en methodologische vraagstukken te worden opgelost. De Directie Financiën zal hierover in de komende periode, in samenwerking met het Secretariaat van het CAft, nadere technische gesprekken voeren teneinde te komen tot een werkbare en eenduidige toepassing van de nieuwe afbakening van de collectieve sector.

Pas na afronding van dit traject kan de herziene definitie volledig worden geïmplementeerd en als basis dienen voor de rapportage van het financieringssaldo en de schuld. Voorts kan worden vermeld dat ten aanzien van de samenstelling van de collectieve sector voor de jaren 2025 en 2026 wordt gestreefd naar een formeel advies van het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba en van Nederland. Dit advies zal naar

verwachting worden uitgebracht nadat de lopende werkzaamheden met betrekking tot de nationale rekeningen zijn afgerond.

I.8. Nieuwe Landsverordening instelling ministeries

Op basis van de afspraken die ten grondslag liggen aan het Kabinet AVP-FUTURO zijn nieuwe ministeries gevormd, waarvan de benamingen en de toedeling van de aangelegenheden nog moeten worden verwerkt in een nieuwe Landsverordening instelling ministeries (LIM. In de OB2027 wordt daarom uitgegaan van de ministeriële indeling en taakverdeling zoals overeengekomen bij de formatie van het Kabinet AVP-FUTURO en zoals deze in artikel 2a van de Landsbegroting 2026 is opgenomen en in de nieuwe LIM zullen worden verankerd.

1. Ministerie van Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur

1.1 Beleidsagenda: missie en visie van het ministerie

Het ministerie van Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur werkt vanuit het principe van het Gemeenschappelijk Goed. De inzet is gericht op een duurzame en inclusieve ontwikkeling van Aruba, waarbij economische ontwikkeling, sociale rechtvaardigheid, culturele identiteit, ecologische duurzaamheid en bestuurlijke betrouwbaarheid in onderlinge samenhang worden versterkt.

1.2 Prioriteiten in lijn met meerjarige kabinetsdoelen

In 2027 zet het ministerie de koers voort naar een ontwikkelingsmodel waarin brede welvaart, duurzaamheid en maatschappelijke samenhang centraal staan. Bijzondere aandacht gaat uit naar economische herprioritering, bescherming van natuur en milieu, versterking van culturele identiteit, bevordering van sociale rechtvaardigheid, vergroting van maatschappelijke veerkracht, verbetering van beleidscoherentie en versterking van staatsveiligheid en institutionele weerbaarheid.

1.2.1 Domein Duurzame Ontwikkeling en Brede Welvaart

Wat willen we bereiken: een evenwichtige ontwikkeling waarbij economische groei, sociale vooruitgang en ecologische duurzaamheid elkaar versterken, met bijzondere aandacht voor de kwetsbaarste inwoners van Aruba.

Wat gaan we daarvoor doen: Het Nationaal Woningbouwprogramma wordt voortgezet met als doelstelling ten minste 500 betaalbare woningen te realiseren binnen vier jaar, in samenwerking met FCCA en andere partners. De tijdelijke bouwpaus voor nieuwe hotels wordt gehandhaafd om ruimte te creëren voor woningbouw, infrastructuur en sociale voorzieningen. In 2027 wordt gestart met een gefaseerde verhoging van het bestaansminimum, verdeeld over drie fasen, zodat huishoudens structureel sterker komen te staan en hun financiële positie duurzaam verbetert. Daarnaast worden gerichte investeringen gedaan in achtergebleven publieke infrastructuur, waaronder modernisering en uitbreiding van de rioolwaterbehandeling, duurzame investeringen in gezondheidszorg en onderwijs, en verbetering van sociale veiligheidsstructuren. Sociale vangnetten, koopkracht en inkomenszekerheid worden verder versterkt, evenals het streven naar toekomstbestendig en inclusief onderwijs en een eerlijke, menswaardige inburgering en integratie van nieuwe inwoners.

Wat gaat dat kosten: inzet van middelen voor sociale programma's, beleidsontwikkeling, kennisopbouw en interdepartementale samenwerking.

1.2.2 Domein Natuur, Milieu en Klimaat

Wat willen we bereiken: herstel en bescherming van ecosystemen, vergroening van Aruba en versterking van de ecologische draagkracht van het eiland, met als concreet doel 100.000 bomen te planten gedurende de huidige regeerperiode.

Wat gaan we daarvoor doen: de minister intensiveert de uitvoering van het Nationaal Herbebossings- en Groene Infrastructuurproject, met als overkoepelend doel 100.000 bomen te planten gedurende de huidige regeerperiode, zowel in natuurgebieden als in stedelijke zones. Het project wordt aangestuurd door een stuurgroep met vertegenwoordigers van DNM, DLVV, DIP, DOW, MAZCMN en de Aruba Conservation Foundation, en wordt uitgevoerd via vier componenten: de opzetting van nurseries en zaadbanken voor lokale kweek van inheemse plantensoorten, de localisering van te beplanten plekken en bijpassende soorten, de actieve betrokkenheid van de gemeenschap waaronder bewoners, scholen en NGO's, en de ontwikkeling van een juridisch kader en handhavingsmechanismen. Nadruk wordt gelegd op inheemse en genaturaliseerde plantensoorten die zijn aangepast aan de lokale klimatologische omstandigheden. Tevens worden vitale ecosystemen zoals mangroven, droge wouden en koraalriffen beschermd, en wordt een groenblauw raamwerk voor duurzame ruimtelijke ordening ontwikkeld. Op het gebied van afvalbeheer wordt gewerkt aan de realisatie van zes vaste afvalfaciliteiten verspreid over de districten; de wekelijkse bezoeken aan barios worden gecontinueerd zolang er nog geen volledig landelijk afvalinzamelingsstelsel operationeel is. Tot slot worden gericht beleid ontwikkeld voor het behoud van monumentale bomen en inheemse plantensoorten, alsmede educatieve campagnes over verantwoord natuurbeheer.

Wat gaat dat kosten: investeringen in herbebossing, natuurbeheer, bewustwordingscampagnes en uitvoeringscapaciteit.

1.2.3 Domein Cultuur, Identiteit en Gemeenschapsvorming

Wat willen we bereiken: versterking van de culturele identiteit, maatschappelijke verbondenheid en actieve participatie van burgers, met cultuur als fundament voor waardenontwikkeling, zelfinzicht en emancipatie.

Wat gaan we daarvoor doen: Het vernieuwde cultuurbeleid voor 2027 is gericht op het bevorderen van publieke kunst en verhaalvormen die zichtbaar worden in de openbare ruimte, en op de versterking van het literaire en artistieke klimaat door middel van samenwerking met binnen- en buitenlandse schrijvers, kunstenaars en denkers. Daarnaast worden educatieve programma's ontwikkeld op het gebied van filosofie, zingeving en culturele identiteit. Een bijzonder speerpunt is het opzetten van een 'Museum van de Ziel', waarin het geestelijk en cultureel erfgoed van Aruba centraal staat. Door culturele

verdieping te bevorderen, wordt de sociale cohesie versterkt en krijgt de samenleving meer ruimte voor reflectie, creativiteit en maatschappelijke dialoog.

Wat gaat dat kosten: middelen voor culturele programma's, evenementen, erfgoedontwikkeling en educatieve initiatieven.

1.2.4 Domein Goed Bestuur en Staatsveiligheid

Wat willen we bereiken: een weerbare overheid en een stabiele, betrouwbare democratische rechtsorde die beschermd is tegen zowel interne als externe dreigingen.

Wat gaan we daarvoor doen: In 2027 wordt verder gewerkt aan de vormgeving van het Sociaal Economisch Cultureel Planbureau (SECP) als onafhankelijk kennis- en adviesorgaan voor beleidsafstemming en langetermijnstrategie. Tegelijkertijd wordt de informatiepositie van de overheid versterkt en wordt het bewustzijn rond ongewenste buitenlandse beïnvloeding vergroot. De cyberweerbaarheid binnen de overheid en bij vitale sectoren wordt verbeterd, en integriteitsmechanismen binnen het openbaar bestuur worden aangescherpt. Er worden interdepartementale structuren opgezet voor risicobeoordeling, crisisvoorbereiding en nationale coördinatie, als onderdeel van een nationaal kader voor staatsveiligheid dat preventie, detectie en bestuurlijke respons op elkaar afstemt. Samenwerking met regionale en Koninkrijkspartners voor kennisdeling en operationele ondersteuning wordt voortgezet. Daarnaast stimuleert het ministerie van Algemene Zaken het maatschappelijk gesprek via nationale platforms, participatiekaders en transparantievereisten.

Wat gaat dat kosten: investeringen in institutionele versterking, veiligheidsstructuren, kennisontwikkeling en coördinatiemechanismen.

1.3 Prestatie-indicatoren

- Aantal gerealiseerde herbebossingsprojecten en geplante bomen
- Voortgang uitvoering Nationaal Herbebossings- en Groene Infrastructuurproject
- Aantal cultuur- en participatieprojecten
- Ontwikkeling van indicatoren voor brede welvaart
- Aantal interdepartementale beleidsinitiatieven
- Verbetering van cyberweerbaarheid en crisisvoorbereiding.

1.4 Budgettaire gevolgen bestuurlijke prioriteiten

Hierna volgt een beleidsmatige toelichting op de opgenomen bedragen ter uitvoering van de beleidsprogramma's 'Duurzame Stadsvernieuwing met Inheemse Accenten', 'Verhoging van de Reparatietoeslag ten behoeve van Pensioenen' en 'Welzijn en Welvaart Vergroten'.

Beleidsuitgaven (in AFL. 1000)

Beleidsprogramma	Beleidsdomein	Soort uitgave	Bedrag	Dienst
Ministerie AZCMN				
Duurzame stadsvernieuwing met inheemse accenten	Cultuur en burgerschap	Subsidies & doeluitkeringen	3,576	ANA
	Cultuur en burgerschap	Subsidies & doeluitkeringen	3,273	Directie cultuur
	Natuur en Milieu	Subsidies & doeluitkeringen	4,552	DNM
	Cultuur en burgerschap	Overdrachten	1	Musea
Reparatietoelagen verhogen t.b.v. pensioen Welzijn en welvaart vergroten	Natuur en Milieu	Overdrachten	182	DNM
	Algemene Zaken	Overdrachten	1,251	Ministerraad
	Algemene Zaken	Overdrachten	595	DBB
	Algemene Zaken	Overdrachten	7	Sociaal Economisch Raad
	Algemene Zaken	Overdrachten	4	UNESCO
Subtotaal:			13,442	

Deze programma's geven uitvoering aan de strategische doelstellingen van het kabinet op het gebied van leefbaarheid, sociale bestaanszekerheid en brede welvaart. De geraamde middelen zijn bestemd voor maatregelen die bijdragen aan de versterking van de fysieke leefomgeving, verbetering van de inkomenspositie van gepensioneerden en het bevorderen van een inclusieve en duurzame maatschappelijke ontwikkeling, waarbij het Gemeenschappelijk Goed centraal staat.

1.5 Budgettaire toelichting op de ramingen

In de onderstaande tabellen worden de budgettaire gevolgen van het hiervoor beschreven beleid nader cijfermatig toegelicht. De mutaties worden onderscheiden in drie categorieën, te weten:

- technische mutaties (TM): wijzigingen als gevolg van herschikkingen en technische correcties;
- exogene mutaties (EM): mee- en tegenvallers die voortvloeien uit externe ontwikkelingen;
- beleidsmatige mutaties (BM): wijzigingen die het gevolg zijn van beleidsintensivering (extra budget) of beleidsextensivering (vermindering van budget).

De mutaties worden zowel vanuit een horizontaal perspectief gepresenteerd, waarbij de financiële ontwikkelingen over meerdere jaren worden weergegeven, als vanuit een verticaal perspectief, waarbij de verdeling en ontwikkeling van de middelen binnen de afzonderlijke ministeries inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij wordt tevens onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele effecten van de mutaties.

Overzicht I: Horizontale toelichting op de batenramingen van Min AZCMN

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand middelen B2026:	16,745,100			14,650,100	14,650,100	14,650,100	14,650,100
Retributies, leges & rechten	1,000	(300)		-	-	-	-
Monumentbureau	1,000	(300)	BM	-	-	-	-
Rechten, boeten & overig	464,500	(19,300)		-	-	-	-
Bureau Voorlichting	10,000	-	BM	-	-	-	-
HBK Noord	62,000	-	BM	-	-	-	-
HBK San Nicolas	85,000	13,100	BM	-	-	-	-
HBK Santa Cruz	99,500	(11,800)	BM	-	-	-	-
HBK Savaneta	80,000	(3,100)	BM	-	-	-	-
HBK Paradera	80,000	(17,500)	BM	-	-	-	-
Musea	48,000	-	BM	-	-	-	-
Niet-belastingopbrengsten	16,266,500	(2,075,400)		-	-	-	-
Archivo National Arubano	4,165,600	(4,165,600)	EM	-	-	-	-
Defensie	12,000,900	2,090,200	TM	-	-	-	-
Bureau MFA	100,000	-	BM	-	-	-	-
Overige ontvangsten	13,100	-		-	-	-	-
Bureau Minister-President	13,100	-	BM	-	-	-	-
Stand totale middelen OB2027:	14,650,100						

Overzicht II: Verticale toelichting op de batenramingen van Min AZCMN

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Retributies, leges & rechten	700			
Monumentbureau	700	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Rechten, boeten & overig	445,200			
Bureau Voorlichting	10,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
HBK Noord	62,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
HBK San Nicolas	98,100	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
HBK Santa Cruz	87,700	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
HBK Savaneta	76,900	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
HBK Paradera	62,500	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Musea	48,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Niet-belastingopbrengsten	14,191,100			
Archivo National Arubano	-	TM	Incidenteel	Project Slavernij verleden
Defensie	14,091,100	BM	Structureel	NL-middelen voor uitvoering beleidsprioriteiten
Bureau MFA	100,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Overige ontvangsten	13,100			
Bureau Minister-President	13,100	BM	Structureel	Pensioenbijdragen
Stand totale middelen OB2027:	14,650,100			

Overzicht III: Horizontale toelichting op de lastenramingen van Min AZCMN

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	2028	Meerjarig prognose		
				2029	2030	2031	
Stand kosten B2026:	111,093,300			107,467,324	107,485,629	107,504,118	107,522,791
Personeelslasten	43,780,700	3,392,100		-	-	-	-
Bureau Minister-President	2,822,400	643,100	BM	-	-	-	-
Bureau Rampenbestrijding	966,000	656,800	BM	-	-	-	-
Ministerraad	4,386,100	(1,291,400)	BM	-	-	-	-
Sociaal Economische Raad	987,800	180,500	BM	-	-	-	-
Bureau Voorlichting	534,000	(105,800)	BM	-	-	-	-
Archivo Nacional Aruba	2,416,900	56,500	BM	-	-	-	-
Veiligheidsdienst Aruba	4,537,400	265,800	BM	-	-	-	-
Defensie	11,622,300	2,098,600	BM	-	-	-	-
Directie Buitenlandse Betrekkingen	2,147,200	92,100	BM	-	-	-	-
HBK Noord	498,100	97,200	BM	-	-	-	-
HBK San Nicolas	652,200	(27,500)	BM	-	-	-	-
HBK Santa Cruz	629,100	9,700	BM	-	-	-	-
HBK Savaneta	537,500	8,800	BM	-	-	-	-
HBK Paradera	664,700	(6,900)	BM	-	-	-	-
Overig AZCMN	357,100	1,081,600	BM	-	-	-	-
Electorale Raad	184,000	(184,000)	BM	-	-	-	-
Bureau MFA	466,200	159,600	BM	-	-	-	-
Directie Natuur en Milieu	1,816,000	(46,600)	BM	-	-	-	-
Bureau City Inspector	950,100	22,700	BM	-	-	-	-
Directie Cultuur	2,625,000	(142,600)	BM	-	-	-	-
Erediensten	1,118,400	(82,500)	BM	-	-	-	-
Musea	776,400	(3,400)	BM	-	-	-	-
Monumentenbureau	1,185,300	38,100	BM	-	-	-	-
UNESCO	900,500	(128,300)	BM	-	-	-	-
Goederen en diensten	21,292,800	(1,162,700)		18,124	18,305	18,488	18,673
Bureau Minister-President	1,996,000	(404,300)	BM	15,917	16,076	16,237	16,399
Bureau Rampenbestrijding	891,200	64,000	BM	9,552	9,648	9,744	9,841
Gouverneurshuis- en kantoor	17,300	-	BM	173	175	176	178
Ministerraad	2,045,800	(750,000)	BM	12,958	13,088	13,218	13,351
Sociaal Economische Raad	285,400	13,800	BM	2,992	3,022	3,052	3,083
Bureau Voorlichting	230,900	(10,200)	BM	2,207	2,229	2,251	2,274
Archivo Nacional Aruba	1,486,100	(160,200)	BM	13,259	13,392	13,526	13,661
Veiligheidsdienst Aruba	2,020,300	270,700	BM	22,910	23,139	23,370	23,604
Defensie	378,600	(8,400)	BM	3,702	3,739	3,776	3,814
Directie Buitenlandse Betrekkingen	539,800	-	BM	5,398	5,452	5,506	5,562
HBK Noord	189,100	2,300	BM	1,914	1,933	1,952	1,972
HBK San Nicolas	131,200	(9,300)	BM	1,219	1,231	1,244	1,256
HBK Santa Cruz	63,200	5,200	BM	684	691	698	705
HBK Savaneta	70,900	100	BM	710	717	724	732
HBK Paradera	73,800	22,100	BM	959	969	978	988
Overig AZCMN	664,200	579,900	BM	12,441	12,565	12,691	12,818
Bureau MFA	5,612,500	(1,744,500)	BM	38,680	39,067	39,457	39,852
Directie Natuur en Milieu	1,111,700	561,800	BM	16,735	16,902	17,071	17,242
Bureau City Inspector	992,600	229,200	BM	12,218	12,340	12,464	12,588
Directie Cultuur	1,685,000	75,300	BM	17,603	17,779	17,957	18,136
Musea	502,100	30,200	BM	5,323	5,376	5,430	5,484
Monumentenbureau	241,800	52,100	BM	2,939	2,968	2,998	3,028
UNESCO	63,300	17,500	BM	808	816	824	832
Subsidies & doeltuitkeringen	15,525,800	(4,124,300)		-	-	-	-
Archivo Nacional Aruba	3,028,500	547,700	TM	-	-	-	-
Directie Natuur en Milieu	4,507,000	45,000	BM	-	-	-	-
Directie Cultuur	7,990,300	(4,717,000)	TM	-	-	-	-
Overdrachten	2,221,600	(181,100)		-	-	-	-
Ministerraad	1,250,800	400	BM	-	-	-	-
Sociaal Economische Raad	6,800	-	BM	-	-	-	-
Directie Buitenlandse Betrekkingen	595,000	-	BM	-	-	-	-
Directie Natuur en Milieu	182,000	-	BM	-	-	-	-
Directie Cultuur	180,000	(180,000)	BM	-	-	-	-
Musea	2,000	(700)	BM	-	-	-	-
UNESCO	5,000	(800)	BM	-	-	-	-

Bijdragen & afschrijvingen	28,272,400	(1,568,100)		-	-	-	-
Bureau Rampenbestrijding		25,300	BM	-	-	-	-
Gouverneurshuis- en kantoor	22,000	-	BM	-	-	-	-
Ministerraad		357,200	BM	-	-	-	-
Sociaal Economische Raad	27,300	-	BM	-	-	-	-
Bureau Voorlichting	70,000	(30,400)	BM	-	-	-	-
Archivo Nacional Aruba	103,600	(7,400)	BM	-	-	-	-
Veiligheidsdienst Aruba	22,300	-	BM	-	-	-	-
HBK Noord	100	-	BM	-	-	-	-
HBK San Nicolas	20,200	-	BM	-	-	-	-
Overig AZCMN	27,940,100	(1,913,000)	TM	-	-	-	-
Directie Natuur en Milieu	15,000	200	BM	-	-	-	-
Directie Cultuur	15,300	-	BM	-	-	-	-
Musea	6,300	-	BM	-	-	-	-
Monumentenbureau	30,200	-	BM	-	-	-	-
Stand totale kosten OB2027:		107,449,200					

Overzicht IV: Verticale toelichting op de lastenramingen van Min AZCMN

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:			
		Soort:	Aard:	Reden:	
Personeelslasten	47,172,800				
Bureau Minister-President	3,465,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Bureau Rampenbestrijding	1,622,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Ministerraad	3,094,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Sociaal Economische Raad	1,168,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Bureau Voorlichting	428,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Archivo Nacional Aruba	2,473,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Veiligheidsdienst Aruba	4,803,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Defensie	13,720,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Directie Buitenlandse Betrekkingen	2,239,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
HBK Noord	595,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
HBK San Nicolas	624,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
HBK Santa Cruz	638,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
HBK Savaneta	546,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
HBK Paradera	657,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Overig AZCMN	1,438,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Bureau MFA	625,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Directie Natuur en Milieu	1,769,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Bureau City Inspector	972,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Directie Cultuur	2,482,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Erediensten	1,035,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Musea	773,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Monumentenbureau	1,223,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
UNESCO	772,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Goederen en diensten	20,130,100				
Bureau Minister-President	1,591,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Bureau Rampenbestrijding	955,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Gouverneurshuis- en kantoor	17,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Ministerraad	1,295,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Sociaal Economische Raad	299,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Bureau Voorlichting	220,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Archivo Nacional Aruba	1,325,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Veiligheidsdienst Aruba	2,291,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Defensie	370,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Directie Buitenlandse Betrekkingen	539,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
HBK Noord	191,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
HBK San Nicolas	121,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
HBK Santa Cruz	68,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
HBK Savaneta	71,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
HBK Paradera	95,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Overig AZCMN	1,244,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Bureau MFA	3,868,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Directie Natuur en Milieu	1,673,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Bureau City Inspector	1,221,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Directie Cultuur	1,760,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Musea	532,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Monumentenbureau	293,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
UNESCO	80,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	

Subsidies & doeluitkeringen	11,401,500			
Archivo Nacional Aruba	3,576,200	BM	Incidenteel	Project Slavernij verleden
Directie Natuur en Milieu	4,552,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Directie Cultuur	3,273,300	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Overdrachten	2,040,500			
Ministerraad	1,251,200	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Sociaal Economische Raad	6,800	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Directie Buitenlandse Betrekkingen	595,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Directie Natuur en Milieu	182,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Musea	1,300	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
UNESCO	4,200	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijdragen & afschrijvingen	26,704,300			
Bureau Rampenbestrijding	25,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Gouverneurshuis- en kantoor	22,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Ministerraad	357,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Sociaal Economische Raad	27,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bureau Voorlichting	39,600	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Archivo Nacional Aruba	96,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Veiligheidsdienst Aruba	22,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
HBK Noord	100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
HBK San Nicolas	20,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Overig AZCMN	26,027,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten en voeding Hoge Colleges van Staat
Directie Natuur en Milieu	15,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Directie Cultuur	15,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Musea	6,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Monumentenbureau	30,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Stand totale kosten OB2027:	107,449,200			

Overzicht V: Horizontale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min AZCMN

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand investeringen B2026:	1,570,000			1,400,000	1,400,000	1,400,000	1,400,000
Investeringen	955,000	(455,000)		-	-	-	-
Archivo Nacional Aruba	455,000	(455,000)	BM	-	-	-	-
Overig AZCMN	500,000	-	BM	-	-	-	-
Lokale vermogensoverdrachten	615,000	285,000		-	-	-	-
Overig AZCMN	615,000	285,000	EM	-	-	-	-
Stand totale investeringen OB2027:	1,400,000						

Overzicht VI: Verticale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min AZCMN

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Investeringen	500,000			
Overig AZCMN	500,000	BM	Structureel	Centrale investeringspot tbv ministerie
Lokale vermogensoverdrachten	900,000			
Overig AZCMN	900,000	BM	Incidenteel	Vervanging meubilair Staten van Aruba
Stand totale investeringen OB2027:	1,400,000			

2. Ministerie van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport

2.1 Beleidsagenda

Het ministerie van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport richt zich op de ontwikkeling van menselijk kapitaal, maatschappelijke participatie, innovatiekracht en institutionele samenwerking. De inzet is gericht op een inclusieve, veerkrachtige en toekomstbestendige samenleving waarin onderwijs, jeugdontwikkeling, sport, innovatie en internationale samenwerking elkaar versterken.

2.2 Prioriteiten in lijn met meerjarige kabinetsdoelen

In 2027 staat de verdere implementatie van structurele hervormingen centraal. Speerpunten zijn versterking van Koninkrijks- en EU-relaties, modernisering van het onderwijs, ontwikkeling van integraal jeugdbeleid, stimulering van innovatie en digitalisering en de verdere uitvoering van het nationaal sportbeleid.

2.2.1 Koninkrijksrelaties

Wat willen we bereiken: een sterkere positionering van Aruba binnen het Koninkrijk en de Europese Unie.

Wat gaan we daarvoor doen: versterken van interbestuurlijke samenwerking, strategische inzet van ontwikkelingssamenwerking, benutting van Europese programma's en professionalisering van het postennet.

Wat gaat dat kosten: middelen voor beleidscoördinatie, vertegenwoordiging, Koninkrijk en Europese Unie samenwerking en projectontwikkeling.

2.2.2 Onderwijs

Wat willen we bereiken: een toekomstbestendig, inclusief en innovatief onderwijs- en educatiesysteem.

Wat gaan we daarvoor doen: Implementatie van onderwijsvernieuwingen, versterking van de kinderopvang, curriculumontwikkeling, verdere ontwikkeling van Learning City Aruba, professionalisering van onderwijsprofessionals, bevordering van een leven lang ontwikkelen en uitvoering van een UNESCO Artificial Intelligence Readiness Assessment als basis voor de ontwikkeling van een nationale roadmap voor AI-governance, AI-ethiek en de verantwoorde toepassing van AI in het onderwijs. Verder zal een onderzoek naar nieuwe modellen voor onderwijskundige organisatie binnen het Arubaans Onderwijssysteem plaatsvinden en pilotprogramma's geïmplementeerd worden in het schooljaar 2027/2028.

Wat gaat dat kosten: Investerings in onderwijskwaliteit, leerling ondersteuning, personeel, professionalisering, innovatie, onderwijsinfrastructuur en de ontwikkeling van beleids- en governancekaders voor de verantwoorde inzet van kunstmatige intelligentie.

2.2.3 Jeugd

Wat willen we bereiken: optimale ontwikkelingskansen voor jongeren en versterking van participatie.

Wat gaan we daarvoor doen: implementeren van integraal jeugdbeleid, ontwikkelen van naschoolse programma's, versterken van jongerenparticipatie, opzetten van een Nationale Jeugdraad en ondersteunen van kwetsbare jongeren.

Wat gaat dat kosten: middelen voor jeugdprogramma's, participatieprojecten, beleidsontwikkeling en preventieve interventies.

2.2.4 Innovatie

Wat willen we bereiken: een digitaal verbonden en innovatieve samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen: uitbreiding van e-government, verbetering van digitale inclusie, ontwikkeling van AI- en innovatiebeleid, versterking van digitale vaardigheden en inrichting van ICT-governance.

Wat gaat dat kosten: investeringen in digitale infrastructuur, cybersecurity, innovatieprogramma's en kennisontwikkeling.

2.2.5 Sport

Wat willen we bereiken: een duurzaam en toegankelijk sportlandschap dat gezondheid, participatie en talentontwikkeling bevordert.

Wat gaan we daarvoor doen: uitvoering van het Nationaal Sportbeleid, verbetering van sportfaciliteiten, bevordering van sportparticipatie, ontwikkeling van talent en professionalisering van coaches en vrijwilligers.

Wat gaat dat kosten: middelen voor sportinfrastructuur, evenementen, opleidingen en beleidsuitvoering.

2.3 Prestatie-indicatoren

- Aantal gerealiseerde samenwerkingsprojecten binnen Koninkrijk en EU
- Deelname aan onderwijs- en professionaliseringsprogramma's
- Bereik van jeugd- en naschoolse programma's
- Toename van digitale dienstverlening en gebruik van e-government

- Sportparticipatie en aantal georganiseerde sportactiviteiten
- Voortgang implementatie van nationaal beleid binnen de verschillende domeinen

2.4 Budgettaire gevolgen bestuurlijke prioriteiten

Hierna volgt een beleidsmatige toelichting op de opgenomen bedragen voor de beleidsprogramma's 'Wettelijke en Juridische Verplichtingen', 'Onderwijs Moderniseren en E-Government Realiseren' en 'Samenwerken en Handel met Nederland, de Europese Unie en het Caribisch gebied Versterken', zoals opgenomen in het regeerprogramma.

Beleidsuitgaven (in AFL. 1000)

Beleidsprogramma	Beleidsdomein	Soort uitgave	Bedrag	Dienst
Ministerie KOJIS				
Wettelijke en juridische verplichtingen	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	17,069	Bijzonder kleuteronderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	56,379	Bijzonder basisonderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	6,686	Speciaal onderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	26,150	Bijzonder MAVO onderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	35,732	Bijzonder HAVO/WVO onderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	23,885	Bijzonder Lager beroepsonderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	8,004	Bureau stichtingen bijzonder onderwijs(instellingen)
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	19,112	Universiteit van Aruba
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	7,286	Overig KOJIS
	Onderwijs en Sport	Subsidies & doeluitkeringen	2,407	IBISA
	Innovatie en Bedrijfsvoering	Overdrachten	4	Biblioteca Nacional Aruba
	Onderwijs en Sport	Overdrachten	500	Bevordering Studie Aruba/Buitenland
	Onderwijs en Sport	Overdrachten	27	Instituto Pedagogico Arubano
Onderwijs moderniseren en e-government realiseren				
Samenwerking en handel met Nederland, EU en Cariben versterken	Onderwijs en Sport	Overdrachten		
Subtotaal:			203,240	

Deze programma's geven uitvoering aan de strategische beleidsdoelstellingen van het ministerie op het terrein van onderwijsontwikkeling, digitalisering, innovatie en internationale samenwerking. De beschikbare middelen ondersteunen de verdere transformatie naar een toekomstbestendig onderwijsstelsel, de versterking van digitale overheidsdienstverlening en de verdieping van economische, institutionele en kennisgerichte samenwerkingsrelaties binnen het Koninkrijk, de Europese Unie en de Caribische regio.

2.5 Budgettaire toelichting op de ramingen

In de onderstaande tabellen worden de budgettaire gevolgen van het hiervoor beschreven beleid nader cijfermatig toegelicht. De mutaties worden onderscheiden in drie categorieën, te weten:

- technische mutaties (TM): wijzigingen als gevolg van herschikkingen en technische correcties;
- exogene mutaties (EM): mee- en tegenvallers die voortvloeien uit externe ontwikkelingen;
- beleidsmatige mutaties (BM): wijzigingen die het gevolg zijn van beleidsintensiveringen (extra budget) of beleidsextensiveringen (vermindering van budget).

De mutaties worden zowel vanuit een horizontaal perspectief gepresenteerd, waarbij de financiële ontwikkelingen over meerdere jaren worden weergegeven, als vanuit een verticaal perspectief, waarbij de verdeling en ontwikkeling van de middelen binnen de afzonderlijke ministeries inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij wordt tevens onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele effecten van de mutaties.

Overzicht I: Horizontale toelichting op de batenramingen van Min KOJIS

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand middelen B2026:		3,898,300		-	-	-	-
Retributies, leges & rechten	80,000	-		-	-	-	-
Naturalisatietoets	40,000	-		-	-	-	-
Biblioteca Nacional Aruba	40,000	-		-	-	-	-
Rechten, boeten & overig	766,200	(96,600)		-	-	-	-
Directie Onderwijs	10,000	-		-	-	-	-
Traimerdia	200,000	-		-	-	-	-
Overig bevordering studie AUA	70,000	(70,000)	TM	-	-	-	-
DIA	61,200	23,400	TM	-	-	-	-
Ensenansa pa Empleo	350,000	(50,000)	BM	-	-	-	-
IBISA	75,000	-		-	-	-	-
Niet-belastingpobrengsten	21,000	(21,000)		-	-	-	-
IBISA	21,000	(21,000)	TM	-	-	-	-
Landsbedrijven & fondsen	3,004,700	(539,100)		-	-	-	-
DIA	3,004,700	(539,100)	TM	-	-	-	-
Overige ontvangsten	26,400	-		-	-	-	-
Bureau Minister van KOJIS	15,100	-		-	-	-	-
Kab vd Gevolm. min v AUA in NL	11,300	-		-	-	-	-
Stand totale middelen OB2027:	3,898,300	3,241,600					

Overzicht II: Verticale toelichting op de batenramingen van Min KOJIS

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Retributies, leges & rechten	80,000			
Naturalisatietoets	40,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Biblioteca Nacional Aruba	40,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Rechten, boeten & overig	669,600			
Directie Onderwijs	10,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Traimerdia	200,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
DIA	84,600	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Ensenansa pa Empleo	300,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
IBISA	75,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Landsbedrijven & fondsen	2,465,600			
DIA	2,465,600	BM	Structureel	Verrekening met diensten
Overige ontvangsten	26,400			
Bureau Minister van KOJIS	15,100	BM	Structureel	Blijft jaarlijks gemiddeld rond hetzelfde niveau
Kab vd Gevolm. min v AUA in NL	11,300	BM	Structureel	Blijft jaarlijks gemiddeld rond hetzelfde niveau
Stand totale middelen OB2027:	3,241,600			

Overzicht III: Horizontale toelichting op de lastenramingen van Min KOJIS

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	2028	Meerjare prognose			
				2029	2030	2031	2032	2033
Stand kosten B2026:	351,114,300			3,493,417	3,991,768	4,495,103	5,003,471	
Personeelslasten	127,091,500	9,860,200		3,000,000	-	-	-	-
Bureau Minister van KOJIS	1,587,000	1,400,500	BM					
Directie Onderwijs	6,547,700	(555,400)	BM					
Trainerdia	4,555,800	(38,200)	BM					
Dienst Publieke Scholen	2,247,700	(251,200)	BM					
Bureau Meldpunt Leerplicht	1,097,400	(121,100)	BM					
Dienst Inspectie Onderwijs	1,727,500	19,400	BM					
Bur. Multidisciplinair Centrum	3,017,700	243,600	BM					
Dienst Uitv. Onderwijssubsidie	394,700	39,900	BM					
Openbaar Keuteronderwijs	4,882,500	250,700	BM					
Openbaar basisonderwijs	22,168,600	2,544,300	BM					
Openbaar speciaal onderwijs	17,011,200	2,044,500	BM					
Bijzonder speciaal onderwijs	123,100	4,200	BM					
Openbaar MAVO onderwijs	14,571,700	668,200	BM					
MAVO Openbare Avondleergang	7,600	(7,600)	BM					
Openbaar avond beroepsonderwijs	135,500	216,600	BM					
EPI onderwijs	20,474,800	2,308,000	BM					
Instituto Pedagógico Arubano	7,233,100	339,800	BM					
Overig bevorderingsstudie AUA	127,800	4,200	BM					
DIA	2,126,900	72,700	BM					
Biblioteca Nacional Aruba	5,185,000	17,100	BM					
Directie voor Innovatie	446,200	(121,500)	BM					
Ensenansa pa Empleo	578,500	195,500	BM					
Overig KOJIS	3,668,500	(268,500)	BM	3,000,000				
Departamento pa Mucha y Hoben	173,100	(51,900)	BM					
IBISA	2,917,200	557,200	BM					
Kabvd Gevolm. min v AUA in NL	3,428,900	344,800	BM					
Gevolmachtigd Minister USA	471,600	(111,400)	BM					
Bureau Vertegenwoordiging EU	65,000	(65,000)	BM					
Bur EU en Koninkrijksrelaties	119,200	180,800	BM					
Goederen & diensten	34,039,400	15,302,300		493,417	498,351	503,335	508,368	
Bureau Minister van KOJIS	1,153,400	142,300	BM	12,967	13,087	13,217	13,350	
Directie Onderwijs	2,876,200	9,253,000	BM	121,292	122,505	123,730	124,967	
Trainerdia	1,425,800	127,800	BM	15,536	15,691	15,848	16,007	
Naturalisatietoets	86,300	(1,400)	BM	849	857	866	875	
Dienst Publieke Scholen	409,500	148,200	BM	5,577	5,633	5,689	5,746	
Bureau Meldpunt Leerplicht	5,500	(1,900)	BM	36	36	37	37	
Dienst Inspectie Onderwijs	259,200	648,700	BM	9,079	9,170	9,261	9,354	
Bur. Multidisciplinair Centrum	383,100	(46,300)	BM	3,368	3,402	3,436	3,470	
Dienst Uitv. Onderwijssubsidie	221,300	(29,900)	BM	1,914	1,933	1,952	1,972	
Openbaar Keuteronderwijs	622,600	135,700	BM	7,583	7,659	7,735	7,813	
Openbaar basisonderwijs	1,974,800	539,800	BM	25,146	25,397	25,651	25,908	
Openbaar speciaal onderwijs	842,900	392,500	BM	12,354	12,478	12,602	12,728	
Openbaar MAVO onderwijs	2,008,800	380,200	BM	23,890	24,129	24,370	24,614	
Openbaar avond beroepsonderwijs	1,062,100	371,800	BM	14,339	14,482	14,627	14,773	
EPI onderwijs	4,493,400	889,900	BM	53,833	54,371	54,915	55,464	
Instituto Pedagógico Arubano	774,300	67,400	BM	8,417	8,501	8,586	8,672	
Overig bevorderingsstudie AUA	7,296,500	20,300	BM	73,168	73,900	74,639	75,385	
Bevordering studie buitenland	530,000	-		5,300	5,353	5,407	5,461	
DIA	729,100	376,700	BM	11,058	11,169	11,280	11,393	
Biblioteca Nacional Aruba	1,506,700	273,700	BM	17,804	17,982	18,162	18,343	
Directie voor Innovatie	284,000	44,400	BM	3,284	3,317	3,350	3,384	
Ensenansa pa Empleo	875,000	229,000	BM	11,040	11,150	11,262	11,375	
Overig KOJIS	1,180,600	500,500	BM	16,811	16,979	17,149	17,320	
Departamento pa Mucha y Hoben	323,600	-		3,236	3,268	3,301	3,334	
IBISA	1,059,700	322,000	BM	13,817	13,955	14,095	14,236	
Kabvd Gevolm. min v AUA in NL	1,326,800	61,200	BM	13,880	14,019	14,159	14,301	
Gevolmachtigd Minister USA	258,200	(21,800)	BM	2,364	2,388	2,412	2,436	
Bureau Vertegenwoordiging EU	70,000	(21,500)	BM	485	490	495	500	
Bur EU en Koninkrijksrelaties		500,000	BM	5,000	5,050	5,101	5,152	

Subsidies & doeluitkeringen	182,558,000	20,150,800		-	-	-	-
Bijzonder Kleuteronderwijs	14,579,000	2,490,300	BM	-	-	-	-
Bijzonder basisonderwijs	46,910,300	9,468,800	BM	-	-	-	-
Bijzonder speciaal onderwijs	5,209,900	1,476,100	BM	-	-	-	-
Bijzonder MAVO onderwijs	21,688,400	4,461,600	BM	-	-	-	-
Bijzonder HAVO en VWO onderwijs	27,172,500	3,918,400	BM	-	-	-	-
Educacion Profesional Basico	24,014,300	(129,800)	BM	-	-	-	-
MAVO/HAVO/VWO Avondleergang	3,902,800	738,400	BM	-	-	-	-
Universiteit van Aruba	19,112,000	-		-	-	-	-
Bureaus schoolbesturen	7,099,700	903,900	BM	-	-	-	-
Overig KOJIS	10,441,400	(3,155,900)	TM	-	-	-	-
IBISA	2,427,700	(21,000)	BM	-	-	-	-
Overdrachten	504,000	26,700		-	-	-	-
Instituto Pedagógico Arubano		27,000	BM	-	-	-	-
Overig bevordering studie AUA	500,000	-		-	-	-	-
Biblioteca Nacional Aruba	4,000	(300)	BM	-	-	-	-
Bijdragen & afschrijvingen	6,921,400	66,400		-	-	-	-
Bureau Minister van KOJIS	1,000	(1,000)	TM	-	-	-	-
Directie Onderwijs	601,100	100	TM	-	-	-	-
Dienst Publieke Scholen	78,000	(78,000)	TM	-	-	-	-
Bur. Multidisciplinair Centrum	12,700	100	TM	-	-	-	-
Openbaar Kleuteronderwijs	120,200	100	TM	-	-	-	-
Bijzonder Kleuteronderwijs	66,000	500	TM	-	-	-	-
Openbaar basisonderwijs	205,400	100	TM	-	-	-	-
Bijzonder basisonderwijs	221,800	1,000	TM	-	-	-	-
Openbaar speciaal onderwijs	145,000	-	TM	-	-	-	-
Bijzonder speciaal onderwijs	2,200	100	TM	-	-	-	-
Openbaar MAVO onderwijs	34,800	100	TM	-	-	-	-
Bijzonder MAVO onderwijs	48,700	400	TM	-	-	-	-
Bijzonder HAVO en VWO onderwijs	69,800	-		-	-	-	-
EPI onderwijs	39,700	100	TM	-	-	-	-
Instituto Pedagógico Arubano	3,300	-		-	-	-	-
DIA	210,500	1,800	TM	-	-	-	-
Biblioteca Nacional Aruba	341,000	3,500	TM	-	-	-	-
Directie voor Innovatie		19,100	TM	-	-	-	-
Ensenansa pa Empleo	63,600	(63,600)	TM	-	-	-	-
Overig KOJIS	4,188,000	59,500	TM	-	-	-	-
IBISA	282,500	12,500	TM	-	-	-	-
Kabvd Gevolm. min v AUA in NL	181,300	110,000	TM	-	-	-	-
Bur EU en Koninkrijksrelaties	4,800	-		-	-	-	-
Stand totale kosten OB2027:	351,114,300	396,520,700					

Overzicht IV: Verticale toelichting op de lastenramingen van Min KOJIS

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Personeelslasten	136,951,700			
Bureau Minister van KOJIS	2,987,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Onderwijs	5,992,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Traimerdia	4,517,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Dienst Publieke Scholen	1,996,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bureau Meldpunt Leerplicht	976,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Dienst Inspectie Onderwijs	1,746,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bur. Multidisciplinair Centrum	3,261,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Dienst Uitv. Onderwijssubsidie	434,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Openbaar kleuteronderwijs	5,133,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Openbaar basisonderwijs	24,712,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Openbaar speciaal onderwijs	19,055,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bijzonder speciaal onderwijs	127,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Openbaar MAVO onderwijs	15,239,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Openbaar avond beroepsonderwijs	352,100	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
EPI onderwijs	22,782,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Instituto Pedagógico Arubano	7,572,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Overig bevordering studie AUA	132,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
DIA	2,199,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Biblioteca Nacional Aruba	5,202,100	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie voor Innovatie	324,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Ensenansa pa Empleo	774,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Overig KOJIS	3,400,000	BM	Structureel	Nieuwe vacatures en 2de fase verbetering salarisstructuur onderwijs
Departamento pa Mucha y Hoben	121,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
IBISA	3,474,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Kab vd Gevolm. min v AUA in NL	3,773,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Gevolmachtigd Minister USA	360,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bur EU en Koninkrijksrelaties	300,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures

Goederen & diensten	49,341,700			
Bureau Minister van KOJIS	1,295,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Onderwijs	12,129,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Trainermedia	1,553,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Naturalisatie-toets	84,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Publieke Scholen	557,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bureau Meldpunt Leerplicht	3,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Inspectie Onderwijs	907,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bur. Multidisciplinair Centrum	336,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Uitv. Onderwijssubsidie	191,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Openbaar kleuteronderwijs	758,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Openbaar basisonderwijs	2,514,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Openbaar speciaal onderwijs	1,235,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Openbaar MAVO onderwijs	2,389,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Openbaar avond beroepsonderwijs	1,433,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
EPI onderwijs	5,383,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Instituto Pedagógico Arubano	841,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overig bevordering studie AUA	7,316,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bevordering studie buitenland	530,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
DIA	1,105,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Biblioteca Nacional Aruba	1,780,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie voor Innovatie	328,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Ensenansa pa Empleo	1,104,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overig KOJIS	1,681,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Departamento pa Mucha y Hoben	323,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
IBISA	1,381,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Kab vd Gevolm. min v AUA in NL	1,388,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Gevolmachtigd Minister USA	236,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bureau Vertegenwoordiging EU	48,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bur EU en Koninkrijksrelaties	500,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Subsidies & doeluitkeringen	202,708,800			
Bijzonder kleuteronderwijs	17,069,300	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijzonder basisonderwijs	56,379,100	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijzonder speciaal onderwijs	6,686,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijzonder MAVO onderwijs	26,150,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijzonder HAVO en VWO onderwijs	31,090,900	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Educacion Profesional Basico	23,884,500	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
MAVO/HAVO/VWO Avondleergang	4,641,200	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Universiteit van Aruba	19,112,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bureaus schoolbesturen	8,003,600	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Overig KOJIS	7,285,500	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
IBISA	2,406,700	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Overdrachten	530,700			
Instituto Pedagógico Arubano	27,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Overig bevordering studie AUA	500,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Biblioteca Nacional Aruba	3,700	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijdragen & afschrijvingen	6,987,800			
Directie Onderwijs	601,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bur. Multidisciplinair Centrum	12,800	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Openbaar kleuteronderwijs	120,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bijzonder kleuteronderwijs	66,500	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Openbaar basisonderwijs	205,500	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bijzonder basisonderwijs	222,800	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Openbaar speciaal onderwijs	145,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bijzonder speciaal onderwijs	2,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Openbaar MAVO onderwijs	34,900	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bijzonder MAVO onderwijs	49,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bijzonder HAVO en VWO onderwijs	69,800	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
EPI onderwijs	39,800	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Instituto Pedagógico Arubano	3,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
DIA	212,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Biblioteca Nacional Aruba	344,500	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Directie voor Innovatie	19,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Overig KOJIS	4,247,500	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
IBISA	295,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Kab vd Gevolm. min v AUA in NL	291,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bur EU en Koninkrijksrelaties	4,800	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Stand totale kosten OB2027:	396,520,700			

Overzicht V: Horizontale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min KOJIS

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand kapitaaluitgaven B2026:		1,655,230		-	-	-	-
Investeringen	500,000	-		-	-	-	-
Overig KOJIS	500,000	-					
Stand totale kapitaaluitgaven OB2027:	500,000	1,655,230					

Overzicht VI: Verticale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min KOJIS

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Investeringen	500,000			
17789001 Overig KOJIS	500,000	BM	Structureel	Centrale investeringspot tbv ministerie
Stand totale kapitaaluitgaven OB2027:	500,000			

3. Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector

3.1. Beleidsagenda: missie en visie van het ministerie

Het Ministerie van Financiën, Economische Zaken en de Primaire Sector streeft naar duurzame openbare financiën als fundament voor een inclusieve en toekomstbestendige ontwikkeling van Aruba. Het beleid is gericht op het structureel verbeteren van welvaart en welzijn voor alle burgers, door middel van budgetdiscipline, versterkt financieel beheer en een economie die minder afhankelijk is van één sector. De begroting fungeert daarbij als strategisch sturingsinstrument om inclusieve groei actief te stimuleren.

3.2. Prioriteiten in lijn met meerjarige kabinetsdoelen

Prioriteit 1: Versterking van duurzame openbare financiën en financieel beheer

In 2026 ligt de focus op het verder op orde brengen en versterken van het financieel beheer en het toezicht, zodat de overheid duurzaam “in control” blijft. Dit draagt bij aan het creëren van budgettaire ruimte voor beleidsmaatregelen die de koopkracht versterken, de kosten van zakendoen verlagen en het vertrouwen van burgers en bedrijven vergroten.

Prioriteit 2: Economische diversificatie en inclusieve groei

Het ministerie zet in op het bevorderen van een duurzaam verdienmodel met een eerlijkere welvaart en inkomensverdeling en een verminderde afhankelijkheid van

toerisme. Dit gebeurt door het ontwikkelen van nieuwe economische sectoren (zoals landbouw, de blauwe economie, fintech, hernieuwbare energie en de creatieve industrie) en het versterken van bestaande sectoren. Deze prioriteit hangt nauw samen met financiële, sociale en economische domeinen, aangezien groei direct bijdraagt aan verbreding van de economische basis voor belastingheffing, werkgelegenheid, koopkracht en levenskwaliteit.

Bij het realiseren van deze prioriteiten stelt de beleidsverantwoordelijke minister de beleidskaders vast en bewaakt als regisseur de samenhang tussen openbare financiën, economische ontwikkeling en sociale doelstellingen. Dit omvat het waarborgen van budgetdiscipline, het creëren van financiële ruimte en het gericht investeren in prioritaire sectoren en beleidsprogramma's die bijdragen aan economische diversificatie en koopkrachtverbetering. Daarnaast is de minister verantwoordelijk voor de uitvoering en monitoring van het beleid via overheidsorganisaties, met een focus op meetbare resultaten op het gebied van welvaart, welzijn en economische weerbaarheid.

3.2.1. Domein Financiën

Doelstelling 1: versterking van duurzame openbare financiën en financieel beheer

Wat willen we bereiken

Het realiseren van structureel gezonde en duurzame openbare financiën, waarbij de overheid blijvend "in control" is. Dit moet leiden tot voldoende budgettaire ruimte voor beleidsprioriteiten, versterking van de koopkracht, verlaging van de kosten van zakendoen en een duurzaam vertrouwen van burgers en bedrijven.

Wat gaan we daarvoor doen

- Versterken van financieel beheer en toezicht binnen de overheid
- Handhaven van budgetdiscipline en naleving van begrotingsregels
- Beheersen van personeelslasten binnen de norm (max. 10% bbp)
- Efficiënter inzetten van middelen en kritisch beoordelen van uitgaven
- Verlagen van rentelasten en verbeteren van schuldbeheer
- Versterken van governance bij deelnemingen (Corporate Governance)
- Optimaliseren van de begrotingscyclus, rapportages en uitvoeringscapaciteit

Wat gaat dat kosten

De inzet richt zich primair op herallocatie en efficiënter gebruik van bestaande middelen.

- Beperkte aanvullende investeringen in versterking van uitvoeringscapaciteit en systemen
- Besparingen binnen goederen en diensten dragen bij aan financiering
- Verlaging van rentelasten levert op termijn budgettaire ruimte op

3.2.2. Domein Economische Zaken

Doelstelling 2: economische diversificatie en inclusieve groei

Wat willen we bereiken

Het ontwikkelen van een duurzaam en veerkrachtig verdienmodel, met minder afhankelijkheid van toerisme, een bredere economische basis en een eerlijkere welvaart en inkomensverdeling. Dit moet leiden tot meer werkgelegenheid, meer koopkracht en verbetering van de levenskwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen

- Stimuleren van nieuwe economische sectoren (o.a. landbouw, blauwe economie, fintech, duurzame energie, creatieve industrie)
- Versterken van het ondernemings- en investeringsklimaat (o.a. One Stop Shop, fiscale stimulansen)
- Het intensiveren van beleidsinterventies gericht op koopkrachtverbetering door een eerlijke welvaarts- en inkomensverdeling
- Inzetten van het Investeringsfonds voor strategische projecten
- Revitalisering van Oranjestad en San Nicolas als economische centra
- Bevorderen van innovatie, ondernemerschap en toegang tot financiering
- Investeren in menselijk kapitaal, inclusief terugkeer van professionals

Wat gaat dat kosten

- Gerichte investeringen via het Investeringsfonds en beleidsprogramma's
- Inzet van middelen uit het Landspakket voor hervormingen en projecten
- Tijdelijke fiscale stimulansen met een beoogd multipliereffect op economische groei
- Kosten worden deels gecompenseerd door extra economische activiteit en groei van belastinginkomsten

3.2.3. Domein Primaire Sector

Doelstelling 2: economische diversificatie en inclusieve groei

Wat willen we bereiken

Het versterken van de primaire sector tot een innovatieve, duurzame en economisch weerbare sector die bijdraagt aan voedselzekerheid, economische diversificatie en een grotere mate van zelfvoorziening. Door het stimuleren van commerciële landbouw, veeteelt en visserij wordt de lokale voedselproductie verhoogd, de afhankelijkheid van import verminderd en de weerbaarheid van Aruba tegen externe schokken vergroot.

Wat gaan we daarvoor doen

- Realiseren van fase 2 van het Agri Innovation Park, inclusief locatieontwikkeling, aanbestedingen, vergunningen en financieringsstrategie.
- Uitvoering geven aan het Landbouwgrondbeleid, waaronder het versnellen van de uitgifte van landbouwgronden en de ontwikkeling van nieuwe agrarische clusters.
- Versterken van de veeteelt door investeringen in stallen voor DLVV, uitbreiding van de veestapel, diversificatie en maatregelen tegen de gevolgen van droogte.
- Verder uitbreiden van de vrijstelling van invoerrechten op productiemiddelen en innovatieve landbouwtechnologie ter stimulering van commerciële productie.
- Voortzetten van Agroforestry-programma's en kennisontwikkeling binnen scholen en buurten ter bevordering van duurzame voedselproductie.
- Investeren in de modernisering van DLVV, waaronder digitalisering van dienstverlening, vervanging van materieel en versterking van de uitvoeringscapaciteit.
- Verbeteren van de infrastructuur voor landbouw en visserij, waaronder de ontwikkeling van visserijpijeren en ondersteuning van de sector met moderne faciliteiten.
- Versterken van de samenwerking met landbouw-, veeteelt- en visserijorganisaties en stimuleren van publiek-private samenwerking voor verdere professionalisering van de sector.

Wat gaat dat kosten

- Investeringsbinnen het Actieplan Versterking Primaire Sector 2025–2027.
- Middelen uit de reguliere begroting van DLVV.
- Investeringsvanuit het Investeringsfonds en het Landspakket voor strategische projecten zoals het Agri-Innovation Park.
- Cofinanciering en bijdragen vanuit nationale en internationale partners voor innovatie-, kennis- en verduurzamingsprojecten.

3.3. Prestatie-indicatoren

Indicator	Baseline 2026	Doel 2027	Verantwoordelijke
Saldo openbare financiën (% bbp)	Overschot van +1.0%	Overschot van +1.0%	Min FEPS
Overheidsschuld (% bbp)	59% van het bbp	Dalende trend	Min FEPS
Personeelslasten (% bbp)	n.t.b.	≤ 10%	Min FEPS
Realisatiegraad begroting (%)	UR4-2026	>95%	Min FEPS
Rentelasten (% uitgaven)	16%	Dalende trend	Min FEPS
Aantal nieuwe ondernemingen	nominale groei 10%	Stijging	DEZHI/KvK
Investeringsvolume (Afl.)	nominale groei 10%	Jaarlijkse groei	DEZHI/CBA
Doorlooptijd vergunningen (dagen)	Max. 10 werkdagen	Aanzienlijke daling	DEZHI

3.4. Budgettaire gevolgen bestuurlijke prioriteiten

Hierna volgt een beleidsmatige toelichting op de opgenomen bedragen voor de beleidsprogramma's met betrekking tot "verhoging pensioen door bijstelling reparatietoeslag" en lopende "wettelijke taken en juridische verplichtingen".

Beleidsuitgaven (in AFL. 1000)

Beleidsprogramma	Beleidsdomein	Soort uitgave	Bedrag	Dienst
Ministerie FEPS				
Verhoging pensioen door bijstelling reparatietoeslag	Financiën	Overdrachten	184,740	Overig FEPS
Wettelijke taak en of juridische verplichting	Financiën	Overdrachten	41,260	APFA
	Economische Zaken	Overdrachten	90	Bureau minister van FEPS
	Economische Zaken	Overdrachten	5	BIE
	Financiën	Overdrachten	340	FIU
	Economische Zaken	Overdrachten	3,100	Niet verzekeren (duurtetoeslag)
Subtotaal:			229,535	

In de begroting zijn middelen opgenomen voor de verhoging van de pensioenuitkeringen door middel van een aanpassing van de reparatietoeslag. Deze maatregel is gericht op het gedeeltelijk compenseren van de koopkrachtontwikkeling van gepensioneerden en draagt bij aan de waarborging van een toereikend inkomensniveau voor deze doelgroep. De opgenomen middelen voorzien in de financiële gevolgen van de voorgenomen aanpassing gedurende het begrotingsjaar 2027 en de daaropvolgende jaren. Daarnaast zijn middelen geraamd voor de uitvoering van de wettelijke taken van het ministerie en de daaruit voortvloeiende juridische verplichtingen. Het betreft onder meer uitgaven die voortvloeien uit bestaande wet- en regelgeving, aangegane overeenkomsten, rechterlijke uitspraken en overige verplichtingen waarvoor het Land zich rechtens heeft verbonden. De geraamde bedragen waarborgen de continuïteit van de uitvoering van deze taken en verplichtingen gedurende het begrotingsjaar.

3.5. Beleidsevaluaties

Ter borging van een doelmatige en doeltreffende beleidsuitvoering zijn de prestatie-indicatoren systematisch gekoppeld aan beleidsevaluaties. De KPI's monitoren de voortgang op de beleidsdoelstellingen, terwijl evaluaties inzicht geven in de effectiviteit en doelmatigheid van de ingezette instrumenten. De uitkomsten van evaluaties worden gebruikt voor beleidsbijsturing.

KPI	Evaluatie	Doel evaluatie	Startjaar	Eindjaar
Saldo openbare financiën (% bbp)	Evaluatie begrotingsbeleid	Beoordelen begrotingsdiscipline en effectiviteit	2027	2028
Overheidsschuld (% bbp)	Evaluatie schuldbeheer	Analyse van herfinanciering en schuldstrategie	2027	2028
Personeelslasten (% bbp)	Evaluatie personeelsbeleid	Toetsen van de norm van 10% bbp en de efficiëntie van het personeelsbestand	2027	2028
Rentelasten (% uitgaven)	Evaluatie financieringsbeleid	Beoordelen van de houdbaarheid en doelmatigheid van het financieringsbeleid	2027	2028
Aantal nieuwe ondernemingen	Evaluatie economisch beleid	Effect van economisch beleid op ondernemerschap en economische diversificatie	2027	2028
Investeringsvolume (Afl.)	Evaluatie startersregeling	Bepalen van de impact van fiscale en financiële stimulansen op investeringen	2027	2028
Doorlooptijd vergunningen (dagen)	Evaluatie vergunningenbeleid	Beoordelen van de efficiëntie van vergunningverlening en administratieve lastenvermindering	2027	2028

3.6. Budgettaire toelichting op de ramingen

In de onderstaande tabellen worden de budgettaire gevolgen van het hiervoor beschreven beleid nader cijfermatig toegelicht. De mutaties worden onderscheiden in drie categorieën, te weten:

- technische mutaties (TM): wijzigingen als gevolg van herschikkingen en technische correcties;
- exogene mutaties (EM): mee- en tegenvallers die voortvloeien uit externe ontwikkelingen;
- beleidsmatige mutaties (BM): wijzigingen die het gevolg zijn van beleidsintensivering (extra budget) of beleidsextensivering (vermindering van budget).

De mutaties worden zowel vanuit een horizontaal perspectief gepresenteerd, waarbij de financiële ontwikkelingen over meerdere jaren worden weergegeven, als vanuit een verticaal perspectief, waarbij de verdeling en ontwikkeling van de middelen binnen de afzonderlijke ministeries inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij wordt tevens onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele effecten van de mutaties.

Overzicht I: Horizontale toelichting op de batenramingen van Min FEPS

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand middelen B2026:		1,807,728,000		41,750,200	84,675,700	123,238,400	169,562,500
Directe belastingen	655,500,000	39,000,000		7,574,200	7,747,500	7,920,700	7,945,500
Departamento di Impuesto	655,500,000	39,000,000	EM	7,574,200	7,747,500	7,920,700	7,945,500
Indirecte belastingen	907,500,000	22,000,000		32,657,000	33,404,000	34,152,000	34,258,000
Departamento di Impuesto	364,000,000	18,000,000	EM	17,579,000	17,981,000	18,384,000	18,441,000
Departamento di Aduana	543,500,000	4,000,000	EM	15,078,000	15,423,000	15,768,000	15,817,000
Retributies, leges & rechten	1,765,000	(50,000)		-	-	-	-
Directie Economische Zaken	415,000	-		-	-	-	-
BIE	1,000,000	100,000	EM	-	-	-	-
Dienst Landb., Veeteelt en Vis	350,000	(150,000)		-	-	-	-
Rechten, boeten & overig	14,512,000	488,100		-	-	-	-
Departamento di Impuesto	14,500,000	500,000	EM	-	-	-	-
Centraal Bureau Statistiek	12,000	(11,900)	EM	-	-	-	-
Rente	255,000	(28,300)		-	-	-	-
Financiering	255,000	(28,300)	TM	-	-	-	-
Niet-belastingpobrengsten	154,181,200	17,014,800		1,519,000	1,774,000	(3,510,000)	4,120,600
Departamento di Impuesto	94,000,000	12,000,000	EM	1,519,000	1,774,000	(3,510,000)	4,120,600
Departamento di Aduana	560,000	-		-	-	-	-
LP Ontwikkelingsplan O'stad en SN	73,800	(73,800)	TM	-	-	-	-
Centrale Bank van Aruba	59,380,000	5,256,000	EM	-	-	-	-
LP AFTA cons.proj. Randvoorwrd.	167,400	(167,400)		-	-	-	-
Overige ontvangsten	74,014,800	1,100		-	-	-	-
Bureau minister van FEPS	14,800	1,100	TM	-	-	-	-
Overig FEPS	74,000,000	-		-	-	-	-
Stand totale middelen OB2027:	1,807,728,000	1,886,153,700					

Overzicht II: Verticale toelichting op de batenramingen van Min FEPS

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Directe belastingen	694,500,000			
Departamento di Impuesto	694,500,000	BM	Structureel	Belastingmiddelen obv economische vooruitzichten
Indirecte belastingen	929,500,000			
Departamento di Impuesto	382,000,000	BM	Structureel	Belastingmiddelen obv economische vooruitzichten
Departamento di Aduana	547,500,000	BM	Structureel	Belastingmiddelen obv economische vooruitzichten
Retributies, leges & rechten	1,715,000			
Directie Economische Zaken	415,000		Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
BIE	1,100,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Dienst Landb., Veeteelt en Vis	200,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Rechten, boeten & overig	15,000,100			
Departamento di Impuesto	15,000,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Centraal Bureau Statistiek	100	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Rente	226,700			
Financiering	226,700	BM	Structureel	Rente verstrekte leningen
Niet-belastingopbrengsten	171,196,000			
Departamento di Impuesto	106,000,000	BM	Structureel	Toeristenheffing
Departamento di Aduana	560,000	BM	Structureel	Blijft jaarlijks gemiddeld rond hetzelfde niveau
Centrale Bank van Aruba	64,636,000	BM	Structureel	Meeropbrengsten dividenduitkering CBA
Overige ontvangsten	74,015,900			
Bureau minister van FEPS	15,900	BM	Structureel	Blijft jaarlijks gemiddeld rond hetzelfde niveau
Overig FEPS	74,000,000	BM	Structureel	Deviezenprovisie obv economische vooruitzichten
Stand totale middelen OB2027:		1,886,153,700		

Overzicht III: Horizontale toelichting op de lastenramingen van Min FEPS

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	2028	Meerjarig prognose		
					2029	2030	2031
Stand kosten B2026:		645,028,800		21,263,388	26,113,795	28,785,658	27,933,114
Personeelslasten	79,709,400	(2,531,100)		-	-	-	-
Bureau minister van FEPS	3,493,900	(464,800)	BM				
FIU	1,572,900	371,200	BM				
Coördinatiebureau Overheidszaken	320,000	17,300	BM				
Directie Financien	12,129,500	(512,800)	BM				
Departamento di Impuesto	24,530,600	(943,100)	BM				
Departamento di Aduana	19,563,200	859,100	BM				
Centrale Accountants Dienst	2,395,200	119,000	BM				
Overig FEPS	3,827,400	(2,127,400)	BM				
Directie Economische Zaken	4,021,000	306,600	BM				
Dienst Huur- en Consumentenzaken	1,024,700	44,800	BM				
BIE	1,144,700	(287,300)	BM				
Centraal Bureau Statistiek	3,563,200	(16,400)	BM				
Dienst Landb., Veeteelt en Vis	2,123,100	102,700	BM				

Goederen & diensten	44,364,400	(7,175,600)		371,888	375,607	379,363	383,157
Bureau minister van FEPS	919,700	1,140,700	BM	20,604	20,810	21,018	21,228
FIU	1,178,300	33,800	BM	12,121	12,242	12,365	12,488
Coördinatiebureau Overheidsubs	61,500	14,800	BM	763	771	778	786
Directie Financien	3,442,100	(111,200)	BM	33,309	33,642	33,979	34,318
Departamento di Impuesto	14,789,000	200,000	BM	149,890	151,389	152,903	154,432
Departamento di Aduana	4,050,600	748,400	BM	47,990	48,470	48,955	49,444
Centrale Accountants Dienst	5,022,700	(3,542,800)	BM	14,799	14,947	15,096	15,247
Financiering	1,200,000	-		12,000	12,120	12,241	12,364
Algemene kosten/middelen	7,059,600	(6,988,000)	BM	716	723	730	738
Overig FEPS	1,081,000	893,600	BM	19,746	19,943	20,143	20,344
LP Ontwikkelingsplan O'stad en SN	73,800	(73,800)	BM	-	-	-	-
Directie Economische Zaken	1,136,400	39,300	BM	11,757	11,875	11,993	12,113
LP AFTA cons.proj. Randvoorwrd.	167,400	(167,400)	BM	-	-	-	-
Dienst Huur- en Consumentenzkn	286,200	(86,700)	BM	1,995	2,015	2,035	2,055
BIE	218,200	47,600	BM	2,658	2,685	2,711	2,739
Centraal Bureau Statistiek	1,672,300	277,600	BM	19,499	19,694	19,891	20,090
Comm. bevolking & ontwikkeling	16,300	-		163	165	166	168
Dienst Landb., Veeteelt en Vis	1,989,300	398,500	BM	23,878	24,117	24,358	24,602
Rente- en overige financieringskosten	292,450,900	(3,295,400)		15,271,500	(1,145,200)	(3,327,500)	(6,855,700)
Schatkistpapier	500,000	-		-	-	-	-
Financiering	291,950,900	(3,295,400)	EM	15,271,500	(1,145,200)	(3,327,500)	(6,855,700)
Overdrachten	225,337,700	4,197,100		5,620,000	5,620,000	5,620,000	5,620,000
Bureau minister van FEPS	90,000	-		-	-	-	-
FIU	17,600	322,400	EM	-	-	-	-
Overig FEPS	178,496,600	6,243,500	EM	6,120,000	6,120,000	6,120,000	6,120,000
Algemeen Pensioenfonds Aruba	42,260,000	(1,000,000)	EM	(500,000)	(500,000)	(500,000)	(500,000)
Niet verzekerden	4,450,000	(1,350,000)	EM	-	-	-	-
BIE	23,500	(18,800)	EM	-	-	-	-
Bijdragen & afschrijvingen	3,166,400	332,900		-	-	-	-
Bureau minister van FEPS	15,900	(15,000)	TM	-	-	-	-
FIU	2,000	94,400	TM	-	-	-	-
Coördinatiebureau Overheidsubs		4,600	TM	-	-	-	-
Directie Financien	91,600	106,300	TM	-	-	-	-
Departamento di Impuesto	589,400	437,800	TM	-	-	-	-
Departamento di Aduana	61,300	7,500	TM	-	-	-	-
Centrale Accountants Dienst	36,600	(18,700)	TM	-	-	-	-
Overig FEPS	2,102,400	(186,800)	TM	-	-	-	-
Directie Economische Zaken	5,000	7,900	TM	-	-	-	-
Dienst Huur- en Consumentenzkn	43,100	(200)	TM	-	-	-	-
BIE	104,500	(33,100)	TM	-	-	-	-
Centraal Bureau Statistiek	8,700	-		-	-	-	-
Dienst Landb., Veeteelt en Vis	105,900	(71,800)	TM	-	-	-	-
Stand totale kosten OB2027:		645,028,800	636,556,700				

Overzicht IV: Verticale toelichting op de lastenramingen van Min FEPS

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Personeelkosten	77,178,300			
Bureau minister van FEPS	3,029,100	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
FIU	1,944,100	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Coördinatiebureau Overheidsubs	337,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Financien	11,616,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Departamento di Impuesto	23,587,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Departamento di Aduana	20,422,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Centrale Accountants Dienst	2,514,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Overig FEPS	1,700,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Economische Zaken	4,327,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Dienst Huur- en Consumentenzkn	1,069,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
BIE	857,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Centraal Bureau Statistiek	3,546,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Dienst Landb., Veeteelt en Vis	2,225,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures

Goederen & diensten	37,188,800			
Bureau minister van FEPS	2,060,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
FIU	1,212,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Coördinatiebureau Overheidsubs	76,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Financien	3,330,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Departamento di Impuesto	14,989,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Departamento di Aduana	4,799,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Centrale Accountants Dienst	1,479,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Financiering	1,200,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Algemene kosten/middelen	71,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overig FEPS	1,974,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
LP Ontwikkelingsplan O'stad en SN		BM	Incidenteel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Economische Zaken	1,175,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
LP AFTA cons.proj. Randvoorwrd.		BM	Incidenteel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Huur- en Consumentenzkn	199,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
BIE	265,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Centraal Bureau Statistiek	1,949,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Comm. bevolking & ontwikkeling	16,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Landb., Veeteelt en Vis	2,387,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Rente- en overige financieringskosten	289,155,500			
Schatkistpapier	500,000	BM	Structureel	Herfinancieringskosten
Financiering	288,655,500	BM	Structureel	Herfinancieringskosten
Overdrachten	229,534,800			
Bureau minister van FEPS	90,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
FIU	340,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Overig FEPS	184,740,100	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Algemeen Pensioenfonds Aruba	41,260,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Niet verzekerden	3,100,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
BIE	4,700	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijdragen & afschrijvingen	3,499,300			
Bureau minister van FEPS	900	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
FIU	96,400	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Coördinatiebureau Overheidsubs	4,600	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Directie Financien	197,900	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Departamento di Impuesto	1,027,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Departamento di Aduana	68,800	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Centrale Accountants Dienst	17,900	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Overig FEPS	1,915,600	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Directie Economische Zaken	12,900	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Dienst Huur- en Consumentenzkn	42,900	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
BIE	71,400	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Centraal Bureau Statistiek	8,700	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Dienst Landb., Veeteelt en Vis	34,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Stand totale kosten OB2027: 636,556,700				

Overzicht V: Horizontale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min FEPS

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand kapitaaluitgaven B2026:		48,500,000		2,000,000	12,000,000	23,000,000	35,000,000
Investeringen	3,700,000	(3,200,000)		-	-	-	-
FIU	3,200,000	(3,200,000)	BM				
Overig FEPS	500,000	-					
Lokale vermogensoverdrachten	3,800,000	34,000,100		2,000,000	10,000,000	11,000,000	12,000,000
Overig FEPS	3,800,000	34,000,100	BM	2,000,000	10,000,000	11,000,000	12,000,000
Lokale kredietverlening	41,000,000	(23,000,000)		-	-	-	-
Financiering	23,000,000	(23,000,000)	BM	-	-	-	-
Studieleningen	18,000,000	-		-	-	-	-
Stand totale kapitaaluitgaven OB2027:	48.500.000	56.300.100					

Overzicht VI: Verticale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min FEPS

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Investeringsen	500,000			
17997001 Overig FEPS	500,000	BM	Structureel	Centrale investeringspot tbv ministerie
Lokale vermogensoverdrachten	37,800,100			
17997001 Overig FEPS	37,800,100	BM	Structureel	Voedig AIOF en kapitaalstorting Post NV
Lokale kredietverlening	18,000,000			
17996010 Studieleningen	18,000,000	BM	Structureel	Verstreken studieleningen
Stand totale kapitaaluitgaven OB2027:	56,300,100			

Overzicht VII: Horizontale toelichting op de kapitaalontvangsten van Min FEPS

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	2028	Meerjarig prognose			
					2029	2030	2031	
Stand financieringsmiddelen B2026:	31,101,500			-	-	-	-	
Lokale kredietaflossing	6,134,000	-		-	-	-	-	
Financiering	1,134,000	-		-	-	-	-	
Studieleningen	5,000,000	-		-	-	-	-	
Bijdrage kostenbegroting	24,967,500	972,300		-	-	-	-	
Financiering	24,967,500	972,300	TM	-	-	-	-	
Stand totale financieringsmiddelen OB2027:	31,101,500	32,073,800						

Overzicht VIII: Verticale toelichting op de kapitaalontvangsten van Min FEPS

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Lokale kredietaflossing	6,134,000			
Financiering	1,134,000	Technisch	Structureel	Verstrekte leningen
Studieleningen	5,000,000	Technisch	Structureel	Verstrekte studieleningen
Vrijgekomen afschrijvingen	25,939,800			
Financiering	25,939,800	Technisch	Structureel	Bijdrage kostenbegroting
Stand totale kapitaalontvangsten:	32,073,800			

4. Ministerie van Toerisme, Transport en Arbeid

4.1 Beleidsagenda: missie en visie van het ministerie

Het Ministerie van Toerisme, Transport en Arbeid werkt aan een veilig, toegankelijk en toekomstbestendig Aruba. Het ministerie richt zich op duurzame ontwikkeling van toerisme, veilige en internationaal conforme transportsystemen en een moderne arbeidsmarkt die economische groei, participatie en welzijn ondersteunt.

4.2 Prioriteiten in lijn met meerjarige kabinetsdoelen

De beleidsagenda voor 2027 is gericht op drie samenhangende prioriteiten. Ten eerste het versterken van de transportveiligheid en het waarborgen van internationale compliance binnen de transportketen. Ten tweede het moderniseren van de arbeidsmarkt en het verbeteren van de dienstverlening aan burgers, werkzoekenden en werkgevers. Ten derde het versterken van de uitvoeringscapaciteit van het ministerie door middel van digitalisering, kwaliteitsverbetering van processen en verdere professionalisering van de organisatie.

4.2.1 Domein Transport, Veiligheid en Compliance

Wat willen we bereiken: Het waarborgen van de internationale compliance van Aruba op het gebied van luchtvaart, scheepvaart en meteorologie, het versterken van de kwaliteit, continuïteit en slagkracht van de dienstverlening door IBSL, METEO, DSA en DLA, en het realiseren van een veilig, betrouwbaar, duurzaam en toekomstbestendig transport-netwerk.

Wat gaan we daarvoor doen: Investeren in de verdere professionalisering van IBSL, METEO, DSA en DLA door versterking van toezicht en handhaving, de uitbreiding van het personeelsbestand met voldoende gekwalificeerde inspecteurs en beleidsmedewerkers om te voldoen aan de benodigde FTE-capaciteit van de directies, het opleiden en ontwikkelen van zittend personeel, het versterken van cybersecurity en digitalisering, het moderniseren van operationele middelen en infrastructuur, en het nakomen van internationale verdragsverplichtingen en normen van onder meer ICAO, IMO en WMO.

4.2.2 Domein Arbeid en Arbeidsmarktontwikkeling

Wat willen we bereiken: moderniseren van arbeidswet- en regelgeving, versterken van toezicht en handhaving, ontwikkelen van arbeidsmarktinformatie, herinrichten en versterken van de arbeidsinstanties, bevorderen van arbeidsbemiddeling en sociale dialoog, en verbeteren van de dienstverlening binnen het arbeidsdomein.

Wat gaan we daarvoor doen: actualiseren van arbeidswetgeving, versterken van arbeidsinspectie en arbeidsjuridische dienstverlening, voorbereiden van een werkloosheidsregeling en arbowetgeving, ontwikkelen van arbeidsmarktdata en prognoses, reguleren van uitzendbureaus, versterken van arbeidsbemiddeling en re-integratie, bevorderen van sociale dialoog en conflictbemiddeling, en versterken en moderniseren van de dienstverlening door de Directie Arbeid.

4.3 Prestatie-indicatoren

- Behoud FAA Category 1-status
- Tijdige naleving ICAO-, WMO- en IMO-verplichtingen (IMSAS Audit en ISPS-Code)

- Verbetering van de luchtverbinding tussen de ABC-eilanden tegen een goedkopere prijs
- Uitvoeren van gerichte en brede voorlichtingscampagnes, gericht op het verhogen van veiligheidsbewustzijn
- Uitvoering van certificering overeenkomstig van de SCV-code (voor vaartuigen met een lengte van meer dan 24 meter)
- Deelname aan trainingen georganiseerd door CMoU, RAC/REMPEITC en de Kustwachtcommissie
- Faciliteren en promoten van ship-to-ship (STS) operaties en ook lay-up activiteiten aantrekken
- Opschonen en actualiseren van de basisadministratie in samenhang met de verdere implementatie van DECOS-Joint
- Aantal gedigitaliseerde werkprocessen
- Beschikbaarheid van actuele arbeidsmarktrapportages
- Verkorting doorlooptijden arbeidsbemiddeling en geschilafhandeling
- Toename van medewerkers die specialistische opleidingen succesvol afronden
- Aantal beleidsproducten gebaseerd op data analyse
- Actualiteit van arbeidsmarktdata (prognosemodel)
- Aantal succesvolle plaatsingen van werkzoekende naar een baan
- Aantal inspecties afgerond binnen normtijd
- Aantal overtredingen opgespoord en afgehandeld
- Aantal geschillen opgelost zonder juridische procedure
- Aantal dialoog- of bemiddelingssessies per jaar

4.4 Budgettaire gevolgen bestuurlijke prioriteiten

De beschikbare middelen richten zich primair op internationale compliance, modernisering van dienstverlening, versterking van personele capaciteit, digitalisering en arbeidsmarkthervormingen.

4.5 Budgettaire toelichting op de ramingen

In de onderstaande tabellen worden de budgettaire gevolgen van het hiervoor beschreven beleid nader cijfermatig toegelicht. De mutaties worden onderscheiden in drie categorieën, te weten:

- technische mutaties (TM): wijzigingen als gevolg van herschikkingen en technische correcties;
- exogene mutaties (EM): mee- en tegenvallers die voortvloeien uit externe ontwikkelingen;
- beleidsmatige mutaties (BM): wijzigingen die het gevolg zijn van beleidsintensivering (extra budget) of beleidsextensivering (vermindering van budget).

De mutaties worden zowel vanuit een horizontaal perspectief gepresenteerd, waarbij de financiële ontwikkelingen over meerdere jaren worden weergegeven, als vanuit een verticaal perspectief, waarbij de verdeling en ontwikkeling van de middelen binnen de afzonderlijke ministeries inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij wordt tevens onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele effecten van de mutaties.

Overzicht I: Horizontale toelichting op de batenramingen van Min TTA

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand middelen B2026:	37,143,500			37,683,100	37,126,100	34,145,100	30,779,100
Retributies, leges & rechten	4,200	-		-	-	-	-
<i>Directie Arbeid & Onderzoek</i>	4,200	-	BM	-	-	-	-
Rechten, boeten & overig	9,484,000	254,000		-	-	-	-
<i>Bureau Minister TTA</i>	-	2,300	BM	-	-	-	-
<i>AAA N.V.</i>	7,582,000	-	BM	-	-	-	-
<i>Directie Luchtvaart</i>	902,000	(45,000)	BM	-	-	-	-
<i>Directie Scheepvaart</i>	1,000,000	296,700	BM	-	-	-	-
Niet-belastingopbrengsten	27,643,000	(5,514,000)		5,796,000	(557,000)	(2,981,000)	(3,366,000)
<i>LP Handhaving</i>	158,000	(158,000)	TM	-	-	-	-
<i>LP Doorontwikkeling DPL</i>	175,800	(175,800)	TM	-	-	-	-
<i>LP Arbeidsmarktbeleid</i>	464,300	(464,300)	TM	-	-	-	-
<i>LP Interface DAO-Censo</i>	15,900	(15,900)	TM	-	-	-	-
<i>Aruba Tourism Authority</i>	18,000,000	(6,400,000)	BM	5,796,000	(557,000)	(2,981,000)	(3,366,000)
<i>AAA N.V.</i>	5,029,000	-	BM	-	-	-	-
<i>TPEF</i>	3,800,000	1,700,000	BM	-	-	-	-
Overige ontvangsten	12,300	3,600		-	-	-	-
<i>Bureau Minister TTA</i>	12,300	3,600	BM	-	-	-	-
Stand totale middelen OB2027:	31,887,100						

Overzicht II: Verticale toelichting op de batenramingen van Min TTA

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Retributies, leges & rechten	4,200			
<i>Directie Arbeid & Onderzoek</i>	4,200	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Rechten, boeten & overig	9,738,000			
<i>Bureau Minister TTA</i>	2,300	BM	Incidenteel	Overige middelen
<i>AAA N.V.</i>	7,582,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
<i>Directie Luchtvaart</i>	857,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
<i>Directie Scheepvaart</i>	1,296,700	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Niet-belastingopbrengsten	22,129,000			
<i>Aruba Tourism Authority</i>	11,600,000	BM	Structureel	Winstuitkering
<i>AAA N.V.</i>	5,029,000	BM	Structureel	Winstuitkering
<i>TPEF</i>	5,500,000	BM	Structureel	Middelen vanuit toeristenheffing
Overige ontvangsten	15,900			
<i>Bureau Minister TTA</i>	15,900	BM	Structureel	Pensioenbijdragen
Stand totale middelen OB2027:	31,887,100			

Overzicht III: Horizontale toelichting op de lastenramingen van Min TTA

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand kosten B2026:		31,635,100		37,096,810	37,120,858	37,145,147	37,169,678
Personeelslasten	20,360,500	1,140,400		-	-	-	-
Bureau Minister TTA	2,063,500	246,400	BM				
Inspectie Scheep- & Luchtvaart	757,000	4,200	BM				
Overig TTA		850,000	BM	-	-	-	-
Directie Luchtvaart	4,879,000	326,600	BM	-	-	-	-
Meteorologische Dienst	1,161,200	417,000	BM	-	-	-	-
Directie Scheepvaart	2,052,600	(195,900)	BM	-	-	-	-
Directie Arbeid & Onderzoek	4,228,800	195,100	BM	-	-	-	-
Bureau Landsbemiddelaar	355,000	(19,500)	BM	-	-	-	-
Departamento di Progreso Laboral	4,863,400	(683,500)	BM	-	-	-	-
Goederen en diensten	6,368,800	2,060,200		23,810	24,048	24,289	24,531
Bureau Minister TTA	1,334,400	710,300	BM	20,447	20,651	20,858	21,067
LP Handhaving	158,000	(158,000)	BM	-	-	-	-
LP Doorontwikkeling DPL	175,800	(175,800)	BM	-	-	-	-
LP Arbeidsmarktbeleid	464,300	(464,300)	BM	-	-	-	-
LP Interface DAO-Censo	15,900	(15,900)	BM	-	-	-	-
Inspectie Scheep- & Luchtvaart	210,800	125,500	BM	3,363	3,397	3,431	3,465
Overig TTA	334,900	27,700	BM	3,626	3,662	3,699	3,736
Directie Luchtvaart	1,294,200	1,131,200	BM	24,254	24,497	24,742	24,989
Meteorologische Dienst	269,200	21,400	BM	2,906	2,935	2,964	2,994
Directie Scheepvaart	448,200	404,200	BM	8,524	8,609	8,695	8,782
Directie Arbeid & Onderzoek	651,200	165,800	BM	8,170	8,252	8,334	8,418
Bureau Landsbemiddelaar	108,100	115,700	BM	2,238	2,260	2,283	2,306
Departamento di Progreso Laboral	903,800	172,400	BM	10,762	10,870	10,978	11,088
Bijdragen & afschrijvingen	4,905,800	2,237,300		-	-	-	-
Bureau Minister TTA	1,100	-	BM	-	-	-	-
Inspectie Scheep- & Luchtvaart	39,000	-	BM	-	-	-	-
Overig TTA	487,400	473,000	BM	-	-	-	-
TPEF	3,800,000	1,700,000	TM	-	-	-	-
Directie Luchtvaart	48,800	4,500	BM	-	-	-	-
Meteorologische Dienst	41,000	-	BM	-	-	-	-
Directie Arbeid & Onderzoek	233,800	59,800	BM	-	-	-	-
Departamento di Progreso Laboral	254,700	-	BM	-	-	-	-
Stand totale kosten OB2027:		37,073,000					

Overzicht IV: Verticale toelichting op de lastenramingen van Min TTA

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Personeelslasten	21,500,900			
Bureau Minister TTA	2,309,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Inspectie Scheep- & Luchtvaart	761,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Overig TTA	850,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Luchtvaart	5,205,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Meteorologische Dienst	1,578,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Scheepvaart	1,856,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Arbeid & Onderzoek	4,423,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bureau Landsbemiddelaar	335,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Departamento di Progreso Laboral	4,179,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Goederen en diensten	8,429,000			
Bureau Minister TTA	2,044,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Inspectie Scheep- & Luchtvaart	336,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overig TTA	362,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Luchtvaart	2,425,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Meteorologische Dienst	290,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Scheepvaart	852,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Arbeid & Onderzoek	817,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bureau Landsbemiddelaar	223,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Departamento di Progreso Laboral	1,076,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bijdragen & afschrijvingen	7,143,100			
Bureau Minister TTA	1,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Inspectie Scheep- & Luchtvaart	39,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Overig TTA	960,400	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
TPEF	5,500,000	BM	Structureel	Uitvoering van beleidsprioriteiten
Directie Luchtvaart	53,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Meteorologische Dienst	41,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Directie Arbeid & Onderzoek	293,600	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Departamento di Progreso Laboral	254,700	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Stand totale investeringen OB2027:		37,073,000		

Overzicht V: Horizontale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min TTA

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	2028	Meerjarig prognose		
					2029	2030	2031
Stand investeringen B2026:		500,000		500,000	500,000	500,000	500,000
Investeringen	500,000	-		-	-	-	-
Overig TTA	500,000	-	BM	-	-	-	-
Stand totale investeringen OB2027:		500,000					

Overzicht VI: Verticale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min TTA

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Investeringen	500,000			
Overig AZCMN	500,000	BM	Structureel	Centrale investeringspot tbv ministerie
Stand totale investeringen OB2027:		500,000		

5. Ministerie van Volksgezondheid, Sociale Zaken, Ouderen- en Verslavingszorg

5.1 Beleidsagenda: missie en visie van het ministerie

Het ministerie streeft naar een gezond, veerkrachtig en inclusief Aruba, waarin gezondheid, welzijn, sociale bescherming en ondersteuning voor kwetsbare groepen in samenhang worden benaderd. Centraal staat een toekomstbestendig stelsel gericht op preventie, toegankelijke zorg, sociale veerkracht, participatie en kwaliteit van leven voor alle burgers.

5.2 Prioriteiten in lijn met meerjarige kabinetsdoelen

In 2027 richt het ministerie zich op de versterking van preventie en sociale veerkracht, mentale gezondheid, eerstelijnszorg, gezonde veroudering, kwaliteit en toezicht, sociale bescherming, digitalisering, zorgcapaciteit en integrale samenwerking tussen zorg, welzijn en het sociaal domein.

5.2.1 Domein Volksgezondheid

Wat willen we bereiken: verbetering van de volksgezondheid, vermindering van de ziektelast en versterking van preventie en toegankelijke (mentale)zorg.

Wat gaan we daarvoor doen: uitvoeren van preventieprogramma's, versterken van de eerstelijnszorg, implementeren van het obesitasplan, bevorderen van mentale gezondheid, versterken van kwaliteitsborging en verbeteren van digitale informatie-uitwisseling.

Wat gaat dat kosten: middelen voor preventie, gezondheidsbevordering, digitalisering, toezicht, personeelontwikkeling en zorgcoördinatie.

5.2.2 Domein Sociale Zaken

Wat willen we bereiken: versterking van bestaanszekerheid, sociale bescherming en maatschappelijke participatie.

Wat gaan we daarvoor doen: uitbreiden van vroeg signalering, psychosociale ondersteuning, maatschappelijk werk, versterking en begeleiding van kwetsbare huishoudens, o.a. invoering landsverordening uitkering ten behoeve van personen met intensieve zorgbehoefte en integrale samenwerking binnen het sociaal domein.

Wat gaat dat kosten: middelen voor sociale dienstverlening, begeleiding, preventie, armoedebestrijding en ondersteuning van kwetsbare groepen.

5.2.3 Domein Ouderenzorg

Wat willen we bereiken: bevorderen van een gezond en waardig ouder worden en versterken van participatie en zelfredzaamheid.

Wat gaan we daarvoor doen: uitbreiden van thuiszorg, mantelzorgondersteuning, pasadia's, dagopvang, levensloopbestendige voorzieningen, introductie wet langdurige zorg, en ketensamenwerking binnen de ouderenzorg.

Wat gaat dat kosten: investeringen in extramurale voorzieningen, thuiszorg, zorgcapaciteit, kwaliteitsverbetering en ondersteuning van mantelzorgers.

5.2.4 Domein Verslavingszorg

Wat willen we bereiken: voorkomen van verslaving, bevorderen van herstel en versterken van maatschappelijke participatie.

Wat gaan we daarvoor doen: versterken van preventie, vroeg signalering, bemoeizorg, behandeling, nazorg en ketensamenwerking tussen zorg- en welzijnspartners.

Wat gaat dat kosten: middelen voor preventiecampagnes, behandelcapaciteit, herstelgerichte zorg, opvangvoorzieningen en beleidscoördinatie.

5.3 Prestatie-indicatoren

- Aantal deelnemers aan preventieprogramma's
- Afname van risicofactoren voor chronische aandoeningen
- Aantal cliënten bereikt via maatschappelijke ondersteuning
- Aantal ouderen dat gebruikmaakt van thuiszorg- en dagopvang-voorzieningen
- Gemiddeld aantal nachten dat een client in de opvang verblijft
- Percentage actief gebruikte behandelplekken per maand
- Percentage cliënten dat hersteldoelen hebben behaald
- Percentage cliënten met een terugval tijdens het herstel traject
- Aantal uitgevoerde nazorg contracten
- Verbetering van digitale gegevensuitwisseling binnen de zorgketen

5.4 Budgettaire gevolgen bestuurlijke prioriteiten

Hierna volgt een beleidsmatige toelichting op de opgenomen bedragen voor de beleidsprogramma's 'Wettelijke en Juridische Verplichtingen', 'Welzijn en Welvaart Vergroten' en 'Medicijntoegang en Zorgkwaliteit Waarborgen'.

Beleidsuitgaven (in AFL. 1000)

Beleidsprogramma	Beleidsdomein	Soort uitgave	Bedrag	Dienst
Ministerie VSOV				
Wettelijke en juridische verplichtingen	Volksgezondheid	Subsidies & doeluitkeringen	6,596	Bureau Onderst. Verslavingszorg
				Bureau Onderst. Verslavingszorg
	Volksgezondheid	Subsidies & doeluitkeringen	33,839	Directie Ouderenzaken
	Sociale Zaken	Overdrachten	22,271	Maatschappelijke zorg
	Sociale Zaken	Overdrachten	3,015	Materiële hulpverlening
Welzijn en welvaart vergroten	Volksgezondheid	Overdrachten	217	Directie Volksgezondheid
	Sociale Zaken	Subsidies & doeluitkeringen	31,900	Materiële hulpverlening
	Volksgezondheid	Subsidies & doeluitkeringen	9,159	Directie Volksgezondheid
	Volksgezondheid	Overdrachten	1	Kwaliteitsinstituut gezondheid
Medicijntoegang en zorgkwaliteit waarborgen				
Subtotaal:			106,997	

De geraamde middelen zijn gericht op het nakomen van wettelijke taken en verplichtingen van het ministerie, het versterken van de gezondheid en het welzijn van de bevolking en het waarborgen van een toegankelijke, kwalitatief hoogwaardige en betaalbare gezondheidszorg. De beleidsinzet richt zich daarbij op het versterken van preventie, sociale bescherming, zorgkwaliteit, beschikbaarheid van essentiële geneesmiddelen en de continuïteit van zorg- en ondersteuningsvoorzieningen, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen binnen de samenleving.

5.5 Budgettaire toelichting op de ramingen

In de onderstaande tabellen worden de budgettaire gevolgen van het hiervoor beschreven beleid nader cijfermatig toegelicht. De mutaties worden onderscheiden in drie categorieën, te weten:

- technische mutaties (TM): wijzigingen als gevolg van herschikkingen en technische correcties;
- exogene mutaties (EM): mee- en tegenvallers die voortvloeien uit externe ontwikkelingen;
- beleidsmatige mutaties (BM): wijzigingen die het gevolg zijn van beleidsintensivering (extra budget) of beleidsextensivering (vermindering van budget).

De mutaties worden zowel vanuit een horizontaal perspectief gepresenteerd, waarbij de financiële ontwikkelingen over meerdere jaren worden weergegeven, als vanuit een verticaal perspectief, waarbij de verdeling en ontwikkeling van de middelen binnen de afzonderlijke ministeries inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij wordt tevens onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele effecten van de mutaties.

Overzicht I: Horizontale toelichting op de batenramingen van Min VSOV

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand middelen B2026:		9,056,400		-	-	-	-
Retributies, leges & rechten	8,111,300	(2,220,200)		-	-	-	-
Directie Volksgezondheid	100,000	(37,300)	EM	-	-	-	-
Kwaliteitsinstituut gezondheid	240,000	(240,000)	EM	-	-	-	-
Jeugdgezondheidszorg	300	100	EM	-	-	-	-
Dienst Besmettelijke Ziekten	140,000	52,000	EM	-	-	-	-
Hygienische Dienst	631,000	5,000	EM	-	-	-	-
Veterinaire Dienst	4,500,000	500,000	EM	-	-	-	-
Directie Ouderenzaken	2,500,000	(2,500,000)	TM	-	-	-	-
Rechten, boeten & overig	180,000	3,035,600		-	-	-	-
Inspectie Volksgezondheid	30,000	8,100	EM	-	-	-	-
Materiele hulpverlening	150,000	260,000	EM	-	-	-	-
Directie Ouderenzaken		2,767,500	TM	-	-	-	-
Niet-belastingopbrengsten	750,000	(750,000)		-	-	-	-
LP Huisartsenopleiding	750,000	(750,000)	TM	-	-	-	-
Overige ontvangsten	15,100	-		-	-	-	-
Bureau Minister van VSOV	15100	0		-	-	-	-
Stand middelen OB2027	9,056,400	9,121,800					

Overzicht II: Verticale toelichting op de batenramingen van Min VSOV

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Retributies, leges & rechten	5,891,100			
Directie Volksgezondheid	62,700	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Jeugdgezondheidszorg	400	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Dienst Besmettelijke Ziekten	192,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Hygienische Dienst	636,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Veterinaire Dienst	5,000,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Rechten, boeten & overig	3,215,600			
Inspectie Volksgezondheid	38,100	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Materiele hulpverlening	410,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Directie Ouderenzaken	2,767,500	TM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Overige ontvangsten	15,100			
Bureau Minister van VSOV	15,100	BM	Structureel	Blijft jaarlijks gemiddeld rond hetzelfde niveau
Stand totale middelen OB2027:		9,121,800		

Overzicht III: Horizontale toelichting op de lastenramingen van Min VSOV

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand kosten B2026:	198,956,100			1,454,484	2,942,562	4,465,083	6,022,920
Personeelslasten	34,068,400	128,200		-	-	-	-
Bureau Minister van VSOV	2,732,300	(342,500)	BM				
Directie Volksgezondheid	8,658,000	510,700	BM				
Inspectie Volksgezondheid	2,963,200	(175,800)	BM				
Dienst Besmettelijke Ziekten	883,000	2,900	BM				
Sociaal-psychiatrisch Dienst	439,300	(319,400)	BM				
Dienst Gele Koorts	2,823,700	(286,100)	BM				
Hygienische Dienst	1,448,700	(183,400)	BM				
Veterinaire Dienst	828,300	(71,200)	BM				
Directie Sociale Zaken	8,675,100	(209,300)	BM				
Bureau Sosthenemi	1,285,200	(173,000)	BM				
Bur. CEDHM	714,000	61,300	BM				
Overig VSOV		1,275,000	BM				
Bur. Onderst. Verslavingszorg	661,600	103,400	BM				
Opvangcentrum Drugsbestrijding	1,590,500	(555,300)	BM				
Directie Ouderenzaken	365,500	490,900	BM				
Goederen & diensten	25,818,700	7,579,700		333,984	337,324	340,697	344,104
Bureau Minister van VSOV	1,426,400	48,700	BM	14,751	14,899	15,047	15,198
Directie Volksgezondheid	2,998,200	2,596,000	BM	55,942	56,501	57,066	57,637
Inspectie Volksgezondheid	579,900	102,600	BM	6,825	6,893	6,962	7,032
Kwaliteitsinstituut gezondheid	299,300	562,800	BM	8,621	8,707	8,794	8,882
Jeugdgezondheidszorg	805,300	736,700	BM	15,420	15,574	15,730	15,887
Dienst Besmettelijke Ziekten	431,600	313,600	BM	7,452	7,527	7,602	7,678
Sociaal-psychiatrisch Dienst	11,700	71,100	BM	828	836	845	853
Epidemiologie en Onderzoek	179,400	97,700	BM	2,771	2,799	2,827	2,855

Dienst Gele Koorts	492,500	(27,900)	BM	4,646	4,692	4,739	4,787
Hygienische Dienst	474,700	531,100	BM	10,058	10,159	10,260	10,363
Veterinaire Dienst	647,900	(147,400)	BM	5,005	5,055	5,106	5,157
Directie Sociale Zaken	1,777,800	83,400	BM	18,612	18,798	18,986	19,176
Materiele hulpverlening	2,000,100	760,200	BM	27,603	27,879	28,158	28,439
Bureau Sostenemi	302,700	336,200	BM	6,389	6,453	6,517	6,583
Bur. CEDHM	194,500	(25,000)	BM	1,695	1,712	1,729	1,746
Maatschappelijk zorg	422,900	495,900	BM	9,188	9,280	9,373	9,466
Overig VSOV	9,594,400	1,195,600	BM	107,900	108,979	110,069	111,169
LP Huisartsenopleiding	750,000	(750,000)	BM	-	-	-	-
Sociale Vorming		287,500	BM	2,875	2,904	2,933	2,962
Bur. Onderst. Verslavingszorg	460,000	20,100	BM	4,801	4,849	4,898	4,946
Opvangcentrum Drugsbestrijding	29,000	86,900	BM	1,159	1,171	1,182	1,194
Directie Ouderenzaken	1,940,400	203,900	BM	21,443	21,657	21,874	22,093
Subsidies & doeltuitkeringen	64,077,700	7,787,100		-	-	-	-
Directie Volksgezondheid	6,925,200	2,233,700	BM	-	-	-	-
Maatschappelijk zorg	19,858,500	2,694,700	BM	-	-	-	-
Bur. Onderst. Verslavingszorg	6,210,000	386,000	BM	-	-	-	-
Directie Ouderenzaken	31,084,000	2,472,700	BM	-	-	-	-
Overdrachten	33,200,000	1,932,600		-	-	-	-
Directie Volksgezondheid	150,000	67,000	BM	-	-	-	-
Kwaliteitsinstituut gezondheid		600	BM	-	-	-	-
Materiele hulpverlening	30,250,000	1,650,000	BM	-	-	-	-
Maatschappelijk zorg	2,800,000	215,000	BM	-	-	-	-
Bijdragen & afschrijvingen	41,791,300	1,137,200		1,120,500	1,150,754	1,181,824	1,213,733
Bureau Minister van VSOV	2,200	-	TM	-	-	-	-
Directie Volksgezondheid	500	100	TM	-	-	-	-
Jeugdgezondheidszorg	1,600	(1,600)	TM	-	-	-	-
Dienst Gele Koorts	7,900	(500)	TM	-	-	-	-
Veterinaire Dienst	46,600	7,900	TM	-	-	-	-
Directie Sociale Zaken	802,700	21,400	TM	-	-	-	-
Bureau Sostenemi	72,500	(14,000)	TM	-	-	-	-
Maatschappelijk zorg	900	100	TM	-	-	-	-
Overig VSOV	40,781,700	1,123,600	EM	1,120,500	1,150,754	1,181,824	1,213,733
Bur. Onderst. Verslavingszorg	30,900	100	TM	-	-	-	-
Opvangcentrum Drugsbestrijding	43,800	100	TM	-	-	-	-
Stand totale kosten OB2027:		217,520,900					

Overzicht IV: Verticale toelichting op de lastenramingen van Min VSOV

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Personeelslasten	34,196,600			
Bureau Minister van VSOV	2,389,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Volksgezondheid	9,168,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Inspectie Volksgezondheid	2,787,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Dienst Besmettelijke Ziekten	885,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Sociaal-psychiatrisch Dienst	119,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Dienst Gele Koorts	2,537,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Hygienische Dienst	1,265,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Veterinaire Dienst	757,100	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Sociale Zaken	8,465,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bureau Sostenemi	1,112,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bur. CEDHM	775,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Overig VSOV	1,275,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bur. Onderst. Verslavingszorg	765,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Opvangcentrum Drugsbestrijding	1,035,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Ouderenzaken	856,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures

Goederen & diensten	33,398,400			
Bureau Minister van VSOV	1,475,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Volksgezondheid	5,594,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Inspectie Volksgezondheid	682,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Kwaliteitsinstituut gezondheid	862,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Jeugdgezondheidszorg	1,542,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Besmettelijke Ziekten	745,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Sociaal-psychiatrisch Dienst	82,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Epidemiologie en Onderzoek	277,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Gele Koorts	464,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Hygienische Dienst	1,005,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Veterinaire Dienst	500,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Sociale Zaken	1,861,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Materiele hulpverlening	2,760,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bureau Sosthenemi	638,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bur. CEDHM	169,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Maatschappelijk zorg	918,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overig VSOV	10,790,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Sociale Vorming	287,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bur. Onderst. Verslavingszorg	480,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Opvangcentrum Drugsbestrijding	115,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Ouderenzaken	2,144,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Subsidies & doeluitkeringen	71,864,800			
Directie Volksgezondheid	9,158,900	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Maatschappelijk zorg	22,553,200	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bur. Onderst. Verslavingszorg	6,596,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Directie Ouderenzaken	33,556,700	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Overdrachten	35,132,600			
Directie Volksgezondheid	217,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Kwaliteitsinstituut gezondheid	600	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Materiele hulpverlening	31,900,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Maatschappelijk zorg	3,015,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijdragen & afschrijvingen	42,928,500			
Bureau Minister van VSOV	2,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Directie Volksgezondheid	600	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Jeugdgezondheidszorg		BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Dienst Gele Koorts	7,400	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Veterinaire Dienst	54,500	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Directie Sociale Zaken	824,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bureau Sosthenemi	58,500	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Maatschappelijk zorg	1,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Overig VSOV	41,905,300	BM	Structureel	Indexering kosten beschikbaarstelling HOH
Bur. Onderst. Verslavingszorg	31,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Opvangcentrum Drugsbestrijding	43,900	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Stand totale kosten OB2027:		217,520,900		

Overzicht V: Horizontale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min VSOV

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
	2028	2029	2030	2031			
Stand kapitaaluitgaven B2026:	500,000				-	-	-
Investeringen	500,000	-			-	-	-
17568001 Overig VSOV	500,000	-					
Stand totale kapitaaluitgaven OB2027:	500,000	500,000					

Overzicht VI: Verticale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min VSOV

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Investeringen	500,000			
Overig VSOV	500,000	BM	Structureel	Centrale investeringspot tbv ministerie
Stand totale kapitaaluitgaven OB2027:		500,000		

6. Ministerie van Huisvesting, Infrastructuur, Interne Zaken & Telecommunicatie

6.1 Beleidsagenda: missie en visie van het ministerie

Het ministerie werkt aan een duurzaam, leefbaar en toekomstbestendig Aruba door te investeren in betaalbare huisvesting, kwalitatieve infrastructuur, moderne overheidsdienstverlening, doelmatig grondgebruik en een robuuste digitale en telecommunicatieinfrastructuur. De beleidsagenda richt zich op het vergroten van de uitvoeringskracht van de overheid, het versnellen van dienstverlening en het versterken van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

6.2 Prioriteiten in lijn met meerjarige kabinetsdoelen

In 2027 zet het ministerie in op een integraal woonbeleid gericht op vergroting van het aanbod van betaalbare woningen, modernisering en verduurzaming van infrastructuur en openbare ruimte, versterking van publiek-private samenwerking en efficiënter grondgebruik. Daarnaast wordt ingezet op digitalisering, organisatieontwikkeling, verbetering van toezicht en handhaving en een toekomstbestendige telecommunicatiesector.

6.2.1 Domein Wonen, Ruimtelijke Ontwikkeling en Infrastructuur

Wat willen we bereiken: vermindering van de woningnood, vergroting van het aanbod aan betaalbare woningen, verbetering van de leefomgeving en versterking van de kwaliteit van infrastructuur en openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen: versnellen van woningbouwprojecten, versterken van samenwerking met FCCA en private ontwikkelaars, optimaliseren van gronduitgifte en vergunningverlening, actualiseren van ruimtelijke kaders, revitaliseren van wijken en moderniseren van infrastructuur.

Wat gaat dat kosten: inzet van investeringsmiddelen voor woningbouw, infrastructuurprojecten, planontwikkeling en gebiedsgerichte ontwikkeling. financiële uitwerking volgt binnen de begrotingsproducten.

6.2.2 Domein Organisatieontwikkeling en Dienstverlening

Wat willen we bereiken: een efficiënte, klantgerichte en digitaal ondersteunde overheid.

Wat gaan we daarvoor doen: implementeren van workflowmanagement, digitaliseren van processen, versterken van managementcapaciteit, harmoniseren van werkprocessen tussen DLV, DIP en DOW en verbeteren van dienstverlening aan burgers en bedrijven.

Wat gaat dat kosten: investeringen in digitalisering, software, opleidingen, procesoptimalisatie en organisatieontwikkeling.

6.2.3 Domein Telecommunicatie en Technische Inspectie

Wat willen we bereiken: een moderne telecommunicatiesector en een veilige technische leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen: actualiseren van telecommunicatiewetgeving, digitaliseren van vergunning- en aanvraagprocessen, monitoren van 5G-ontwikkelingen, versterken van DTI, verhogen van inspecties en centraliseren van het beheer van straatverlichting.

Wat gaat dat kosten: investeringen in ICT-systemen, toezicht, opleiding van personeel, inspectiecapaciteit en modernisering van digitale dienstverlening.

6.3 Prestatie-indicatoren

- Toename van het aantal gerealiseerde betaalbare woningen
- Verkorting van doorlooptijden voor vergunningen en gronduitgifte
- Toename van digitaal afgehandelde aanvragen
- Aantal afgeronde infrastructuur- en revitaliseringsprojecten
- Aantal uitgevoerde technische inspecties en keuringen
- Voortgang modernisering telecommunicatiewetgeving en digitale dienstverlening

6.4 Budgettaire gevolgen bestuurlijke prioriteiten

Hierna wordt een beleidsmatige toelichting gegeven op het opgenomen budget voor het beleidsprogramma 'Betaalbare Huisvesting Bevorderen' uit het regeerprogramma.

Beleidsuitgaven (in AFL. 1000)				
Beleidsprogramma	Beleidsdomein	Soort uitgave	Bedrag	Dienst
Ministerie HITT				
Betaalbare huisvesting bevorderen	Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening	Overdrachten	9,213	FCCA
Subtotaal:			9,213	

Dit beleidsprogramma richt zich op het terugdringen van de woningnood door het vergroten van het aanbod van betaalbare woningen, het stimuleren van woningbouwinitiatieven en het verbeteren van de randvoorwaarden voor duurzame en toegankelijke huisvesting. De hiervoor geraamde middelen ondersteunen zowel lopende als nieuwe maatregelen die bijdragen aan de verwezenlijking van deze beleidsdoelstellingen.

6.5 Budgettaire toelichting op de ramingen

In de onderstaande tabellen worden de budgettaire gevolgen van het hiervoor beschreven beleid nader cijfermatig toegelicht. De mutaties worden onderscheiden in drie categorieën, te weten:

- technische mutaties (TM): wijzigingen als gevolg van herschikkingen en technische correcties;
- exogene mutaties (EM): mee- en tegenvallers die voortvloeien uit externe ontwikkelingen;
- beleidsmatige mutaties (BM): wijzigingen die het gevolg zijn van beleidsintensivering (extra budget) of beleidsextensivering (vermindering van budget).

De mutaties worden zowel vanuit een horizontaal perspectief gepresenteerd, waarbij de financiële ontwikkelingen over meerdere jaren worden weergegeven, als vanuit een verticaal perspectief, waarbij de verdeling en ontwikkeling van de middelen binnen de afzonderlijke ministeries inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij wordt tevens onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele effecten van de mutaties.

Overzicht I: Horizontale toelichting op de batenramingen van Min HIIT

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand middelen B2026:	48,931,300			46,446,200	46,446,200	46,446,200	46,446,200
Indirecte belastingen	15,000	25,600		-	-	-	-
DIP	15,000	25,600	EM	-	-	-	-
Retributies, leges & rechten	500,000	1,604,400		-	-	-	-
DienstTechnische Inspecties		2,036,700	TM	-	-	-	-
DIP	500,000	(432,300)	EM	-	-	-	-
Rechten, boeten & overig	16,553,300	511,900		-	-	-	-
DienstTechnische Inspecties	2,000,000	(2,000,000)	TM	-	-	-	-
DIP	498,300	921,200	EM	-	-	-	-
DLV	1,540,000	101,000	EM	-	-	-	-
Directie Telecommunicatie	12,500,000	1,500,000	EM	-	-	-	-
Centraal Magazijn	15,000	(10,300)	EM	-	-	-	-
Niet-belastingopbrengsten	30,389,200	(3,761,300)		-	-	-	-
DIP	23,563,200	1,238,700	EM	-	-	-	-
Utilities N.V.	5,000,000	(5,000,000)	TM	-	-	-	-
Setar N.V.	1,826,000	-		-	-	-	-
Landsbedrijven & fondsen	1,459,000	(850,900)		-	-	-	-
DLV	474,000	(474,000)	EM	-	-	-	-
Centraal Magazijn	985,000	(376,900)	TM	-	-	-	-
Overige ontvangsten	14,800	(14,800)		-	-	-	-
Bureau minister HIIT	14800	-14800	TM	-	-	-	-
Stand totale middelen OB2027:	46,446,200						

Overzicht II: Verticale toelichting op de batenramingen van Min HIIT

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Indirecte belastingen	40,600			
DIP	40,600	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Retributies, leges & rechten	2,104,400			
Dienst Technische Inspecties	2,036,700	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
DIP	67,700	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Rechten, boeten & overig	17,065,200			
DIP	1,419,500	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
DLV	1,641,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Directie Telecommunicatie	14,000,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Centraal Magazijn	4,700	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Niet-belastingopbrengsten	26,627,900			
DIP	24,801,900	BM	Structureel	Erfpachtrechten
Setar N.V.	1,826,000	BM	Structureel	Winstuitkering
Landsbedrijven & fondsen	608,100			
Centraal Magazijn	608,100	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Stand totale middelen OB2027:		46,446,200		

Overzicht III: Horizontale toelichting op de lastenramingen van Min HIIT

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand kosten B2026:		181,301,000		151,055,827	151,578,423	152,105,527	152,637,181
Personeelkosten	34,272,000	(14,956,400)		-	-	-	-
Bureau minister HIIT	2,943,400	(1,218,800)	BM				
Dienst Technische Inspecties	4,139,700	(335,900)	BM				
DIP	4,095,500	66,000	BM				
DLV	3,173,400	(94,200)	BM				
Overig HIIT		850,000	BM				
Directie Telecommunicatie	1,772,800	134,500	BM				
Bureau Interne Diensten	3,344,800	57,500	BM				
Centraal Magazijn	460,700	(73,800)	BM				
Departamento Recurso Humano	12,809,800	(12,809,800)	TM				
Overtolligheidspool	1,531,900	(1,531,900)	TM				
Goederen & diensten	37,790,700	(18,998,500)		177,288	179,061	180,851	182,660
Bureau minister HIIT	2,829,500	1,027,700	BM	38,572	38,958	39,347	39,741
Dienst Technische Inspecties	4,879,500	264,200	BM	51,437	51,951	52,471	52,996
Servicio di Limpieza di Aruba	21,383,400	(21,383,400)	TM	-	-	-	-
DIP	3,499,600	1,490,000	BM	49,896	50,395	50,899	51,408
DLV	1,297,000	249,000	BM	15,460	15,615	15,771	15,928
Overig HIIT	50,000	-		500	505	510	515
Directie Telecommunicatie	646,100	102,900	BM	7,490	7,565	7,641	7,717
Bureau Interne Diensten	1,355,500	37,800	BM	13,933	14,072	14,213	14,355
Centraal Magazijn	1,013,100	50,300	BM	10,634	10,740	10,848	10,956
Departamento Recurso Humano	837,000	(837,000)	TM	-	-	-	-

Overdrachten	9,363,600	(150,600)		-	-	-	-
DIP	600	(600)	TM	-	-	-	-
FCCA	9,213,000	-	BM	-	-	-	-
Directie Telecommunicatie	150,000	(150,000)	TM	-	-	-	-
Bijdragen & afschrijvingen	99,874,700	3,342,200		340,839	343,535	346,253	348,994
Dienst Technische Inspecties	231,000	18,800	TM	-	-	-	-
Dienst Openbare Werken	52,179,300	1,417,700	BM	-	-	-	-
DIP	4,665,900	(153,700)	TM	-	-	-	-
DLV		2,700	TM	-	-	-	-
Overig HIIT	42,538,300	2,054,700	EM	340,839	343,535	346,253	348,994
Directie Telecommunicatie	27,200	(15,000)	TM	-	-	-	-
Bureau Interne Diensten	232,000	18,000	TM	-	-	-	-
Departamento Recurso Humano	1,000	(1,000)	TM	-	-	-	-
Stand totale kosten OB2027:		150,537,700					

Overzicht IV: Verticale toelichting op de lastenramingen van Min HIIT

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Personeelslasten	19,315,600			
Bureau minister HIIT	1,724,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Dienst Technische Inspecties	3,803,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
DIP	4,161,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
DLV	3,079,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Overig HIIT	850,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Directie Telecommunicatie	1,907,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Bureau Interne Diensten	3,402,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Centraal Magazijn	386,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures
Goederen & diensten	18,792,200			
Bureau minister HIIT	3,857,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Technische Inspecties	5,143,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
DIP	4,989,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
DLV	1,546,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overig HIIT	50,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Directie Telecommunicatie	749,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bureau Interne Diensten	1,393,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Centraal Magazijn	1,063,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overdrachten	9,213,000			
FCCA	9,213,000	BM	Structureel	Uitvoering van beleidsprioriteiten
Bijdragen & afschrijvingen	103,216,900			
Dienst Technische Inspecties	249,800	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Dienst Openbare Werken	53,597,000	BM	Structureel	Uitvoering van beleidsprioriteiten
DIP	4,512,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
DLV	2,700	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Overig HIIT	44,593,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Directie Telecommunicatie	12,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bureau Interne Diensten	250,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Stand totale kosten OB2027:	150,537,700			

Overzicht V: Horizontale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min HIIT

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand kapitaaluitgaven B2026:		500,000		500,000	500,000	500,000	500,000
Investerings	500,000	-	BM	-	-	-	-
Overig HIIT	500,000	-					
Stand totale kapitaaluitgaven OB2027:		500,000					

Overzicht VI: Verticale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min HIIT

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Investeringen	500,000			
Overig HIIT	500,000	BM	Structureel	Centrale investeringspot tbv ministerie
Stand totale investeringen OB2027:		500,000		

7. Ministerie van Justitie, Integratie, Openbaar Vervoer en Energie

7.1 Beleidsagenda

Het ministerie zet zich in voor een sterke rechtsstaat, een veilige en weerbare samenleving, een moderne en dienstverlenende overheid, een toegankelijk en toekomstbestendig openbaar vervoerssysteem en een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening. De beleidsagenda richt zich op het versterken van de justitiële keten, de kwaliteit van detentie, re-integratie en slachtofferzorg, de bevordering van integriteit en transparantie, de versterking van de openbare en nationale veiligheid, de modernisering van de migratie-, integratie- en toelatingsketen, de verbetering van het openbaar vervoer en de versnelling van de energietransitie.

7.2 Prioriteiten in lijn met meerjarige kabinetsdoelen

In 2027 ligt de nadruk op de verdere versterking van de rechtsstaat, de modernisering van de justitiële keten en de verbetering van de openbare veiligheid. Prioriteit wordt gegeven aan de verdere ontwikkeling van de Directie Justitie, de institutionele ontwikkeling van de Kansspelautoriteit, de vernieuwing van het gevangeniswezen, de bevordering van re-integratie en slachtofferzorg en de versterking van de aanpak van jeugddriminaliteit, preventie en recidive. Daarnaast wordt ingezet op een integrale aanpak van personen met verward gedrag, verslavingsproblematiek en veelplegers, de verdere versterking van integriteit, transparantie en goed bestuur, de modernisering van de migratie- en toelatingsketen, de versterking van de handhavingscapaciteit, de verdere ontwikkeling van een Centrale Meldkamer, de uitvoering van de Nationale Veiligheidsstrategie en de vergroting van de cyberweerbaarheid van Aruba. Tegelijkertijd blijft de versnelling van de energietransitie een kabinetsprioriteit, waarbij wordt ingezet op een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening door uitbreiding van duurzame energie, modernisering van de energie-infrastructuur, verbetering van de energie-efficiëntie en verdere verduurzaming van de mobiliteit.

7.2.1 Domein Justitie en Rechtsstaat

Wat willen we bereiken: een professioneel, effectief en toekomstbestendig justitieel stelsel dat de rechtsstaat versterkt, de veiligheid bevordert en voldoet aan nationale en internationale normen.

Wat gaan we daarvoor doen: de Directie Justitie verder ontwikkelen en de beleidsontwikkeling, monitoring, het toezicht en de ketensturing binnen het justitiële domein versterken. De institutionele ontwikkeling van de Kansspelautoriteit voortzetten, de uitvoeringsregelgeving verder implementeren en het toezicht op de kansspelsector professionaliseren. Daarnaast de wet- en regelgeving moderniseren en de samenwerking binnen de justitiële keten versterken.

Wat gaat dat kosten: Investerings in organisatieontwikkeling, personele capaciteit, beleidsontwikkeling, institutionele versterking, de verdere ontwikkeling van de Kansspelautoriteit en de versterking van de justitiële keten.

7.2.2 Domein Detentie, Re-integratie en Slachtofferzorg

Wat willen we bereiken: een veilige, humane en toekomstbestendige tenuitvoerlegging van straffen die bijdraagt aan maatschappelijke veiligheid, succesvolle re-integratie van gedetineerden en optimale ondersteuning van slachtoffers

Wat gaan we daarvoor doen: De realisatie van de nieuwbouw van de gevangenis voortzetten en een toekomstbestendig gevangenisbeleid ontwikkelen waarin veiligheid, resocialisatie en maatschappelijke terugkeer centraal staan. De bestaande detentievoorziening operationeel houden totdat de nieuwbouw in gebruik wordt genomen. De re-integratie van gedetineerden versterken door praktijkopleidingen binnen detentie te ontwikkelen, maatschappelijke arbeid te verkennen en de toepassing van elektronische detentie verder door te ontwikkelen. Voortbouwend op de reeds ingevoerde elektronische detentie voor jongeren en jongvolwassenen wordt het achterdeurmodel geëxploreerd als onderdeel van een gefaseerde terugkeer in de samenleving. Daarnaast worden de toepassing van elektronische detentie binnen TBS-trajecten geëvalueerd, de mogelijkheden voor elektronische detentie als hoofdstraf verkend en protocollen ontwikkeld voor toezicht, naleving en opsporing. De slachtofferondersteuning verder versterken door slachtoffers gedurende het strafproces beter te begeleiden, tijdige toegang tot psychologische hulp te bieden, politiemedewerkers verder te scholen in slachtoffergerichte benadering en de informatievoorziening aan slachtoffers en hun naasten verder te professionaliseren.

Wat gaat dat kosten: Investerings in de nieuwbouw en instandhouding van detentievoorzieningen, modernisering van het gevangeniswezen, re-integratieprogramma's, elektronische detentie, praktijkopleidingen,

slachtofferondersteuning, psychologische hulpverlening, opleidingen, digitale toezicht systemen en ketensamenwerking.

7.2.3 Domein Jeugd en Preventie

Wat willen we bereiken: Voorkomen dat jongeren in aanraking komen met criminaliteit, recidive terugdringen en de maatschappelijke weerbaarheid van jongeren vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen: vroeg signalering en ketensamenwerking versterken, investeren in pedagogische begeleiding, gezinsgerichte ondersteuning en preventieve interventies en een integrale aanpak ontwikkelen gericht op vroegtijdige jeugdhulp, resocialisatie en het voorkomen van instroom in de strafrechtketen.

Wat gaat dat kosten: Investerings in preventie, jeugdhulp, begeleiding, opleidingen en uitvoeringscapaciteit.

7.2.4 Domein Integriteit, Transparantie en Versterking van de Rechtsstaat

Wat willen we bereiken: Een integere, transparante en weerbare overheid die handelt volgens de beginselen van de democratische rechtsstaat, bestand is tegen ondermijnende invloeden en het vertrouwen van burgers in het openbaar bestuur versterkt.

Wat gaan we daarvoor doen: De reeds ingezette integriteitsbevordering binnen de overheid voortzetten en verder uitbreiden door bewustwordingscampagnes, trainingen en beleidsontwikkeling op het gebied van integriteit, ethisch handelen en weerbaarheid tegen ondermijning. Transparantienormen wettelijk verankeren en de toegankelijkheid en actieve openbaarmaking van overheidsinformatie verder versterken, waarbij innovatieve en digitale oplossingen, waaronder AI, worden benut. Daarnaast het Bureau Integriteit Aruba (BIA) verder versterken en verduurzamen, regelgeving ontwikkelen voor de wettelijke verankering van de taken en bevoegdheden van het BIA en de bescherming van klokkenluiders, en beleid verder ontwikkelen ter bescherming van bewindspersonen en ambtenaren tegen druk, intimidatie en ongewenste beïnvloeding.

Wat gaat dat kosten: Investerings in de verdere versterking van integriteits- en transparantiebeleid, bewustwordingscampagnes, voortzetting en uitbreiding van trainingen voor overheidspersoneel, digitale oplossingen ter bevordering van transparantie en toegankelijkheid van overheidsinformatie, AI-toepassingen, de institutionele versterking en verduurzaming van het Bureau Integriteit Aruba, integriteitsonderzoeken, meld- en beschermingssystemen, wetgeving en beleidsontwikkeling.

7.2.5 Domein Migratie, Toelating en Dienstverlening

Wat willen we bereiken een doelmatig, veilig en toekomstbestendig migratie-, toelatings- en grenstoezichtbeleid dat bijdraagt aan een rechtmatige toegang tot Aruba, een effectieve bescherming van de landsgrenzen en een kwalitatieve dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen: de administratieve afhandeling en inschrijving van vergunninghouders versnellen door de uitvoeringscapaciteit te versterken en capaciteits- en procesknelpunten binnen de betrokken diensten weg te nemen. De digitalisering en optimalisering van het verblijfsvergunningsproces verder realiseren door de elektronische gegevensuitwisseling tussen de betrokken ketenpartners te verbeteren. Daarnaast het grenstoezicht verder versterken door te investeren in personele capaciteit, moderne controle- en identificatiemiddelen, digitale informatie-uitwisseling, risicoanalyse en intensievere samenwerking met nationale en internationale ketenpartners. Hiermee wordt de aanpak van illegale migratie, mensenhandel, mensensmokkel en grensoverschrijdende criminaliteit verder versterkt.

Wat gaat dat kosten: investeringen in aanvullende uitvoeringscapaciteit, digitalisering van het toelatingsproces, ICT-infrastructuur, moderne grenscontrole- en identificatiesystemen, opleidingen, verbetering van de elektronische gegevensuitwisseling, operationele middelen en verdere versterking van de dienstverlening en het grenstoezicht.

7.2.6 Domein Openbare Veiligheid, Handhaving en Crisisbeheersing

Wat willen we bereiken: Een veilige, leefbare en weerbare samenleving met professionele, goed toegeruste en toekomstbestendige ordediensten, een moderne veiligheidsketen, effectieve handhaving en een slagvaardige crisisorganisatie.

Wat gaan we daarvoor doen: De Centrale Meldkamer verder ontwikkelen, de meldkamerinfrastructuur moderniseren en AI integreren in meldkamerprocessen. De handhavingscapaciteit versterken door een gespecialiseerd handhavingsteam op te richten en de samenwerking tussen politie, brandweer, ambulancedienst, Guarda Nos Costa (GNC) en overige veiligheidspartners verder te intensiveren. Daarnaast investeren in de versterking van de ordediensten door de modernisering en uitbreiding van materieel, voertuigen, beschermingsmiddelen, communicatiemiddelen, operationele uitrusting en ICT-systemen. Tevens wordt geïnvesteerd in de verdere professionalisering van het personeel door opleidingen, specialistische trainingen en multidisciplinaire oefeningen, zodat de ordediensten effectief kunnen inspelen op de toenemende uitdagingen op het gebied van openbare orde, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Tot slot zal er geïnvesteerd dienen te worden in de renovatie, het achterstallig onderhoud en de verduurzaming van gebouwen en faciliteiten van de ordediensten, zodat deze voldoen aan de eisen van een moderne, veilige en effectieve bedrijfsvoering.

Wat gaat dat kosten: Investerings in meldkamerinfrastructuur, ICT-voorzieningen, AI-toepassingen, interoperabiliteit, personele capaciteit, opleidingen, specialistische trainingen, voertuigen, beschermingsmiddelen, operationele uitrusting, communicatiemiddelen, handhavingsmiddelen en de verdere modernisering en versterking van de ordediensten, dit naast investeringen in renovatie, achterstallig onderhoud, verduurzaming en modernisering van gebouwen en faciliteiten van de ordediensten.

7.2.7 Domein Nationale Veiligheid en Cyberweerbaarheid

Wat willen we bereiken: een weerbare en toekomstbestendige nationale veiligheidsstructuur die Aruba beschermt tegen digitale, georganiseerde en andere nationale en internationale veiligheidsdreigingen.

Wat gaan we daarvoor doen: de Nationale Veiligheidsstrategie ontwikkelen en implementeren, de cyberweerbaarheid van overheid, bedrijfsleven en samenleving versterken, de lokale cybercrimecapaciteit verder ontwikkelen en investeren in specialistische opsporing, digitale beveiliging en internationale samenwerking.

Wat gaat dat kosten: investeringen in de uitvoering van de Nationale Veiligheidsstrategie, cybercrimebestrijding, gespecialiseerde personele capaciteit, digitale onderzoeks- en beveiligingsinfrastructuur, opleidingen, internationale samenwerking en preventieve bewustwordingscampagnes.

7.2.8 Openbaar Vervoer en Personenvervoer

Wat willen we bereiken: een veilig, toegankelijk en toekomstbestendig openbaar vervoerssysteem.

Wat gaan we daarvoor doen: herevaluatie personenvervoer, modernisering DTP, digitalisering, verbetering dienstverlening, verdere optimalisering betaald parkeren en versterking overheidsvennootschappen.

Wat gaat dat kosten: investeringen in ICT, dienstverlening, regelgeving, toegankelijkheid en mobiliteit.

7.2.9 Domein Energie en Energietransitie

Wat willen we bereiken: een betrouwbare, betaalbare, duurzame en toekomstbestendige energievoorziening voor Aruba.

Wat gaan we daarvoor doen: versnelling van hernieuwbare energie, uitbreiding van energie-infrastructuur, invoering van smart grids, versterking van energie-efficiëntie, stimulering van elektrische mobiliteit en de overgang naar schonere brandstoffen.

Wat gaat dat kosten: investeringen in duurzame energieprojecten, netinfrastructuur, digitalisering, energie-efficiëntie en duurzame mobiliteit.

7.3 Prestatie-indicatoren

7.3.1 Justitie en Rechtsstaat

- Oprichting en operationalisering van de Directie Justitie.
- Voortgang van de institutionele ontwikkeling van de Kansspelautoriteit

7.4.2 Detentie, Re-integratie en Slachtofferzorg

- Voortgang van de nieuwbouw van de gevangenis.
- Vaststelling en implementatie van een nieuw gevangenisbeleid.
- Deelname van gedetineerden aan re-integratie- en praktijkopleidingsprogramma's.
- Ontwikkeling van het achterdeurmodel voor elektronische detentie.
- Bereik en kwaliteit van slachtofferondersteuning.

7.4.3 Jeugd en Preventie

- Aantal jongeren bereikt met preventie-, interventie- en begeleidingsprogramma's.
- Vermindering van recidive onder jeugdigen.

7.4.4 Verwarde Personen, Verslaafden en Veelplegers

- Aantal multidisciplinaire trajecten.
- Vermindering van recidive binnen de prioritaire doelgroepen.

7.4.5 Integriteit, Transparantie en Versterking van de Rechtsstaat

- Voortzetting en uitbreiding van trainingen op het gebied van integriteit, transparantie en rechtsstatelijkheid voor overheidspersoneel.
- Voortgang van de versterking en verdere ontwikkeling van het Bureau Integriteit Aruba (BIA).
- Verdere implementatie van integriteits- en transparantiebeleid binnen de overheid.

7.4.6 Migratie, Toelating en Dienstverlening

- Voortgang van de digitalisering en optimalisering van het migratie- en toelatingsproces.
- Verbetering van de elektronische gegevensuitwisseling tussen ketenpartners.
- Verbetering van de dienstverlening binnen de migratie- en toelatingsketen.
- Voortgang van de versterking van het grenstoezicht.
- Verbetering van de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen grenspartners.

- Modernisering van de grenscontrole- en identificatiesystemen.
- Versterking van de operationele capaciteit voor grenstoezicht.

7.4.7 Openbare Veiligheid, Handhaving en Crisisbeheersing

- Operationalisering van de Centrale Meldkamer.
- Versterking van de handhavingscapaciteit.
- Versterking van de operationele capaciteit van de ordediensten.
- Modernisering van voertuigen, materieel en operationele uitrusting van de ordediensten.
- Voortgang van opleidingen, specialistische trainingen en multidisciplinaire oefeningen.
- Versterking van de samenwerking tussen de ordediensten en de veiligheidspartners.
- Verbetering van de crisis- en rampenbestrijdingscapaciteit.
- Voortgang van de renovatie en modernisering van de gebouwen en faciliteiten van de ordediensten.
- Vermindering van achterstallig onderhoud aan de gebouwen van de ordediensten.

7.4.8 Nationale Veiligheid en Cyberweerbaarheid

- Voortgang van de implementatie van de Nationale Veiligheidsstrategie.
- Versterking van de cybercrimecapaciteit.
- Versterking van de cyberweerbaarheid van overheid en samenleving.

7.4.9 Openbaar Vervoer en Personenvervoer

- Voortgang van de herevaluatie van het personenvervoersbeleid en het vergunningstelsel;
- Voortgang van de modernisering en digitalisering van Departamento Transporte Publico
- Verbetering van de dienstverlening en de uitvoeringsprocessen binnen Departamento Transporte Publico
- Verdere implementatie en optimalisering van het systeem voor betaald parkeren en de handhaving daarvan
- Verbetering van de toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor personen met een beperking
- Herevaluatie en optimalisering van het openbaar vervoersaanbod en de vervoersroutes
- Versterking van de dienstverlening en de financiële duurzaamheid van Arubus,

7.4.9 Energie en Energietransitie

- Groei van het aandeel duurzame energie.
- Uitbreiding en modernisering van de energie-infrastructuur.

- Implementatie van smart-gridtoepassingen.
- Bevordering van energie-efficiëntie.
- Bevordering van duurzame mobiliteit.

7.4 Budgettaire gevolgen bestuurlijke prioriteiten

Hierna volgt een beleidsmatige toelichting op de opgenomen bedragen voor de beleidsprogramma's 'Samenwerking en Handel met Nederland, de Europese Unie en het Caribisch gebied Versterken' en 'Wettelijke en Juridische Verplichtingen'.

Beleidsuitgaven (in AFL. 1000)

Beleidsprogramma	Beleidsdomein	Soort uitgave	Bedrag	Dienst
Ministerie JIOVE				
Samenwerking en handel met Nederland, EU en Cariben versterken	Justitie	Overdrachten	24,635	Griffie Gerecht Eerste Aanleg
Wettelijke en juridische verplichtingen	Justitie	Overdrachten	5	Korps Politie Aruba
	Justitie	Overdrachten	76	NCB Interpol Aruba
	Justitie	Overdrachten	12,000	Overig JIOVE
	Justitie	Overdrachten	1,434	Dienst Burgerlijke Stand en bevolkingsregister
	Justitie	Overdrachten	2,371	DWJZ
	Justitie	Subsidies & doeluitkeringen	2,267	Voogdijraad
Subtotaal:			42,788	

De geraamde middelen worden ingezet ter versterking van de institutionele, bestuurlijke en economische samenwerking met partners binnen het Koninkrijk, de Europese Unie en de Caribische regio, alsmede voor de uitvoering van wettelijke taken en verplichtingen voortvloeiend uit nationale en internationale regelgeving. Daarnaast ondersteunen deze middelen de behartiging van Arubaanse belangen binnen internationale samenwerkingsverbanden, de verdere ontwikkeling van strategische partnerschappen en de versterking van beleidscoördinatie en juridische capaciteit. Hiermee wordt bijgedragen aan een effectief functionerende overheid, een sterke internationale positie van Aruba en de duurzame sociaaleconomische ontwikkeling van het land.

7.5 Budgettaire toelichting op de ramingen

In de onderstaande tabellen worden de budgettaire gevolgen van het hiervoor beschreven beleid nader cijfermatig toegelicht. De mutaties worden onderscheiden in drie categorieën, te weten:

- technische mutaties (TM): wijzigingen als gevolg van herschikkingen en technische correcties;
- exogene mutaties (EM): mee- en tegenvallers die voortvloeien uit externe ontwikkelingen;
- beleidsmatige mutaties (BM): wijzigingen die het gevolg zijn van beleidsintensivering (extra budget) of beleidsextensivering (vermindering van budget).

De mutaties worden zowel vanuit een horizontaal perspectief gepresenteerd, waarbij de financiële ontwikkelingen over meerdere jaren worden weergegeven, als vanuit een ver-

ticaal perspectief, waarbij de verdeling en ontwikkeling van de middelen binnen de afzonderlijke ministeries inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij wordt tevens onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele effecten van de mutaties.

Overzicht I: Horizontale toelichting op de batenramingen van Min JIOVE

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	2028	Meerjarigprognose		
					2029	2030	2031
Stand middelen B2026:	21,879,400			32,816,700	32,816,700	32,816,700	32,816,700
Retributies, leges & rechten	13,500,300	5,913,700		-	-	-	-
Korps Politie Aruba	750,000	(111,900)	BM	-	-	-	-
Dienst Brandweer	25,000	(10,500)	BM	-	-	-	-
DWJZ	200,000	720,000	BM	-	-	-	-
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	200,000	290,000	BM	-	-	-	-
DIMAS	6,000,000	4,000,000	BM	-	-	-	-
Departamento Transporte Public	825,300	826,100	BM	-	-	-	-
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	5,500,000	200,000	BM	-	-	-	-
Rechten, boeten & overig	8,364,000	22,800		-	-	-	-
Bureau minister van JIOVE		3,000	BM	-	-	-	-
Casinowezen	3,150,000	-	BM	-	-	-	-
Openbaar ministerie	5,050,000	35,800	BM	-	-	-	-
DIMAS	164,000	(16,000)	BM	-	-	-	-
Niet-belastingopbrengsten	-	5,000,000		-	-	-	-
Utilities N.V.	-	5,000,000	BM	-	-	-	-
Overige ontvangsten	15,100	800		-	-	-	-
Bureau minister van JIOVE	15,100	800	BM	-	-	-	-
Stand totale middelen OB2027:	32,816,700						

Overzicht II: Verticale toelichting op de batenramingen van Min JIOVE

		Soort:	Aard:	Reden:
Retributies, leges & rechten	19,414,000			
Korps Politie Aruba	638,100	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Dienst Brandweer	14,500	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
DWJZ	920,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	490,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
DIMAS	10,000,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Departamento Transporte Public	1,651,400	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	5,700,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Rechten, boeten & overig	8,386,800			
Bureau minister van JIOVE	3,000	TM	Incidenteel	Overige middelen
Casinowezen	3,150,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Openbaar ministerie	5,085,800	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
DIMAS	148,000	BM	Structureel	Middelen vanuit dienstverlening aan derden
Niet-belastingopbrengsten	5,000,000			
Utilities N.V.	5,000,000	TM	Incidenteel	Winstuitkering
Overige ontvangsten	15,900			
Bureau minister van JIOVE	15,900	BM	Structureel	Pensioenbijdragen
Stand totale middelen OB2027:	32,816,700			

Overzicht III: Horizontale toelichting op de lastenramingen van Min JIOVE

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	Meerjarig prognose			
				2028	2029	2030	2031
Stand kosten B2026:	283,692,200			366,509,096	366,566,056	366,623,586	366,681,690
Personeelslasten	175,410,200	20,336,900		-	-	-	-
Bureau minister van JIOVE	3,052,400	644,500	BM				
Korps Politie Aruba	69,168,000	2,296,100	BM				
Cuerpo Especial Arubano	11,976,100	(768,800)	BM	-	-	-	-
IASA	7,254,900	(47,200)	BM	-	-	-	-
NCB Interpol Aruba	1,259,200	(370,800)	BM	-	-	-	-
Guarda Nos Costa	5,095,100	(96,700)	BM	-	-	-	-
Dienst Brandweer	15,568,800	254,700	BM	-	-	-	-
Korrectie Instituut Aruba	18,942,000	460,700	BM	-	-	-	-
DWJZ	4,629,400	221,100	BM	-	-	-	-
Bezwaardviescommissie LAR	719,300	121,500	BM	-	-	-	-
Casinowezen	1,844,900	(392,700)	BM	-	-	-	-
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	243,100	(500)	BM	-	-	-	-
Openbaar ministerie	9,832,600	306,200	BM	-	-	-	-
LP Ondernijning (strafrechtelijk)		1,010,000	BM	-	-	-	-
Landsrecherche	2,785,800	(510,900)	BM	-	-	-	-
Voogdijraad	4,005,300	179,500	BM	-	-	-	-
Bur. Orthopedagogisch Centrum	4,751,600	346,300	BM	-	-	-	-
DIMAS	7,061,700	835,000	BM	-	-	-	-
Overig JIOVE	45,200	4,250,600	BM	-	-	-	-
Departamento Recurso Humano		9,874,600	TM	10,000,000	13,000,000	6,000,000	6,000,000
Overtolligheidspool		1,320,500	TM	-	-	-	-
Bureau Integriteit	673,800	6,400	BM	-	-	-	-
Departamento Transporte Public	2,970,100	(47,500)	BM	-	-	-	-
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	3,530,900	444,300	BM	-	-	-	-
Goederen en diensten	62,817,600	60,333,300		49,571	50,067	50,567	51,073
Bureau minister van JIOVE	3,068,600	615,800	BM	36,844	37,212	37,585	37,960
Korps Politie Aruba	19,065,000	8,723,000	BM	277,880	280,659	283,465	286,300
Cuerpo Especial Arubano	1,144,100	(188,000)	BM	9,561	9,657	9,753	9,851
IASA	1,450,400	1,012,300	BM	24,627	24,873	25,122	25,373
NCB Interpol Aruba	625,900	883,200	BM	15,091	15,242	15,394	15,548
Guarda Nos Costa	766,200	506,500	BM	12,727	12,854	12,983	13,113
Dienst Brandweer	3,561,200	569,300	BM	41,305	41,718	42,135	42,557
Korrectie Instituut Aruba	9,115,100	19,325,500	BM	284,406	287,250	290,123	293,024
DWJZ	821,500	211,400	BM	10,329	10,432	10,537	10,642
Bezwaardviescommissie LAR	373,400	8,300	BM	3,817	3,855	3,894	3,933
Casinowezen	346,800	(73,200)	BM	2,736	2,763	2,791	2,819
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	64,600	701,200	BM	7,658	7,735	7,812	7,890
Openbaar ministerie	2,464,000	569,400	BM	30,334	30,637	30,944	31,253
Landsrecherche	817,100	389,300	BM	12,064	12,185	12,306	12,430
Voogdijraad	1,128,000	245,900	BM	13,739	13,876	14,015	14,155
Bur. Orthopedagogisch Centrum	898,800	199,900	BM	10,987	11,097	11,208	11,320
DIMAS	2,042,100	436,200	BM	24,783	25,031	25,281	25,534
Overig JIOVE	405,200	204,800	BM	6,100	6,161	6,223	6,285
Serlimar		21,918,000	TM	219,180	221,372	223,586	225,821
Sociale Vorming	287,500	(287,500)	BM	-	-	-	-
Departamento Recurso Humano		1,625,900	TM	16,259	16,422	16,586	16,752
Overtolligheidspool		2,700	TM	27	27	28	28
Bureau Integriteit	309,000	398,200	BM	7,072	7,143	7,214	7,286
Departamento Transporte Publico	423,900	258,600	BM	6,825	6,893	6,962	7,032
Arubus	10,588,000	872,000	BM	114,600	115,746	116,903	118,072
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	3,051,200	1,204,600	BM	42,558	42,984	43,413	43,848
Subsidies & doeluitkeringen	2,143,500	123,800		-	-	-	-
Voogdijraad	2,143,500	123,800	BM	-	-	-	-
Overdrachten	39,756,800	764,200		-	-	-	-
Korps Politie Aruba	10,800	(5,400)	BM				
NCB Interpol Aruba	70,000	6,000	BM	-	-	-	-
DWJZ	2,371,000	-	BM	-	-	-	-
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	23,670,000	965,000	BM	-	-	-	-
Overig JIOVE	12,400,000	(400,000)	BM	-	-	-	-
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	1,235,000	198,600	BM	-	-	-	-

Bijdragen & afschrijvingen	3,564,100	1,202,300		-	-	-	-
Korps Politie Aruba	206,700	500	BM	-	-	-	-
Cuerpo Especial Arubano	1,500	100	BM	-	-	-	-
Dienst Brandweer	1,315,100	809,000	BM	-	-	-	-
Korrectie Instituut Aruba	1,019,100	(33,600)	BM	-	-	-	-
Bezwaardviescommissie LAR	30,800	69,700	BM	-	-	-	-
Casinowezen		27,300	BM	-	-	-	-
Voogdijraad	205,700	(29,600)	BM	-	-	-	-
Bur. Orthopedagogisch Centrum		3,300	BM	-	-	-	-
DIMAS	118,000	40,000	BM	-	-	-	-
Overig JIOVE	558,400	269,700	BM	-	-	-	-
Departamento Recurso Humano		39,700	TM	-	-	-	-
Departamento Transporte Publico	101,100	6,200	BM	-	-	-	-
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	7,700	-	BM	-	-	-	-
Stand totale kosten OB2027:		366,452,700					

Overzicht IV: Verticale toelichting op de lastenramingen van Min JIOVE

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:			
		Soort:	Aard:	Reden:	
Personeelslasten	195,747,100				
Bureau minister van JIOVE	3,696,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Korps Politie Aruba	71,464,100	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Cuerpo Especial Arubano	11,207,300	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
IASA	7,207,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
NCB Interpol Aruba	888,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Guarda Nos Costa	4,998,400	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Dienst Brandweer	15,823,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Korrectie Instituut Aruba	19,402,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
DWJZ	4,850,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Bezwaardviescommissie LAR	840,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Casinowezen	1,452,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	242,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Openbaar ministerie	10,138,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
LP Ondernijning (strafrechtelijk)	1,010,000	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Landsrecherche	2,274,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Voogdijraad	4,184,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Bur. Orthopedagogisch Centrum	5,097,900	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
DIMAS	7,896,700	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Overig JIOVE	4,295,800	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Departamento Recurso Humano	9,874,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Overtolligheidspool	1,320,500	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Bureau Integriteit	680,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Departamento Transporte Public	2,922,600	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	3,975,200	BM	Structureel	Personeelsstaat met effect van rollovers en nieuwe vacatures	
Goederen en diensten	123,150,900				
Bureau minister van JIOVE	3,684,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Korps Politie Aruba	27,788,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Cuerpo Especial Arubano	956,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
IASA	2,462,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
NCB Interpol Aruba	1,509,100	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Guarda Nos Costa	1,272,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Dienst Brandweer	4,130,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Korrectie Instituut Aruba	28,440,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
DWJZ	1,032,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Bezwaardviescommissie LAR	381,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Casinowezen	273,600	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	765,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Openbaar ministerie	3,033,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Landsrecherche	1,206,400	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Voogdijraad	1,373,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	
Bur. Orthopedagogisch Centrum	1,098,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening	

DIMAS	2,478,300	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overig JIOVE	610,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Serlimar	21,918,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Sociale Vorming		TM	Structureel	Verschuiving naar andere ministerie
Departamento Recurso Humano	1,625,900	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Overtoelligheidspool	2,700	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Bureau Integriteit	707,200	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Departamento Transporte Publico	682,500	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Arubus	11,460,000	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	4,255,800	BM	Structureel	Effect van inflatie, indexering van contracten en intensivering van bedrijfsvoering en dienstverlening
Subsidies & doeluitkeringen	2,267,300			
Voogdijraad	2,267,300	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Overdrachten	40,521,000			
Korps Politie Aruba	5,400	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
NCB Interpol Aruba	76,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
DWJZ	2,371,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Griffie Gerecht Eerste Aanleg	24,635,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Overig JIOVE	12,000,000	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	1,433,600	BM	Structureel	Uitvoering beleidsprioriteiten
Bijdragen & afschrijvingen	4,766,400			
Korps Politie Aruba	207,200	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Cuerpo Especial Arubano	1,600	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Dienst Brandweer	2,124,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Korrektie Instituut Aruba	985,500	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bezwaaradviescommissie LAR	100,500	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Casinowezen	27,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Voogdijraad	176,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Bur. Orthopedagogisch Centrum	3,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
DIMAS	158,000	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Overig JIOVE	828,100	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Departamento Recurso Humano	39,700	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Departamento Transporte Publico	107,300	BM	Structureel	Afschrijvingskosten
Dienst Burgerlijke Stand en bevolking	7,700	BM	Structureel	Afschrijvingskosten

Stand totale investeringen OB2027:	366,452,700
---	--------------------

Overzicht V: Horizontale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min JIOVE

	2026	Δ 2027	Soort mutatie	2028	Meerjarig prognose		
					2029	2030	2031
Stand investeringen B2026:	500,000			500,000	500,000	500,000	500,000
Investeringen	500,000	-		-	-	-	-
Overig JIOVE	500,000	-	BM	-	-	-	-
Stand investeringen B2027:	500,000						

Overzicht VI: Verticale toelichting op de kapitaaluitgaven van Min JOIVE

Begrotingsjaar:	2027	Toelichting:		
		Soort:	Aard:	Reden:
Investeringen	500,000			
Overig JIOVE	500,000	BM	Structureel	Centrale investeringspot tbv ministerie
Stand totale investeringen OB2027:	500,000			

IV. BIJLAGEN

LANDSBEGROTING 2027

I. Advies CAft op OB2027

College Aruba financieel toezicht

Aan
De minister van Financiën, Economische Zaken
en Primaire Sector

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Datum
16 juli 2026
Ons kenmerk
Cft 202600071
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlagen
2

Onderwerp
Advies bij de ontwerpbegroting 2027

Geachte heer Wever,

Op 6 juli 2026 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de ontwerpbegroting 2027 (OB) van Aruba. Hierbij ontvangt u het advies van het CAft bij de OB.¹ In bijlage 1 vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

Aruba begroot voor 2027 voor de collectieve sector een overschot van AWG 203 miljoen, wat neerkomt op 2,3 procent van het bruto binnenlands product (bbp). In de periode 2028-2031 wordt een jaarlijks overschot minimaal 1,5 procent van het bbp begroot. De OB voldoet daarmee vooralsnog aan de begrotingsnorm van het financieringssaldo van de collectieve sector conform de LAft en aan de voorgeschreven tekortcompensatie.²

Het Algemeen Investerings- en Ontwikkelingsfonds (AIOF) is nog niet actief. Er zijn al dotaties voor geraamd, maar er is nog geen begroting voorgelegd bij het CAft en ook een meerjarige investeringsagenda is nog niet ontvangen. Los van het AIOF begroot Aruba voor 2027 slechts AWG 3,5 miljoen aan investeringen. Dit is marginaal gegeven de grote investeringsopgaven waar Aruba voor staat.

Vervolg

Het CAft adviseert u de volgende aanpassingen van de OB, voordat deze wordt aangeboden aan de Staten:

1. Bied de begroting van het AIOF voor 2027 aan zodat het CAft de overheidsuitgaven integraal kan beoordelen.³

2. Lever daarbij ook een meerjarige investeringsagenda aan die is afgestemd op de beleidsprioriteiten en uitvoeringscapaciteit van het land.
3. Gebruik de meest recente definitie van de collectieve sector voor de bepaling van het financieringssaldo en de schuld.

Naast aanpassingen in de OB roept het CAft u op om ook voor de jaren 2025-2028 de collectieve sector zo spoedig mogelijk vast te stellen.

Toelichting

Lasten

Het CAft constateert dat met de publicatie van de OB een verdere stap wordt gezet richting *policy-based budgeting*. Het is positief dat hiermee een duidelijker verband wordt gelegd tussen de inzet van middelen en het gevoerde beleid. Het CAft moedigt Aruba aan om *policy-based budgeting* verder te implementeren. Daarbij kunnen meetbare prestatie-indicatoren en evaluaties gekoppeld worden aan beleidsdoelstellingen zodat de effectiviteit van overheidsuitgaven beter beoordeeld kan worden.

Personeel

Conform de LAft moeten de personeelslasten vanaf 2027 onder het plafond van 10 procent van het bbp blijven. In de OB is een meerjarige raming van de personeelslasten in brede zin opgenomen, conform de definitie zoals opgenomen in de LAft. Uit de raming blijkt dat de personeelslasten tot en met 2031 onder het voorgeschreven plafond blijven.

Rentelasten

De rentelasten blijven een aanzienlijke druk leggen op de overheidsfinanciën van Aruba. In 2027 wordt circa 15 cent van iedere florijn die binnenkomt besteed aan renteverplichtingen. In de OB is Aruba nog niet uitgegaan van de herfinanciering en leenfaciliteit die mogelijk is onder de Rijkswet Houdbare Overheidsfinanciën Aruba (RHOFA). Gebruik van deze mogelijkheden zou Aruba significante extra begrotingsruimte opleveren.

Schuldquote

De schuld van de collectieve sector van Aruba bedraagt conform de OB ultimo 2027 AWG 4.568 miljoen, oftewel 53⁴ procent van het bbp. Conform de uitgangspunten van de OB ten aanzien van economische groei en jaarlijkse aflossing van de nominale schuld, daalt deze schuld naar 39 procent van het bbp in 2031. De OB laat daarmee een positieve ontwikkeling van de schuldquote zien. Aruba ligt hiermee op koers om, zoals de LAft voorschrijft, haar schuldquote voor 2040 onder de 50 procent te brengen.

Aruba zet in lijn met het advies van het CAft en het voorschrift uit de LAft⁵ in de OB alle overschotten van de SVb en AZV in voor schuldaflossing. Momenteel worden hiertoe overeenkomsten tussen het land en de sociale fondsen voorbereid. Het CAft vindt dit een belangrijke ontwikkeling die nodig is voor Aruba om te voldoen aan de eisen van de LAft en waarmee tegelijkertijd de rentelast voor de collectieve sector vermindert kan worden.

In de berekening van de schuld van de collectieve sector van Aruba zoals gepresenteerd in de OB wordt een enge definitie gebruikt van de collectieve sector. In juni 2026 is de collectieve sector van Aruba vastgesteld voor de jaren 2023 en 2024. Daarbij is de lijst uitgebreid van 6 naar 34 entiteiten. Een aantal materiële overheidsentiteiten die in de nieuwe vastgestelde lijst worden genoemd is in de OB nog niet geconsolideerd in de schuld van de collectieve sector. Dit vereist opvolging.

Financieringsoverschot

Aruba raamt voor 2027 een financieringssaldo voor de collectieve sector van 2,3 procent van het bbp. Dit loopt in de jaren daarna gestaag af naar een overschot van 1,5 procent van het bbp. Dit is nog steeds boven de norm van 1 procent van het bbp zoals gesteld in de LAft. De belangrijkste oorzaak van deze aflopende overschotten is de daling van het resultaat van de AZV en de SVb als gevolg van vergrijzing. Het is belangrijk dat Aruba op tijd beheersingsmaatregelen neemt zodat de kosten van de zorg en de sociale zekerheid ook op de middellange termijn houdbaar blijven.

Investerings

Aruba kiest ervoor om het grootste deel van haar investeringen onder te brengen in het nieuwe AIOF. Voor 2027 gaat het om een bedrag van AWG 11 miljoen. In de begroting 2026 was al voor AWG 2,5 miljoen gedoteerd aan het AIOF. Ook de komende jaren wordt gedoteerd aan het fonds ter uitvoering van investeringen. Er is nog geen begroting voor het fonds aangeleverd, daardoor is het ritme van de uitgaven en de bestemming van de middelen nog niet duidelijk. Het is van belang dat op korte termijn een begroting voor het fonds wordt aangeleverd omdat de uitgaven van het investeringsfonds een integraal onderdeel vormen van de overheidsfinanciën van Aruba. Buiten de investeringen die gedaan worden vanuit het AIOF wordt jaarlijks slechts AWG 3,5 miljoen geïnvesteerd.

Een meerjarige investeringsagenda ontbreekt op dit moment nog. Met een meerjarige investeringsagenda kunnen investeringsopgaven worden geïdentificeerd op het gebied van infrastructuur, maar ook op andere gebieden die bijdragen aan de productiviteit en het verdienvermogen van Aruba. Met de agenda kan Aruba de investeringen prioriteren die het meeste maatschappelijke meerwaarde hebben. Door ook onderhoud een prominente plek te geven in de investeringsplannen kan Aruba garanderen dat de investeringen over een langere termijn maatschappelijke meerwaarde opleveren. Hierdoor kan de economische structuur en daarmee de houdbaarheid van de begroting worden versterkt.

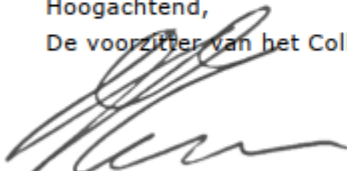
Kenmerk
Cft 202600071
Blad
4/8

Overheidsdeelnemingen

Aruba neemt in de OB een overzicht op van het resultaat en het eigen vermogen van 15 overheidsdeelnemingen. Het is een goede stap dat hiermee extra inzicht wordt geboden. Problemen bij deze deelnemingen kunnen risico's opleveren voor de landsbegroting. Hierbij valt op dat van een groot deel van de overheidsdeelnemingen nog geen jaarrekening beschikbaar is voor 2024. Het is van belang dat Aruba een actueel overzicht heeft van de financiën van haar deelnemingen om risico's te kunnen beheersen. In het overzicht in de begroting kan ook een analyse van de financiële risico's van overheidsdeelnemingen worden opgenomen.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Hans Hoogervorst

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 is een overzicht opgenomen van het financieringssaldo van het land voor de periode 2025-2031.

Tabel 1: Meerjarig overzicht financieringssaldo land (in miljoenen AWG)⁶

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Baten	1.928	1.950	2.005	2.057	2.099	2.135	2.177
Directe belastingen	646	656	685	693	701	709	717
Indirecte belastingen	896	903	930	966	999	1.033	1.068
Overige baten	386	392	391	399	400	393	393
Lasten	1.628	1.834	1.916	1.952	1.973	1.986	1.996
Personeelslasten	498	516	532	546	559	565	571
Goederen en diensten	196	234	290	294	296	299	302
Rente	295	289	293	304	303	300	293
Subsidies	237	266	288	288	288	288	288
Overdrachten	230	340	317	323	328	334	339
Bijdragen & afschrijvingen	171	189	195	197	198	200	201
Exploitatieresultaat	300	116	89	105	126	149	182
Kapitaaldienst	-15	-35	-5	-15	-26	-38	-51
Kapitaalontvangsten	32	31	32	32	32	32	32
Kapitaaluitgaven	47	66	37	47	58	70	83
Resultaat land	285	81	84	90	100	111	131

Bronnen: vierde uitvoeringsrapportage 2025, eerste ontwerpbegrotingswijziging 2026/voorjaarsnota en ontwerpbegroting 2027

Baten

De totale baten bedragen AWG 2.005 miljoen en nemen ten opzichte van 2026 met AWG 55 miljoen toe (3 procent). De indirecte belastingbaten nemen ten opzichte van 2026 met AWG 27 (3 procent) toe, grotendeels in lijn met de verwachte (nominale) economische groei voor 2026. De directe belastingbaten stijgen met AWG 29 miljoen (3 procent). De overige baten dalen met AWG 1 miljoen. Deze post wordt negatief beïnvloed doordat in 2026 de dividenduitkering van de CBA incidenteel hoger was.

Lasten

De totale lasten bedragen in 2027 AWG 1.916 miljoen, wat een toename betekent van AWG 82 miljoen (4 procent) ten opzichte van 2026. Deze stijging wordt met name verklaard door AWG 56 miljoen hogere lasten voor goederen en diensten en AWG 22 miljoen voor subsidies en doeluitkeringen. De personeelslasten van het land stijgen met AWG 16 miljoen naar AWG 532 miljoen.

De rentelasten stijgen in 2027 met AWG 4 miljoen ten opzichte van 2026. In de begroting is (meerjarig) rekening gehouden met herfinanciering tegen een rentepercentage van 6,0 procent. De lasten voor subsidies en doeluitkeringen blijven vanaf 2027 nominaal gelijk.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont een tekort van AWG 5 miljoen in 2027. De kapitaalontvangsten (AWG 32 miljoen) bestaan uit studieleningen en vrijgekomen afschrijvingen. Daartegenover staan kapitaaluitgaven (AWG 37 miljoen), voornamelijk uit lokale vermogensoverdrachten en kredietverlening. De lokale vermogensoverdrachten bestaan voor een bedrag van 11 miljoen uit voeding voor het algemeen investerings- en ontwikkelingsfonds (AIOF). Ook is een bedrag van AWG 3,5 miljoen begroot voor investeringen buiten het AIOF.

Collectieve sector en overheidsentiteiten

De collectieve sector voor 2027 had conform de LAft uiterlijk op 1 april 2026 vastgesteld moeten zijn. Op 19 juni 2026 is, conform het voorstel van Aruba, de collectieve sector voor de jaren 2023 en 2024 vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Hierin is de collectieve sector uitgebreid van 6 entiteiten naar 34 entiteiten. Deze uitbreiding is nog niet in de OB opgenomen. Daarmee is onduidelijk wat de impact van de uitbreiding van de collectieve sector heeft op de begroting van Aruba en het voldoen aan de normen van de collectieve sector. Het CAft blijft het belang van een tijdige vaststelling van de collectieve sector benadrukken.

Het financieringssaldo van de collectieve sector volgens de oude samenstelling bestaat uit het financieringssaldo van het land (AWG 84 miljoen) en het resultaat van de overige entiteiten die tot de collectieve sector behoren (AWG 119 miljoen).

Tabel 2: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ⁷

In tabel 2 wordt het financieringssaldo van de collectieve sector voor de periode 2025-2031 weergegeven (het land en de 6 overige entiteiten die volgens de oude definitie tot de collectieve sector worden gerekend).

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Financieringssaldo land (A)	285	81	84	90	100	111	131
Exploitatie	300	116	89	105	126	149	182
Kapitaaldienst	-15	-35	-5	-15	-26	-38	-51
Resultaat entiteiten (B)	196	127	119	88	62	38	21
AZV	112	72	74	58	42	25	9
SVb	78	62	40	31	24	17	11
ATA	43	12	17	17	14	10	12
Serlimar	4	0	0	0	0	0	0
SEPB	1	-1	0	0	0	0	0
UA	-1	0	0	0	0	0	0
Correcties	-41	-18	-12	-17	-17	-14	-10
Collectieve sector (A + B)	481	208	203	178	162	149	152
Tekort/overschot (% bbp)	5,9%	2,5%	2,3%	2,0%	1,7%	1,5%	1,5%
bbp (IMF, april 2026)	8.083	8.361	8.686	8.992	9.305	9.625	9.946

Bronnen: vierde uitvoeringsrapportage 2025, eerste ontwerpbegrotingswijziging 2026/voorjaarsnota en ontwerpbegroting 2027

Zowel de SVb als de AZV verwachten in de komende jaren substantiële overschotten te realiseren. Door de vergrijzing laat de meerjarenbegrotingen van deze fondsen evenwel een verslechtering van de resultaten zien. In de geprojecteerde schuldontwikkeling van de collectieve sector wordt rekening gehouden dat het land en de sociale fondsen een afspraak hebben gemaakt over de aanwending van de verwachte overschotten van het land, de AZV en de SVb voor schuldreductie.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Het CAft adviseert op basis van artikel 10 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) bij de ontwerpbegroting 2027.

² Van het resultaat betreft AWG 87 miljoen het wettelijke vereiste overschot van 1 procent van het bbp. Met het overig deel van het begroot financieringsoverschot van AWG 116 miljoen wordt een deel van de tekorten in de periode 2015-2022 gecompenseerd.

³ LAft, artikel 14 lid 3a

⁴ Aruba maakt voor 2027 gebruik van de bbp-raming van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI), het CAft maakt gebruik van de bbp-raming van het IMF (april 2026). Hierdoor rapporteert Aruba een schuldquote van 54 procent in de OB, terwijl het CAft uitkomt op een schuldquote van 53 procent.

⁵ LAft, artikel 14 lid 1e.

⁶ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁷ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

II. Toelichting op de economische classificaties

INKOMSTEN		
Categorie	Middelensort	Toelichting
	Middelen gewone dienst	
Belastingmiddelen	<i>Directe belastingen</i>	
	8111 Loonbelasting	• Loonbelasting op werknemers ingevolge Landsverordening Loonbelasting
	8112 Inkomstenbelasting	• Aan belastingplichtigen opgelegde boetebedragen wegens te late betaling dan wel overtreding(-en) • Inkomstenbelasting op allen die inkomen genieten ingevolge Landsverordening Inkomstenbelasting • Aan belastingplichtigen opgelegde boetebedragen wegens te late betaling dan wel overtreding(-en) • Toeslag in procenten op het tarief van de inkomstenbelasting
	8114 Rente belastingvordering	• Rente opgelegd aan natuurlijke personen op belastingschulden
	8115 Vervolg nat. persoon	• Teruggevorderde kosten bij de vervolging van natuurlijke personen in belastingzaken, zoals deurwaarderskosten
	8116 Winstbelasting	• Belasting op de winst van rechtspersonen vallend onder de werking van de Landsverordening Winstbelasting • Opslag op winstbelasting
	8120 Dividendbelasting	• Belasting geheven op winstuitkeringen ingevolge Landsverordening dividendbelasting
	8131 Grondbelasting	• Belasting op natuurlijke en rechtspersonen voor het grondbezit ingevolge Landsverordening Grondbelasting
	8132 Successie-/overgangsbel.	• Belasting over erfenissen ingevolge Landsverordening Successiebelasting en Landsbesluit Successiebelasting
	8133 Overdrachtsbelasting	• Belasting geheven bij overdracht van onroerende goederen ingevolge de Landsverordening Overdrachtsbelasting
	8135 Motorrijtuigenbelasting	• Belasting geheven op het bezit van motorrijtuigen en -boten ingevolge de motorrijtuig- en motorbootbelastingverordening
	8142 Zegelbelasting	• Opbrengst doorvoorzegels, obligatiezegels, buitengewone zegels en plak- en formaatzegels
	<i>Indirecte belastingen</i>	
	8211 Invoerrechten	• Bijzondere invoerrechten op minerale oliën
	8212 Accijns gedestilleerd	• Accijns op alcoholische dranken niet zijnde bier
	8213 Accijns sigaretten	• Accijns op rookwaren zoals sigaretten en sigaren
	8214 Accijns bier	• Accijns op bier
	8215 Accijns minerale oliën	• Accijns op aardolie- en bruinkoolproducten waarvan het vloeistof niet boven de 40 graden Celsius ligt, of welke bestemd zijn om als brandstof te worden gebruikt • Andere stoffen dan aardolie- en bruinkoolproducten, welke met de producten, als hierboven bedoeld overeenkomen of als minerale oliën worden aangemerkt
	8216 B.B.O.	• Belasting op bedrijfsomzetten ingevolge Landsverordening Belasting op Bedrijfsomzetten, bij Invoer van Goederen (bbo aan de grens) en Belasting op bedrijfsomzetten ten behoeve van het voorzien in PPS-projecten
	8218 Zegelbelastingen	• Opbrengst doorvoorzegels, en plak- en formaatzegels bij de Douane
	8219 Dienstverlening IUD	• Vergoeding voor dienstverlening bij in-uit en doorvoer bij de Douane
	8220 Vergunningen	• Speelvergunningrecht hazardspelen
	8221 Milieubelasting op hotels e.a.	• Milieuheffing op hotels en anderen
	8222 Milieubel. op verhuur	• Milieuheffing op het verhuur van voertuigen
	8224 Accijns op vuurwerk	• Accijns geheven op kunstvuurwerk voor publiek gebruik
Niet-belastingmiddelen	<i>Rebütuties, leges en rechten</i>	
	8311 Vergunningen	• Vergunningsrechten ingevolge de vergunningsverordening en de loterijverordening
	8312 Rebütuties en leges	• Ambtelijke verklaringen, registratie vergunningen, griffierechten, naturalisatiegelden, schoolgelden, technische keuringen en taksen ingevolge landsbesluit intellectuele eigendommen • Rechten voor de registratie van Vennootschappen onder de categorie "Aruba Vrijgestelde Vennootschap"
	8321 A.V.V. rechten	
	<i>Rechten, boeten en overig</i>	
	8411 Terugontvangst salaris	• Bijdrage in personeelskosten
	8412 Bijdragen in kosten	• Doorberekende kosten transportbanden, elektriciteit, schoonmaak, omroepsysteem, telefoon, weegschalen, balies, gates en parkeerplaats afhandelingmateriaal • Cursus- en examengelden, vergoeding gebruik leermiddelen, terugvordering studiekosten en ouderlijke bijdrage studiebeurzen • Bijdrage huisvesting- en kantoorkosten, verpleegkosten, alimentatie en verstrekkingen dienstkleiding • Ontvangsten autoparkeerplaats, zekerheidsstellingen, Bon Bini Festival en verkoop nummerplaten • Toeslag dienstverlening aan derden, boekvergoedingen, verkoop boek- en drukwerk en opbrengst munttelefoon • Registratiegelden verpakte geneesmiddelen en rechten voor het leveren van brandstof • Boeten bij overtredingen en misdrijven • Ontvangstensoorten niet elders geclassificeerd • Aan derden doorbelaste kosten van landmetingen door de DLV
	8413 Dienstverlening derden	
	8414 Incidentele middelen	
	8421 Boeten	
	8431 Overige middelen	
	8432 Doorb.metingskst. DLV	
	<i>Rente</i>	
	8501 Rente algemeen	• Depositorente op kasgelden, rente op verstrekte voorschotten en bespaarde rente
	8502 Rente verstrekte lening	• Rente verstrekte leningen en hypotheek
	<i>Niet-belastingopbrengsten</i>	
	8731 Uitkering deelneming	• Winstuitkering en overige uitkeringen afkomstig van overheidsdeelnemingen
	8741 Erfpachtrechten	• Ontvangsten uit erfpachtrechten afkomstig van uitgegeven domeingronden
	8742 Verhuuropbrengsten	• Verhuuropbrengsten schoollokalen, markt-, vis- en vleeshallen, woningen en bedrijfsgebouwen/opslagplaatsen
	8743 Optierecht	• Ontvangsten uit recht op opties op domeingronden
	8745 Verhuur gronden	• Verhuuropbrengsten van domeingronden
	8747 Overig ontvangsten Douane	• Ontvangstensoorten Douane niet elders geclassificeerd
	8751 Toeristenheffing	• Ontvangsten uit heffing op kamerverhuur hotels en andere logementsaccommodaties
	8791 Overdrachten v.h. Rijk	• Doeluitkeringen of schenkingen van uit het Rijk
	8792 Schenkingen buitenland	• Geoordeelde ontvangsten ten behoeve van IPA en DPS voortvloeiende uit samenwerkingsovereenkomsten met internationale opleidingsinstituten en/of internationale organisaties/instellingen
	<i>Landsbedrijven en fondsen</i>	
	8811 Reserves en fondsen	• Uitkeringen vanuit reserves of begrotingsfondsen
	8812 Bijdrage landsbedrijven	• Bijdrage van landsbedrijven in kosten dienstverlening door het Land
	8815 Overige bijdrage	• Terugstorting teveel betaalde bedragen en verrekeningen/bijdragen tussen de gewone dienst en kapitaal dienst
	<i>Overige ontvangsten</i>	
	8921 Pensioenbijdragen	• Aandeel alsmede verhaal van de pensioenpremie van politieke ambtsdragers en ambtenaren
	8971 Deviezenprovisie	• Ontvangsten uit bij valutatransacties geheven provisie
	<i>Exploitatiesaldo</i>	
	8999 Exploitatie tekort	• Tekortsaldo van verschil tussen kosten en middelen

INKOMSTEN		
Categorie	Middelensoort	Toelichting
	Financiering en Kapitaalontvangsten	
	7201 Verkoop onroerende goed.	• Verkoopopbrengst onroerende vaste activa van het Land zoals gebouwen
	7202 Verkoop roerende goederen	• Verkoopopbrengst roerende vaste activa van het Land zoals rollend of varend materieel
	7402 Verkoop gronden	• Verkoopopbrengst domeingronden niet in erfpacht uitgegeven
	7641 Lokale kredietaflossing	• Opbrengst uit aflossing aan derden verstrekte geldleningen
	7731 Financiering in LV	• Opname geldleningen in lokale valuta
	7732 Schatkistpromessen	• Opname schatkistpromessen
	7733 Obligatieleningen	• Opbrengst uit uitgifte van obligatieleningen
	7735 Financiering VV	• Opbrengst uit uitgifte van geldleningen in vreemde valuta
	7821 Vrijgekomen afschrijvingen	• Financieringsmiddelen afkomstig uit het feit dat de afschrijving van activa niet tot te financieren uitgaven leidt

BESTEDINGEN		
Categorie	Kostensoort	Toelichting
Apparaatsuitgaven	Kosten gewone dienst	
	<i>Personeelslasten</i>	
	4101 Salarissen en toelagen	- Salarissen ministers, Statenleden, gevolmachtigde ministers, ambtenaren, arbeidscontractanten, gedetacheerd personeel, personeel openbaar onderwijs evenals parttimers en vervangers die geen dienstbetrekking hebben - Vergoeding voor niet genoten vakantiedagen, studietoelagen t.b.v. personen met studieopdracht, vergoeding voor studiementoren in Nederland, gratificaties en belastbare toelagen - Beloning voor opgedragen werk buiten vastgestelde werktijden - Tegemoetkoming in de kosten van opvoeding van kinderen (< 18 jaar) voor het personeel vallend onder kostensoort 'salarissen en toelagen'
	4102 Overwerkvergoedingen	
	4103 Kindertoelage	
	4104 Vakantie-uitkering	Vakantiegeld ingevolge "Landsverordening vakantie en vrijstelling van dienst ambtenaren" voor het personeel vallend onder kostensoort 'salarissen en toelagen'
	4105 Vergoedingen e.d.	- Vergoeding voor commissarissen overheidsdeelnemingen, stagiaires, afnemen examens - Schadeloosstellingen (voor o.a. leden RvA, ARA, Bezwaaradviescommissie IAR, voorzitters SER en Huurcommissie) - Presentiegeld (aan leden van door het Land ingestelde commissies), was- en strijkloon, en verzorgingskostentoeelage t.b.v. drugshonden - Suppletie/bijdragen bij overmaking nettosalarissen aan personeel Arubahuis en personen met studieopdracht - Werkgeversdeel premie AOV/AWW voor het personeel vallend onder kostensoort 'salarissen en toelagen' - Levens- en ongevalverzekering uitgezonden krachten en arbeidscontractanten - Sociale premies die in het buitenland worden betaald voor personeel die in het buitenland hun werk verrichten - Werkgeversdeel pensioenpremie personeel deelnemend aan NPR-regeling - Werkgeversdeel premie AZV voor ambtenaren, ministers, Statenleden, arbeidscontractanten, personeel scholen - Premiebijdrage fonds overheidsgepensioneerden
	<i>Aanschaf goederen en diensten</i>	
	4301 Geneeskundige kosten	Geneeskundige kosten gedetineerden, medische hulp aan vreemdelingen zonder verblijfstatus, kosten medische keuringen personeel en contractueel geregeld door het Land te dragen aanvullende ziektekostenverzekering AZV+
	4302 Uit- en terugzendingen	- Reis-, bagage-, vracht-, transport- en verzekeringskosten huisraad, auto en herinrichtingskosten van door het Land aangetrokken en teruggezonden krachten - Hotel- en pensionkosten zoals geregeld in de Regeling inzake uit- en terugzendvoorwaarden - Ook van toepassing op personen met studieopdracht cfm de Regeling inzake voorzieningen bij studieopdrachten - Inschrijf-, cursus- en examengeld van het personeel, tegemoetkoming van door ambtenaar gedragen kosten t.a.v. een gevolgde cursus/opleiding, leer- en hulpmiddelen t.b.v. interne opleidingen - Daggeldvergoeding en reiskosten t.a.v. cursussen, opleidingen en stages in het buitenland gevolgd - Aanschaf van meubilair (< Afl. 10.000) in kader van verzorgen opleidingen en cursussen - Kilometervergoeding en vaste auto- en rijwieltoelagen voor het gebruik van eigen vervoermiddel t.b.v. de dienst - Uniformen en beschermende kleding vereist door de uitgeoefende functie, zoals lab- en regenjassen, handschoenen, veiligheidsschoenen, insignes, veiligheidsvesten e.d. - Toelage t.b.v. de aanschaf en onderhoud van kleding door personeel voor gebruik tijdens de dienstuitoefening - Daggeld-, reis- en verblijfkostenvergoeding i.v.m. dienstreizen, luchthavenbelastingen en vergoeding uitrustingskosten horend bij dienstreis waar van toepassing - Kosten die betrekking hebben op het aantrekken van personeel zoals advertentie- en reiskosten, daggeldvergoeding van de interviewers, kosten van psychologische onderzoeken en testen van sollicitanten e.d. - Huishuur- en detacheringtoelagen aan personeelsleden die door het Land naar het buitenland zijn/worden uitgezonden om werkzaamheden te verrichten - Toelage voor het gebruik van eigen telefoon t.b.v. de dienst, representatietoelage, en maaltijdkosten personeel - Overige vergoedingen personeel niet vallend onder de kostensoorten 4301 t/m 4308 - Toners, ordners, pennen, papieren, enveloppen, abonnementen op vakbladen en afkondigingsbladen, e.d. - Aankoop klein computermateriaal, zoals softwareapplicaties (< Afl. 10.000), surge protectors, USB-sticks, e.d. - Bindwerk boeken Openbare Bibliotheek, evenals benodigd materiaal hiervoor - Magazijn aankopen (alleen bedoeld voor aankopen door het Centraal Magazijn BID) - Bureaus, stoelen, computers, printers e.d. (< Afl. 10.000) en materialen t.b.v. de aanmaak van meubilair - Huur- en reparatiekosten kantoormeubilair en -machines (zoals computerrapparatuur), aanschaf duplicaatsleutels en meubilairstoten, periodieke vergoeding voor softwarelicenties, e.d. - Kosten i.v.m. postverzending inclusief kosten gebruik koerierdiensten - Abonnements-, gebruiks-, aansluitings- en verplaatsingskosten telefoon, fax en internet - Huur- en aanschafkosten van huisautomaat/telefooncentrale (< Afl. 10.000) - Kosten aanschaf van koffie, thee, melk, suiker, frisdrank, bakers, plakken, bloemen, e.d. - Kosten betreffende tijdens bezoeken aan gasten aangeboden maaltijden - Huur gebouwen/(sport)terreinen/accommodaties - Kosten elektriciteitsverbruik inclusief aansluitingskosten - Kosten waterverbruik inclusief aansluitingskosten - Aanschaf/lease- en onderhoudskosten brandblusapparaten, brandmelding-, alarm- en beveiligingssystemen, e.d. - Aanschaf van koelkasten, fornuizen en ander keukenapparatuur, servies en keukengerei, ventilatoren, stofzuigers, vloerbedekking, schoonmaakgereedschappen, gordijnen, ladders, E.H.B.O.-artikelen, versiering aan gebouwen, verlengsnoeren - Kosten klein onderhoud aan dienst-, ambts-, volkswoningen, openbare scholen en overheidsgebouwen, e.d. - Onderhoud/repatriatie van airco's, liften, noodaggregaten, deursloten, scharnieren, gloeilampen, waterfilters, duplicaat deursleutels e.d. - Er sprake van onderhoud als de betreffende werkzaamheden niet bijdragen aan het verlengen van de levensduur of het vergroten van de productiecapaciteit van het gebouw - Aanschaf- inclusief installatiekosten van airco's (< Afl. 10.000) - Kosten aanschaf schoonmaakartikelen, transportkosten en andere kosten i.v.m. verhuizingen - Kosten promotie- en mediacampagnes, druk- en distributiekosten brochures, incidentele advertenties, programma-uitzendingen, public relations gerelateerde kosten, kosten marktonderzoek en planning, e.d. - Kosten m.b.t. uitzendingen Statenvergadering en toespraken ministers op t.v., radio, internet en sociale media - Deelnemerkosten promotionele activiteiten toerisme (zoals de inschrijfgelden, de huur van audiovisueel apparatuur en de huur van ruimte voor het houden van deze evenementen) - Kosten advertenties en publicaties, seminars/ conferenties in het binnen- en buitenland, verlichting koopavonden enz. ter bevordering van de handel en industrie - Incidentele huur lokalen voor voorlichtingsbijeenkomsten - Aanschaf van communicatieapparatuur, mobilofoons, audiovisueel materiaal en apparaturen welke specifiek noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de werkzaamheden van een dienst, zoals voor rechercheonderzoeken
	4303 Opleidingen & cursusgeld	
	4304 Vergoedingen vervoer	
	4305 Dienstkleding & -toelage	
	4306 Reis- en verblijfkosten	
	4307 Werving personeel	
	4308 Huur-/detacheringtoelage	
	4309 Overige vergoedingen	
	4310 Schrijf-/bureaubehoeften	
	4311 Kantoorinventaris	
	4312 Huur kantoorinventaris	
	4313 Portkosten	
	4314 Telefoon, fax & internet	
	4319 Overige bureaukosten	
	4320 Huur gebouwen	
	4321 Electriciteit	
	4322 Waterlevering	
	4323 Huisvestingsartikelen	
	4324 Onderhoud gebouwen	
	4325 Luchtkoelingsapparatuur	
	4329 Overig huisvesting	
	4330 Voorlichting en promotie	
	4331 Bedrijfsmiddelen	

BESTEDINGEN		
Categorie	Kostensoort	Toelichting
	4332 Huur bedrijfsmiddelen	• Huur en onderhoud van communicatieapparatuur en audiovisuele apparatuur, onderhoud van meubilair, leer- en hulpmiddelen voor opleidingen
	4333 Bedrijfsbenodigdheden	• Huur van zwaar materieel, landbouwmachines en andere grote machines (niet zijnde kantoormachines) en reparatie/onderhoud van rollend materieel, meetapparatuur en antennes, medische instrumenten • Aanvulling gereedschappen en andere speciale materialen en apparaten (< Afl. 10.000) • Aanschaf blanco rijbewijzen, blanco paspoorten, blanco trouwboekjes en I.D. -kaarten • Kosten verbonden aan het keuren van eet- en drinkwaren, kosten van gebruiksartikelen die worden gebezigd voor de bereiding, de vervaardiging, de samenstelling of de bewaring van eet- of drinkwaren • Voor een aantal dienstonderdelen betreft het specialistisch materiaal waaronder: o DLVV: Aanschaf veevoer, fruitbomen, veestapel, bestrijdingsmiddelen plant- en dierenziekten, en materialen t.b.v. onderhoud varkensstallen o DTI: Filmmateriaal t.b.v. onderzoek o IASA: kosten verbonden aan het uitzetten en verwijderen van vreemdelingen (passage- en begeleidingskosten) o Biblioteca Nacional: Aanschaf boeken en tijdschriften o KIA: Kosten van voeding, kleding, toiletartikelen en opleidingen voor gevangenen, kosten i.v.m. bestrijding van besmettelijke ziekten, vaccinaties (medicijnen e.d.) en quarantaine ter voorkoming van besmettelijke ziekten • Huur/leasekosten voertuigen gehaald bij een verhuurbedrijf of importeur, huur van bussen bij activiteiten • Benzine en diesel bestemd voor vervoersmiddelen, noodaggregaten e.d.
	4334 Huur/lease voertuigen	• Nummerplaatbelasting t.b.v. de dienstauto's
	4335 Brandstof	• Kosten reparatie/onderhoud, waaronder aanschaf olie, onderdelen, vervanging banden e.d. t.b.v. dienstauto's
	4336 Motorrijtuigenbelasting	• Leer en hulpmiddelen bestemd voor scholen openbaar onderwijs
	4337 Overige kosten vervoer	• Kosten van drukwerk diploma's en examenopgaven voor het verkeersonderwijs
	4340 Leer- en hulpmiddelen	• Tegemoetkoming administratiekosten, kosten t.b.v. oudercommissie van openbare scholen, kosten particulier vervoer leerlingen en vervoer bij excursies, huurkosten lokalen en andere ruimtes voor onderwijsdoeleinden
	4342 Overige kosten onderwijs	• Kosten i.v.m. studiedagen, typelessen, psychologische testen e.d. op de openbare en bijzondere scholen • Kosten i.v.m. het organiseren en participeren in interinsulaire schoolsportwedstrijden, reis- en verblijfkosten van leerlingen en mee reizende leiders, aanschaf van T-shirts, plakaten, verzekering van de leerlingen e.d.
	4343 Innovatie proj. onderwijs	• Kosten innovatieprojecten in het onderwijs, waaronder de ontwikkeling van lesmethodes en -materiaal
	4345 Geneeskundige kosten PPK	• Aanvullende zorgkosten t.b.v. on-/minvermogenen (niet vallende onder het AZV-pakket) • Kosten brillenglazen, brilmonturen, kunstgebitten, kunstbenen, kunstarmen, kunstogen, rolstoelen, verpleegbedden, douches, e.d. (welke niet onder het AZV-pakket vallen) t.b.v. on-/en minvermogenen
	4346 Kn on- & minvermogenen	• Kosten i.v.m. de verzorging en verpleging van geestelijk/lichamelijk gehandicapte personen in het buitenland
	4347 Ov. kosten on- & minverm.	• Honoraria van advocaten en de advertentiekosten in gevallen dat er op kosten van het Land worden geprocedeerd • Daggeldvergoeding aan bejaarden/gehandicapten, huurkosten in incidentele gevallen zoals bij afbranden woning • Begrafeniskosten die ten laste van het Land komen, uitgezonderd die van een staatsbegrafenis
	4350 Bewakingsdiensten	• Kosten van bewaking van scholen, overheidsgebouwen en -terreinen, en kosten bij bewapende geldtransport
	4361 Deskundig advies	• Kosten van externe deskundig advies en bijstand (zowel honoraria als kosten en onkosten) bestemd voor externe juristen, accountants e.d.
	4362 Overige uitbestedingen	• Reis- en verblijfkosten externe deskundigen, en onderzoek- en planning kosten • Werkzaamheden uitgevoerd door derden, zoals door een schoonmaakbedrijf of ingehuurde krachten van derden • Vergoeding aan scheidsrechters voor het leiden van wedstrijden, door IBISA georganiseerd • Vergoedingen aan gedetineerden voor uitgevoerde werkzaamheden in keuken K.I.A., gesticht e.d.
	4365 Onderhoud infrastructuur	• Vervanging onderdelen, verven, herstel van mankementen, enz. aan verkeerslichten • Kosten verbonden aan de plaatsing en het onderhoud van verkeersborden en wegbelijningen • Aanbrengen van een voorlopige deklaag, dichten van gaten, onderhoud aan wegen, wegbermen en trottoirs • Onderhoud aan riolen en duikers, pieren, openbare begraafplaatsen, afrasteringen en parkeerhekken, e.d.
	4366 Onderhoud recreatie	• Onderhoudskosten openbare stranden en plantsoenen
	4370 Verzekeringen	• Kosten verzekering t.b.v. overheidseigendommen en wettelijke aansprakelijkheid van het Land t.o.v. derden
	4372 Publiekrechtelijk	• Door het Land te betalen recognities, leges en vergunningsrechten voor bijv. het organiseren van evenementen • Kosten die gemaakt moeten worden om een belasting of andere publiekrechtelijke vordering te innen • Kosten i.v.m. grondruil met een natuurlijke of rechtspersoon, kosten verbonden aan een borgstelling • Vergoeding aan banken voor het in bewaring nemen van waardepapieren/effecten (obligaties, aandelen)
	4385 Bankkosten	• Afsluitprovisie en andere kosten bij het aangaan van een geldlening • Door de bank berekende administratiekosten en kosten voor de uitbetaling van de obligaties
	4386 Koersverschillen	• Koers- en afrondingsverschillen
	4387 Betalingsverschil (debiteur)	
	4390 Contributies	• Lidmaatschappen en bijdragen aan organisaties en instellingen waarvan individuele ambtenaren, ambtenarengroepen, dan wel onderdelen van de dienst uit hoofde van hun beroep of taak lid van zijn
	4392 Geheime uitgaven	• De aard van deze kosten staat geen omschrijving toe
	4393 Overige kosten	• Kosten i.v.m. het gratis verstrekken van vitamines, aanmaken en plaatsen van straatnaamborden, de bestrijding van hondenoverlast, krotopruiming en sanering van woningbuurten, ontsmetting schepen, enz. • Kosten i.v.m. notariële akten, a.g.v. rechtelijke uitspraak door Land te betalen proceskosten, en vergoeding voor vroegtijdig beëindigen huurovereenkomsten • Kosten voor het organiseren van tentoonstellingen (zoals papier, verf, enz. behalve huur van zalen) en aankoop van frisdranken, ijs, bekers, megafoons, ballen, netten, fluiten, enz. voor evenementen/activiteiten • Vergoeding aan artiesten, ceremoniemeesters, e.d. en vergoeding voor het gebruik van E.H.B.O.-ruimtes • Kosten verbonden aan staatsbegrafenissen, pathologisch onderzoek naar de doodsoorzaak van een persoon, transportkosten van in beslag genomen lijken • Voorbereidingskosten van projecten die ten laste van de exploitatie komen • Aankopen die niet onder één der kostensoorten onder categorie 'goederen en diensten' zijn onder te brengen
Financieringsuitgaven	Rente	
	4397 Kasverschillen	
	4399 Kosten voorgaande jaren	
	4511 Koersverschillen	
	4512 Rente wgs late betaling	
	4509 Rente en koersverschillen	
	4531 Rente geldleningen LV	• Rente op lokaal opgenomen leningen, welke niet onder één der overige leningen is te rangschikken
	4532 Rente schatktipromessen	• Rente op lokaal opgenomen schatktipromessen
	4533 Rente obligatielening LV	• Rente op lokaal opgenomen obligatieleningen
	4535 Rente geldleningen VV	• Rente op in het buitenland opgenomen leningen in vreemde valuta
Beleidsuitgaven	Subsidie	
	4601 Subsidie bedrijf	• Bijdrage van de Algemene Dienst in dekking van exploitatietekorten van overheidsdeelnemingen
	4606 Project ondernemingen	• Subsidies aan overheidsdeelnemingen ten behoeve van projecten
	4613 Algemene subsidie	• Subsidies aan instellingen van openbaar nut niet zijnde onderwijs en vervoer t.b.v. hun bedrijfsvoering
	4614 Subs. expl. onderwijs	• Subsidies aan onderwijsstichtingen voor de exploitatiekosten van de bijzondere scholen, ingevolge Landsverordening kleuteronderwijs, Landsverordening basisonderwijs, Landsverordening voortgezet onderwijs enz.
	4616 Subs.sal.kosten ond.	• Salarissen, toelagen, vakantie-uitkeringen, toeslag A.O.V./A.W.W., geneeskundige kosten e.d. van het onderwijzende personeel verbonden aan een schoolbestuur (van bijzonder onderwijs)
	4617 Projecten instellingen	• Subsidies ten behoeve van projecten bij instellingen van openbaar nut niet zijnde onderwijs en vervoer
	Overdrachten	
	4620 Huur, bouw en koopsubsidie	• Huur-, bouw- en koopsubsidies uitgekeerd aan gezinnen (uitgevoerd door tussenkomst van FCCA)
	4621 Landsongevallenverzek.	• Uitkeringen aan ambtenaren en gelijkgestelden voor ongevallen voorgedaan tijdens de functie-uitoefening
	4622 Duurtetoeslag pensioenen	• Duurtetoeslagregeling op pensioenen gepensioneerde ambtenaren en gelijkgestelden woonachtig op Aruba
	4623 Overige pensioenen	• Pensioenuitkeringen aan voormalige gezagsdragers op Aruba woonachtig • Uitkeringen bij wijze van pensioen aan gewezen overheidspersoneel op Aruba woonachtig niet vallend onder pensioenvoorzieningen APFA (o.a. werksters en werklieden) • Andere pensioenuitkeringen aan personen woonachtig op Aruba niet vallend onder een andere kostensoort
	4624 Onderstand	• Bijstandsuitkering aan natuurlijke personen ter voorziening in hun kosten van levensonderhoud
	4625 Reparatie toeslag	• Uitkering aan natuurlijke personen ter compensatie van geleden koopkrachtverlies
	4628 Overig overdrachten	• Vergoeding aan pleegouders voor het verzorgen van kinderen die niet hun natuurlijke, erkende of geadopteerde kinderen zijn • Tegemoetkoming aan leerlingen, welke de financiële draagkracht van hun ouders niet toereikend is om studieboeken te kopen • Uitkering aan gezinnen met schoolgaande kinderen, ouden van dagen, eenmalige bijdragen in de kosten van maatschappelijk hulp, door de rechter vastgestelde som als geneoeddoening aan een door derden geleden schade • Vergoeding aan Elmar voor de aanleg van elektriciteitsvoorziening die als onrendabel wordt aangemerkt • Tegemoetkoming aan in bejaardentehuizen gehuisveste ouden in kosten van zak- en kleedgeld • Tegemoetkoming in kosten voortvloeiende uit samenwerkingsovereenkomsten met internationale opleidingsinstellingen en/of internationale organisaties/instellingen aan IPA en DPS
	4631 Contributies buitenland	• Bijdragen/lidmaatschappen aan buitenlandse organisaties en internationale instellingen waar het Land lid van is
	4633 Overdracht internationaal	• Afdracht paspoort- en naturalisatiegelden
	4639 Overig buitenland	• Bijdragen in de kosten van het Land t.b.v. Koninkrijksinstellingen actief op Aruba, m.n. het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en de Kustwacht

BESTEDINGEN		
Categorie	Kostensoort	Toelichting
Apparaatsuitgaven	<i>Bijdragen & afschrijvingen</i>	
	4701 Afschrijvingen	• Afschrijvingen op activa als gevolg van waardevermindering ervan
	4702 Verrekening & bijdragen	• Bijdrage aan diensten die kosten in rekening brengen aan andere diensten/landsbedrijven voor dienstverlening
	4704 Reserves en fondsen	• Overdrachten aan begrotingsfondsen (zoals TPEF en Sociaal Crisisfonds) t.b.v. bestedingen uit deze voorzieningen/reserves/fondsen
	4705 Verrekening landsbedrijf	• Verrekening door landsbedrijven aan het Land in rekening gebrachte bedragen voor diverse dienstverleningen
	4707 Uitkering a/landsbedrijf	• Uitkering van de Algemene Dienst aan de landsbedrijven, publiekrechtelijk organen, Staten, en ARA
	4711 Landsbijdrage AZV	• Bijdrage van het Land ter dekking van het exploitatietekort van het Algemeen Fonds Ziektekostenverzekering AZV
Beleidsuitgaven	4712 Zorg gerelateerde kosten	• Tegemoetkoming aan derden voor het beschikbaar stellen van zorginfrastructuur, m.n. Horacio Oduer Hospital
	4716 Beschikbaarst. infrastructuur	• Tegemoetkoming aan derden voor het beschikbaar stellen van wegeninfrastructuur
	Investerings en Kapitaalsuitgaven	
	6103 Bouw en verbouw	• bedragen verbonden aan de bouw, verbouw en restauratie van overheidsgebouwen. Betreft geen onderhoudswerkzaamheden, maar werkzaamheden met als beoogd doel: - een nieuw gebouw neer te zetten, dan wel - de aard en/of de waarde en/of het levensduur van een bestaand gebouw substantieel te wijzigen, verhogen en/of te verlengen - een bestaand gebouw uit te breiden, zowel in fysieke zin als in de zin van productiecapaciteit - aanschaf en aanleg van hefbomen die meer dan Afl. 10.000 kosten - bouw/verbouw/restauratie van dierenverblijven. Door o.a. door de BCI, LVV en de Veterinaire dienst te gebruiken (voor bedragen boven Afl. 10.000)
	6201 Infrastructurele werken	• Aanleg van wegen, riolen, pieren t.b.v. vissersboten, brandputten t.b.v. de brandweer, verkeerslichten, bewegwijzering, openbare begraafplaatsen, parkeer- en sportterreinen (incl. lichtmasten), e.d. • Aanleg van bruggen en grote kunstwerken die te maken hebben met de infrastructuur • Aanleg versieringen straten, pleinen, overheidsgebouwen e.d. welke langer dan 1 jaar meegaan (> Afl. 10.000) • Plannen, bouwtekeningen e.d. betrekking hebbende op stedenbouwkundige en civieltechnische werken • Bedragen betreffende het in kaart brengen van het grondgebied Aruba
	6302 Kantoorinventaris	• Aanschaf van kantoormeubilair, computers, programmatuur (alsmede kosten van automatiseringsprojecten), huishoudelijke apparaturen, schoolmeubilair (zoals schoolbanken, stoelen, schoolborden) (> Afl. 10.000)
	6303 Installaties & machines	• Aanschaf noodaggregaten, telefooncentrales, luchtkoelingsapparatuur, specialistisch materieel voor de technische diensten (> Afl. 10.000)
	6305 Innovatie	• Implementatie nieuwe leermethodes inclusief ontwikkelingskosten
	6403 Projecten (inbreng AUA)	• Centrale investeringsport afzonderlijke ministeries
	6541 Vermogen ander bedrijf	• Vermogensoverdracht aan overheidsdeelnemingen
	6551 Investeringsbijdragen	• Investeringsbijdrage Land
	6621 Andere kredietverlening	• Studieleningen en andere aan derden verstrekte leningen
	6931 Aflossing lokale valuta	• Aflossing van in lokale valuta opgenomen langlopende geldleningen
	6933 Afl. obligatielening LV	• Aflossing van opgenomen langlopend schatkistpapier
	6935 Aflossing VV	• Aflossing van in vreemde valuta opgenomen langlopende geldleningen

III. Overzicht uitgegeven leningen

Entiteit	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
FCCA	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	1,400	800
Water-en Energiebedrijf N.V.	13,186	11,816	10,411	10,411	10,411	10,411	10,411	4,770	-
IMSAN	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000	18,000
Fundacion Lotto pa Deporte	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	15,867	17,000
Fuels Marketing Supply Aruba	-	-	-	-	-	-	-	-	7,000
Studieleningen	388,720	395,878	400,008	213,914	213,914	213,914	213,914	182,445	70,159
Subtotaal:	438,906	444,694	447,419	261,324	261,324	261,324	261,324	222,482	112,959
Verminderd met voorziening voor oninbaarheid									
Studieleningen	190,522	190,522	190,522	68,018	68,018	68,018	68,018	59,138	21,750
Totaal:	248,384	254,171	256,896	193,306	193,306	193,306	193,306	163,344	91,209

IV. Overzicht vorderingen en schulden 's Lands ministeries

In eerdere opgestelde nader rapporten op het advies van de Raad van Advies, wordt ten aanzien van het ontbreken van een overzicht van vorderingen en schulden van de ministeries uitgegaan van de financiële verantwoording van het Land in plaats van de begrotingsuitvoering door de respectievelijke ministers⁴. Aldus ziet genoemde bepaling op de tussentijdse verantwoording. Ten overvloede zij vermeld dat al zijn de vermogensrechtelijke verhoudingen zoals de vorderingen en schulden van de publiekrechtelijke rechtspersoon Land Aruba, en niet van de afzonderlijke ministeries, ontstaan deze pas nadat rechtshandelingen door ministers (of namens deze de daartoe gemachtigde of bij landsverordening de daartoe gemachtigde) zijn verricht bij de uitvoering van beleid en begroting van het desbetreffende ministerie.

Vanuit een comptabel perspectief vormen vorderingen (rechten ontstaan door versturen van facturen) en schulden (verplichtingen die voortvloeien uit ontvangen van facturen) te beschouwen als de juridische voorfase van de inkomsten respectievelijk uitgaven. De Staten worden met behulp van de overzichten van vordering respectievelijk schulden, in staat gesteld om een oordeel te vormen over de effectiviteit van de inningsactiviteiten en over het voldoen aan de betalingsverplichtingen.⁵ Het einddoel van deze informatie is inzicht bieden aan de Staten over de sturing door ministers van de inkomsten en uitgaven over het dienstjaar ofwel de realisatie van de Landsbegroting aan het begin van het dienstjaar t-1.

De betrokken minister is dus eindverantwoordelijk voor de effectiviteit van de inningsactiviteiten en ook voor het tijdig laten betalen van de openstaande financiële verplichtingen onverwijld goedkeuren van facturen na controle en doorsturen naar de Directie Financiën voor betaling. De minister belast met Financiën, namens deze de Directie Financiën, is belast met het beheer van de kasstromen, terwijl de collegaministers eindverantwoordelijk zijn voor het tijdig laten innen van bedragen door de betrokken hoofden van dienst en of tijdig laten goedkeuren van facturen en dat deze tijdig laten verzenden van deze goedgekeurde facturen aan de Directie Financiën voor de betaling onder voorbehoud van de liquiditeitspositie van het Land. De tijdigheid in het kasbeheer betreft ook die gevallen waarin aan een minister een deel van het kasbeheer is gedelegeerd.⁶

⁴ Artikel 3, tweede lid, eerste volzin, van de Comptabiliteitsverordening 1989.

⁵ Zie ook de toelichting op artikel 3, tweede lid, van de Comptabiliteitsverordening 1989.

⁶ Artikel 12 van de Comptabiliteitsverordening 1989.

De overzichten per ministerie⁷ zijn per ultimo 2025 hebben slechts betrekking op het dienstjaar 2025. Deze cijfers zijn niet definitief omdat er rekening moet worden gehouden met de eventuele nog te boeken correcties bij het opstellen van de jaarrekening van het Land en op basis van de accountantscontrole op de jaarrekening. Ook moet rekening worden met het feit dat het bepalen van de hardheid van de cijfers gedurende het in-ningsproces respectievelijk gedurende het betaalbaarstellingsproces plaatsvindt. De ver-kregen informatie conform de Landsverordening instelling ministeries (LIM 2022), is als volgt:

Overzicht 1: Openstaande vorderingen⁸

<i>Ministerie</i>	<i>Openstaand bedrag in AFL.</i>
MIN AZIOIRO	1,810,650
MIN TINO	(6,940)
MIN ECDO	40,740
MIN T&V	12,805
MIN AEI	130
MIN O&S	-
MIN J&S	1,473,800
MIN FIC	37,705,982
Totaal	41,037,167

Overzicht 2: Openstaande schulden⁹

<i>Ministerie</i>	<i>Openstaand bedrag in AFL.</i>
MIN AZIOIRO	(24,199)
MIN TINO	(1,737)
MIN ECDO	(9,620)
MIN T&V	(37,841)
MIN AEI	(1,711)
MIN O&S	(5,288)
MIN J&S	(40)
MIN FIC	480,221
Totaal	399,786

Specificatie overzicht openstaande vorderingen:

2025 Openstaand bedrag	MIN AZIOIRO	MIN TINO	MIN ECDO	MIN T&V	MIN AEI	MIN O&S	MIN J&S	MIN FIC	Totaal
Terugvordering studieleningen	-	-	-	-	-	-	-	37,705,982	37,705,982
Inningskost HBK Noord/Paradera/Santa Cruz/Savaneta/San Nicolas	19,966	-	-	-	-	-	-	-	19,966
Inningskost HBK Noord/Paradera/Santa Cruz/Savaneta/San Nicolas WEB & ELMAR; inmindering inh.rol SVB	199,481	-6,940	-	-	-	-	-	-	192,541
Eagle Town Center N.V. te veel ontv.	-	-	40,740	-	-	-	-	-	40,740
Fund Inst.pa Desaroyo di Arte y Cultura onterechte betaling	-	-	-	-	-	-	32,788	-	32,788
Stg Reclassering en Jeugdbescherming Aua te veel ontv. subs.bedr.	-	-	-	-	-	-	32,200	-	32,200
Fund Innovation Campus Education Aua alg. subs.	-	-	-	-	-	-	374,889	-	374,889
Stichting Advent Zending Aruba kwartaalsubsidie	-	-	-	-	-	-	29,800	-	29,800
St. voor Verstand. Gehandicapten Aruba kwartaalsubsidie	-	-	-	-	-	-	18,801	-	18,801
Roos Gerechtsdeurwaarders dubbel betaling	26,472	-	-	-	-	-	-	-	26,472
Te veel ontv. bedragen	8,410	-	-	-	130	-	-	-	8,540
Vergoedingen DSA	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vergunningsrecht Horecavergunningen	445,280	-	-	-	-	-	-	-	445,280
Terugvordering bijstandsgeld	-	-	-	-	-	-	718,322	-	718,322
Casinocontroleur	-	-	-	-	-	-	267,000	-	267,000
Vergunningsrecht DIP	1,111,041	-	-	-	-	-	-	-	1,111,041
Bestuurlijke boete	-	-	-	12,805	-	-	-	-	12,805
Totaal	1,810,650	-6,940	40,740	12,805	130	-	1,473,800	37,705,982	41,037,167

⁷ Deze overzichten zijn afkomstig uit het financieel administratief systeem dat wordt bijgehouden door de Directie Financiën en zijn budgettair ingedeeld op basis van de Landsverordening instelling ministeries 2022.

⁸ Exclusief de vorderingen die separaat worden bijgehouden door de grote diensten zoals Douane en DIMP; en ook kleinere diensten zoals het OM, DTZ en BIE.

⁹ Dit overzicht betreft de aangevraagde en afgegeven bestelbonnen aan overheidsdiensten.

Specificatie overzicht openstaande schulden:

G&D en Investerings	MIN AEI	MIN AZIOIRO	MIN ECDO	MIN FIC	MIN J&S	MIN O&S	MIN T&V	MIN TINO	Totaal
Bedrijfsbenodigdheden	-	273	-	-	(4,750)	5,350	-	-	873
Bedrijfsmiddelen	-	(987)	-	-	-	-	-	-	(987)
Deskundig advies	-	-	(7,918)	-	-	-	(9,000)	(527)	(17,445)
Huisvestingsartikelen	-	-	-	-	(17,412)	-	-	-	(17,412)
Huur kantoorinventaris	-	-	-	(7,699)	23,033	399	8,632	-	24,365
Kantoorinventaris	-	(10,482)	-	-	2,640	(11,720)	290	-	(19,272)
Leer- en hulpmiddelen	-	-	-	-	-	194	-	-	194
Onderhoud gebouwen	(500)	-	-	-	(1,500)	-	(3,174)	(260)	(5,434)
Opleidingen & cursusgel	-	-	-	-	(1,100)	-	-	-	(1,100)
Overig huisvesting	(1,212)	(7,114)	-	-	-	-	-	-	(8,325)
Overige bureaunkosten	-	-	-	-	-	197	-	-	197
Overige kosten	-	-	-	-	605	23	-	-	628
Overige kosten vervoer	-	-	-	-	(4,563)	-	-	-	(4,563)
Overige uitbestedingen	-	(9,576)	-	-	-	-	(34,588)	(950)	(45,114)
Projecten (inbreng AUA)	-	(0)	-	419,000	-	-	-	-	419,000
Publiekrechtelijk	-	-	-	67,920	-	-	-	-	67,920
Reis- en verblijfkosten	-	3,687	-	-	3,006	270	-	-	6,963
Schrijf-/bureaubehoefte	-	-	(1,701)	1,000	-	-	-	-	(701)
Totaal	(1,711)	(24,199)	(9,620)	480,221	(40)	(5,288)	(37,841)	(1,737)	399,786

V. Specificatie middelen

Beschrijving	Begroting 2025	Realisatie 2025	Begroting 2026 (incl. 1ste suppletoire)	Ontwerpbegroting 2027
8111 Loonbelasting	210,000,000	210,102,374	210,000,000	215,000,000
8112 Inkomstenbelasting	4,000,000	2,206,734	5,000,000	4,000,000
8114 Rente belastingvordering	6,000,000	6,787,602	6,500,000	6,500,000
8116 Winstbelasting	240,000,000	248,111,217	249,000,000	275,000,000
8120 Dividendbelasting	46,000,000	39,844,494	40,000,000	40,000,000
8131 Grondbelasting	72,000,000	73,478,188	75,000,000	86,000,000
8132 Successie-/overgangsbel.		36,390		
8133 Overdrachtsbelasting	35,000,000	34,889,885	39,000,000	35,000,000
8135 Motorrijtuigenbelasting	28,000,000	29,275,110	29,000,000	31,000,000
8142 Zegelbelasting	1,500,000	1,482,432	2,000,000	2,000,000
8100 Directe belastingen	642,500,000	646,214,426	655,500,000	694,500,000
8211 Invoerrechten	260,000,000	257,414,977	270,000,000	270,000,000
8212 Accijns gedestilleerd	37,000,000	40,708,609	38,000,000	39,000,000
8213 Accijns sigaretten	12,500,000	11,832,921	12,000,000	14,000,000
8214 Accijns bier	33,500,000	33,822,868	33,000,000	35,000,000
8215 Accijns minerale oliën	70,000,000	71,914,514	68,000,000	70,000,000
8216 B.B.O.	419,500,000	432,374,650	435,000,000	453,000,000
8218 Zegelbelastingen	15,000	29,963	15,000	40,600
8219 Dienstverlening IUD	2,100,000	2,498,759	2,500,000	2,500,000
8220 Vergunningen	26,000,000	27,807,454	27,000,000	28,500,000
8221 Milieubelasting op hotels e.a.	16,000,000	16,663,663	17,000,000	17,500,000
8222 Milieubel. op verhuur voertuig		187,358		
8200 Indirecte belastingen	876,615,000	895,255,736	902,515,000	929,540,600
8311 Vergunningen	100,000	973,008	100,000	750,000
8312 Retributies en leges	22,721,300	42,568,936	21,361,800	28,459,400
8300 Retributies, leges & rechten	22,821,300	43,541,944	21,461,800	29,209,400
8412 Bijdragen in kosten	17,511,600	19,185,753	19,877,000	18,774,400
8413 Dienstverlening derden	6,150,900	6,516,213	6,228,000	6,306,100
8414 Incidentele middelen	50,000	1,195,068	50,000	529,300
8421 Boeten	4,000,000	6,224,447	5,194,000	5,270,100
8431 Overige middelen	21,147,000	24,881,463	21,195,000	22,936,700
8432 Doorb. metingskst. DLV	80,000	135,330	80,000	135,000
8444 Ontv. op oude studielen.		239,544		
8445 Ontv. op oude Deb. Overig		4,020		
8449 Ink. voorgaande jaren	400,000	667,119	200,000	568,900
8400 Rechten, boeten & overig	49,339,500	59,048,957	52,824,000	54,520,500
8501 Rente algemeen		314,626		
8502 Rente verstrekte lening	283,400	900,000	255,000	226,700
8500 Rente	283,400	1,214,626	255,000	226,700

Beschrijving	Begroting 2025	Realisatie 2025	Begroting 2026 (incl. 1ste suppletoire)	Ontwerpbegroting 2027
8731 Uitkering deelneming	88,019,000	87,756,165	97,235,000	88,091,000
8732 Overige ontvangsten derden		421,040		
8741 Erfpachtrechten	22,083,200	24,498,061	23,433,200	24,498,100
8742 Verhuuropbrengsten	100,000	43,055	120,000	100,000
8743 Optierecht	60,000	5,250	60,000	5,300
8745 Verhuur gronden	212,500	298,473	50,000	298,500
8747 Overig ontvangsten Douane	560,000	545,647	560,000	560,000
8751 Toeristenheffing	95,800,000	99,086,586	98,800,000	111,500,000
8791 Overdrachten v.h. Rijk	30,539,700	28,333,307	23,609,700	14,091,100
8792 Schenkingen Buitenland	270,600	480,344	21,000	
8700 Niet-belastingopbrengsten	237,645,000	241,467,928	243,888,900	239,144,000
8812 Bijdrage landsbedrijven	15,000	3,011	15,000	
8815 Overige bijdrage	4,448,300	3,080,582	4,448,700	3,073,700
8810 Landsbedrijven en fondsen	4,463,300	3,083,593	4,463,700	3,073,700
8921 Pensioenbijdragen	124,100	106,942	111,600	102,300
8971 Deviezenprovisie	72,000,000	82,400,750	74,000,000	74,000,000
8981 Agio op gesloten geldleningen	10,038,000	10,037,947		
8900 Overige ontvangsten	82,162,100	92,545,639	74,111,600	74,102,300

VI. Leningsoverzicht

Naam lening	Valuta soort	Oorspronkelijk bedrag lening in vreemd valuta	Oorspronkelijk bedrag lening in AFL	Stand lening 31/12/2026 in AFL	Aflossing leningen 2027 in AFL	Stand lening 31/12/2027 in AFL	Rente 2027 - in AFL
022-1988-03 1,000% 1998-2028 EIB	EUR	5,161,770	10,247,765	887,308	441,331	445,977	7,770
047-1994-07 1,000% 1994-2034 EIB	EUR	1,629,375	3,234,831	1,022,103	131,613	890,490	9,893
090-2004-05 6,700% 2004-2039 APFA	AFL	-	220,000,000	141,334,749	7,058,582	134,276,166	9,255,286
136-2013-02 5,500% 2013-2027 CMB	AFL	-	25,480,000	25,480,000	25,480,000	-	1,401,400
137-2013-03 5,500% 2013-2027 APFA	AFL	-	32,500,000	32,500,000	32,500,000	-	1,787,500
142-2013-08 5,500% 2013-2028 CMB	AFL	-	76,765,000	76,765,000	-	76,765,000	4,222,075
145-2014-03 5,125% 2014-2028 AIB	AFL	-	2,668,219	2,668,219	-	2,668,219	138,645
146-2014-04 5,625% 2014-2029 CMB	AFL	-	69,260,000	69,260,000	-	69,260,000	3,895,875
151-2015-01 5,500% 2015-2027 CMB	AFL	-	6,125,000	6,125,000	6,125,000	-	336,875
152-2015-02 5,900% 2015-2030 CMB	AFL	-	29,270,000	29,270,000	-	29,270,000	1,726,930
153-2015-03 6,125% 2015-2035 CMB	AFL	-	19,605,000	19,605,000	-	19,605,000	1,200,806
155-2015-05 4,650% 2015-2027 CBA	AFL	-	11,184,700	11,184,700	11,184,700	-	520,089
156-2016-01 6,500% 2016-2028 UBS	USD	67,000,000	120,600,000	120,600,000	-	120,600,000	7,839,000
159-2017-01 4,250% 2017-2027 CBA	AFL	-	125,000,000	125,000,000	125,000,000	-	5,312,500
160-2017-02 4,000% 2017-2027 CBA	AFL	-	125,000,000	125,000,000	125,000,000	-	5,000,000
161-2017-03 4,000% 2017-2027 CBA	AFL	-	64,132,000	64,132,000	64,132,000	-	2,565,280
162-2017-04 4,500% 2017-2027 CBA	AFL	-	124,683,000	124,683,000	124,683,000	-	5,610,735
163-2018-01 5,750% 2018-2033 CBA	AFL	-	100,000,000	100,000,000	-	100,000,000	5,750,000
164-2018-02 6,500% 2018-2029 CS/CIBC	USD	125,000,000	225,000,000	225,000,000	-	225,000,000	14,625,000
167-2018-05 5,750 % 2018-2028 RBC	USD	60,000,000	108,000,000	21,600,000	10,800,000	10,800,000	1,009,125
168-2019-01 5,250% 2019-2031 CBA	AFL	-	100,000,000	100,000,000	-	100,000,000	5,250,000
169-2019-02 5,500% 2019-2032 CBA	AFL	-	70,000,000	70,000,000	-	70,000,000	3,850,000
170-2019-03 5,750% 2019-2033 CBA	AFL	-	46,283,000	46,283,000	-	46,283,000	2,661,273
171-2019-04 6,000% 2019-2034 CBA	AFL	-	52,000,000	52,000,000	-	52,000,000	3,120,000
177-2020-06 5,000% 2020-2027 CS/CIBC	USD	253,000,000	455,400,000	41,441,400	41,441,400	-	2,486,484
178-2020-07 5,300% 2020-2027 CBA	AFL	-	60,000,000	60,000,000	60,000,000	-	3,180,000
179-2020-08 5,300% 2020-2027 CBA	USD	7,327,000	13,042,060	13,042,060	13,042,060	-	698,996
180-2020-09 5,300% 2020-2027 CBA	AFL	-	40,000,000	40,000,000	40,000,000	-	2,120,000
181-2020-10 5,300% 2020-2027 CBA	USD	33,015,000	58,766,700	58,766,700	58,766,700	-	3,149,631
186-2021-04 2,640% 2021-2028 NL	AFL	177,100,000	177,100,000	101,200,000	50,600,000	50,600,000	2,367,405
187-2021-05 2,640% 2021-2029 NL	AFL	346,000,000	346,000,000	247,142,857	98,857,143	148,285,714	5,948,234
188-2021-06 5,500% 2021-2030 CBA	AFL	-	84,000,000	84,000,000	-	84,000,000	4,620,000
190-2022-02 6,000% 2022-2032 CBA	AFL	-	105,000,000	105,000,000	-	105,000,000	6,300,000
191-2022-03 6,500% 2022-2037 CBA	AFL	-	80,000,000	80,000,000	-	80,000,000	5,200,000
192-2023-01 6,250% 2023-2032 CBA	AFL	-	165,000,000	165,000,000	-	165,000,000	10,312,500
193-2023-02 6,500% 2023-2036 CBA	AFL	-	160,000,000	160,000,000	-	160,000,000	10,400,000
194-2023-03 6,250% 2023-2031 CBA	AFL	-	88,000,000	88,000,000	-	88,000,000	5,500,000
195-2023-04 6,900% 2023-2043 NL	AFL	-	915,500,000	778,175,000	45,775,000	732,400,000	53,694,075
196-2024-01 6,500% 2024-2038 CBA	AFL	-	110,000,000	110,000,000	-	110,000,000	7,150,000
197-2024-02 5,500% 2024-2030 CBA	AFL	-	50,000,000	50,000,000	-	50,000,000	2,750,000
198-2024-03 6,300% 2024-2029 CI/SAN	USD	80,000,000	144,000,000	144,000,000	-	144,000,000	9,072,000
199-2024-04 6,330% 2024-2030 CI/SAN	USD	54,500,000	98,100,000	98,100,000	-	98,100,000	6,199,920
200-2025-01 6,000% 2025-2039 CBA	AFL	-	100,000,000	100,000,000	-	100,000,000	6,000,000
201-2025-02 5,000% 2025-2033 CBA	AFL	-	65,000,000	65,000,000	-	65,000,000	3,250,000
202-2025-03 6,240% 2025-2035 SAN	USD	140,000,000	252,000,000	252,000,000	-	252,000,000	15,724,800
203-2026-01 6,290% 2026-2036 CITI	USD	160,000,000	288,000,000	288,000,000	-	288,000,000	18,115,200
204-2026-02 3,000% 2026-2029 SVB	AFL	-	50,000,000	50,000,000	-	50,000,000	1,500,000

Naam lening	Valuta soort	Oorspronkelijk bedrag lening in vreemd valuta	Oorspronkelijk bedrag lening in AFL	Stand lening 31/12/2026 in AFL	Aflossing leningen 2027 in AFL	Stand lening 31/12/2027 in AFL	Rente 2027 - in AFL
204-2026-02 3,000% 2026-2029 SVB	AFL	-	50,000,000	50,000,000	-	50,000,000	1,500,000
205-2026-03 6,000% Refin 2026 DOM	AFL	-	165,000,000	165,000,000	-	165,000,000	9,900,000
206-2026-04 5,500% Refin 2026 DOM	AFL	-	43,342,444	43,342,444	-	43,342,444	2,383,834
Schatkistpromessen	AFL	-	100,000,000	100,000,000	-	100,000,000	500,000
				5,077,610,540	941,018,529	4,136,592,010	285,619,136

17996003 6931 Aflossing lokale valuta	13,183,582
17996002 6932 AfL schatkistpromessen	-
17996003 6933 AfL obligatielening LV	679,788,460
17996003 6935 Aflossing VV	248,046,487
6930 Aflossing LV & VV	941,018,529
16996003 4531 Rente geldleningen LV	18,380,617
16996002 4532 Rente schatkistpromessen	500,000
16996003 4533 Rente obligatielening LV	129,639,612
16996003 4535 Rente geldleningen VV	137,098,906
4530 Rente LV & VV	285,619,136
(-T-Bills)	285,119,136

VII. Liquiditeitsprognose

2027	JAN	FEB	MAR	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
<i>in AFL miljoen</i>												
1. Ontvangsten												
1. Directe belastingen	62.0	44.2	43.9	41.1	132.6	63.1	56.6	34.7	37.5	37.6	51.1	80.2
2. Indirecte belastingen	74.8	71.8	78.6	78.1	79.2	79.2	78.2	76.2	76.6	74.7	79.6	82.5
3. Niet-belastingontvangsten	8.2	7.5	8.8	7.3	14.1	30.7	43.9	24.8	25.3	21.5	18.9	19.3
4. Overige ontvangsten	11.0	8.4	7.4	8.1	11.4	12.4	13.7	14.7	21.9	14.9	14.9	22.3
TOTAAL:	156.0	132.0	138.7	134.6	237.2	185.4	192.3	150.4	161.2	148.7	164.5	204.3
2. Uitgaven												
1. Salarissen	41.2	32.2	32.2	32.1	35.2	47.4	36.0	40.7	31.6	31.0	38.0	32.0
2. Werkgevers bijdrage	8.3	8.4	8.4	8.4	8.7	8.7	8.9	8.9	8.2	8.7	7.9	9.0
3. Salaris subsidie	11.0	12.8	12.5	5.7	18.5	14.2	14.3	18.2	13.1	14.3	18.2	20.4
4. Goederen en diensten	23.8	37.0	23.4	32.1	30.4	29.0	29.9	32.5	13.7	19.2	13.5	15.7
5. Rente	8.1	25.6	9.1	5.8	27.1	50.1	15.2	19.9	18.2	60.0	29.9	13.9
7. Investerings	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
8. Verrek., uitk. en bijdragen	19.4	11.8	15.6	19.4	15.6	13.7	19.4	13.7	15.6	19.4	15.6	15.6
9. Overdrachten en subsidies	25.2	34.3	32.9	42.9	44.8	38.3	31.6	32.9	35.9	43.0	29.6	56.1
10. Items n.i.e.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL:	137.3	162.5	134.5	146.7	180.6	201.7	155.7	167.1	136.6	196.0	152.9	163.0
3. Leningen minus terugbetalingen												
1. Leningen	0.7	0.9	0.2	0.2	0.3	0.3	3.3	2.2	2.4	2.9	2.1	2.4
2. Aflossingen	0.3	0.3	0.2	0.1	0.2	0.6	1.5	1.0	0.2	0.2	0.5	1.0
TOTAAL:	0.5	0.6	0.0	0.0	0.1	(0.2)	1.9	1.2	2.1	2.6	1.6	1.4
4. Netto buitenlands financiering												
1.1. Leningen buitenland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Lening NL begrotingssteun	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossingen buitenland	0.1	74.7	2.7	125.2	-	44.2	-	74.7	2.7	46.0	-	2.7
TOTAAL:	(0.1)	(74.7)	(2.7)	(125.2)	-	(44.2)	-	(74.7)	(2.7)	(46.0)	-	(2.7)
5. Netto binnenlands financiering												
1. Leningen binnenland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossingen binnenland	0.6	125.6	0.6	0.6	6.7	64.7	58.6	125.3	172.4	0.6	0.6	11.8
TOTAAL:	(0.6)	(125.6)	(0.6)	(0.6)	(6.7)	(64.7)	(58.6)	(125.3)	(172.4)	(0.6)	(0.6)	(11.8)
6. Netto Schatkistpapier												
1. Uitgifte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossing	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beginsaldo	-	17.6	(213.8)	(213.0)	(350.9)	(301.1)	(426.0)	(449.8)	(667.7)	(820.3)	(916.8)	(907.4)
Mutaties	17.6	(231.4)	0.9	(137.9)	49.8	(125.0)	(23.8)	(217.9)	(152.6)	(96.5)	9.4	25.4
Eindsaldo	17.6	(213.8)	(213.0)	(350.9)	(301.1)	(426.0)	(449.8)	(667.7)	(820.3)	(916.8)	(907.4)	(882.0)
<i>voorlopige cijfers</i>												

VIII. Subsidieoverzicht

	Begroting 2026		Begroting 2027	
	Algemene subsidies	Project subsidies	Algemene subsidies	Project subsidies
	4613	4617	4613	4617
Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur				
Archivo Nacional Arubano				
Stichting Monumentenfonds i.v.m. Slavernij verleden		3,028,500		3,576,200
subtotaal	0	3,028,500	0	3,576,200
Directie Natuur en Milieu				
Aruba Conservation Foundation	4,507,000		4,552,000	
subtotaal	4,507,000		4,552,000	
Directie Cultuur				
Stichting Arubaanse Muziekschool	1,353,000		1,413,000	
Stichting Schouwburg Aruba	643,300	5,000,000	643,300	
Leerorkest			88,000	
U.N.O.C.A	184,300	750,000	184,300	885,000
Fundacion Museo Arubano		59,700		59,700
subtotaal	2,180,600	5,809,700	2,328,600	944,700
Totaal Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur	6,687,600	8,838,200	6,880,600	4,520,900
Volksgezondheid, Sociale Zaken, Ouderenzaken en Verslavingszorg				
Directie Volksgezondheid				
FAVI	805,000		914,000	
F.E.P.O.	514,900		587,400	
Stichting Wit Gele Kruis	5,605,300		7,657,500	
subtotaal	6,925,200		9,158,900	
Maatschappelijk Zorg				
<u>Gehandicaptenzorg:</u>				
Funari	200,800		200,800	
S.V.G.A.	6,650,600		6,950,600	
S.V.G.A. - Personeel Cas Sjaburibari				
S.V.G.A. - tbv Pasa Dia Bibito Pin				
S.V.G.A. - tbv cas Blenchi		600,000		600,000
St. Gezinsvervangend tehuis (Ambiente Feliz)	3,362,600		3,362,700	1,900,000
<u>Kinderverzorging:</u>				
Stichting Casa Cuna Progreso	2,332,900		2,333,000	
Imeldahof	2,952,000	459,000	2,952,000	459,000
Fundashon pa nos muchanan	496,700		496,700	
<u>Sociaal werk:</u>				
Fundacion contra Violencia Relacional	578,500		878,600	
Stichting Mary Joan Breast Cancer Support Group	60,000		60,000	45,000
Fundacion pa Nos Comunidad	520,000		520,000	
Sonrisa (proj. subs. tbv Trampolin pa Trabao)	328,200	100,000	328,200	100,000
Alpha hulp administratie		45,800		45,900
Alpha hulp ondersteuning doelgroep		250,000		250,000
Stichting tot Verantwoord Ouderschap(Famia Planea)	364,700		402,000	
Heart Centered Leadership Foundation		200,000		200,000
Fund. Biba bou Guia	110,200		110,200	
Stichting Ambiente nobo	76,500		76,500	
Brighter Future	170,000			282,000
subtotaal	18,203,700	1,654,800	18,671,300	3,881,900

	Begroting 2026		Begroting 2027	
	Algemene subsidies	Project subsidies	Algemene subsidies	Project subsidies
	4613	4617	4613	4617
Bur. Ondersteuning Verslavingszorg				
Fundacion HUNTO	5,510,000		5,510,000	
Fundacion Anti Droga Aruba	700,000		486,000	
Stichting Alliansa				600,000
subtotaal	6,210,000		5,996,000	600,000
Directie Ouderenzaken				
SABA	27,446,400		28,530,000	
Fund Pa Nos Grandinan	925,000		1,289,900	
Cas Marie		730,000		1,384,800
Projectsubsidie SABA		250,000		852,000
Project Pasadia		1,732,600		1,500,000
subtotaal	28,371,400	2,712,600	29,819,900	3,736,800
Totaal Volksgezondheid, Sociale Zaken, Ouderenzaken en Verslavingszorg	59,710,300	4,367,400	63,646,100	8,218,700
Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport				
Overig Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport				
Stichting Leerorkest Aruba	200,000		200,000	
Muchila Creativo	137,000		145,600	
Fundacion Facilidatnan Deportivo		2,950,000		3,088,000
subtotaal	337,000	2,950,000	345,600	3,088,000
<u>Jeugdaangelegenheden:</u>				
YMCA	219,300		219,300	
Stichting Parlamento Hubenil Aruba	252,400		252,400	
Fundacion Telefon pa Hubentud	265,500		265,500	
Fundacion Respeta Mi	151,700		151,700	
ATHA	113,000	50,000	113,000	50,000
Tienda di Educacion	300,000		300,000	
subtotaal	1,301,900	50,000	1,301,900	50,000
IBISA				
Aruba Sport Unie	572,900		572,900	
Comite Olimpico Aruba	244,300		244,300	
St. Fund. Arub. pa Maneho di Facilidatnan Dep.	1,589,500		1,589,500	
Johan Cruyff Foundation		21,000		
subtotaal	2,406,700	21,000	2,406,700	0
Totaal Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport	4,045,600	3,021,000	4,054,200	3,138,000
Justitie, Integratie, Openbaar Vervoer en Energie				
Voogdijraad				
Stichting Casa Cuna en Imeldahof	164,800		172,600	
Stichting Reclasing en Jeugdbescherming	863,700		905,600	
Stichting Guia-MI (Martinusstichting)	1,115,000		1,189,100	
subtotaal	2,143,500		2,267,300	
Totaal Justitie, Integratie, Openbaar Vervoer en Energie	2,143,500		2,267,300	
TOTAAL SUBSIDIES	72,587,000	16,226,600	76,848,200	15,877,600

*aan dit overzicht kunnen er geen rechten ontleend worden

IX. Personeelsbezetting

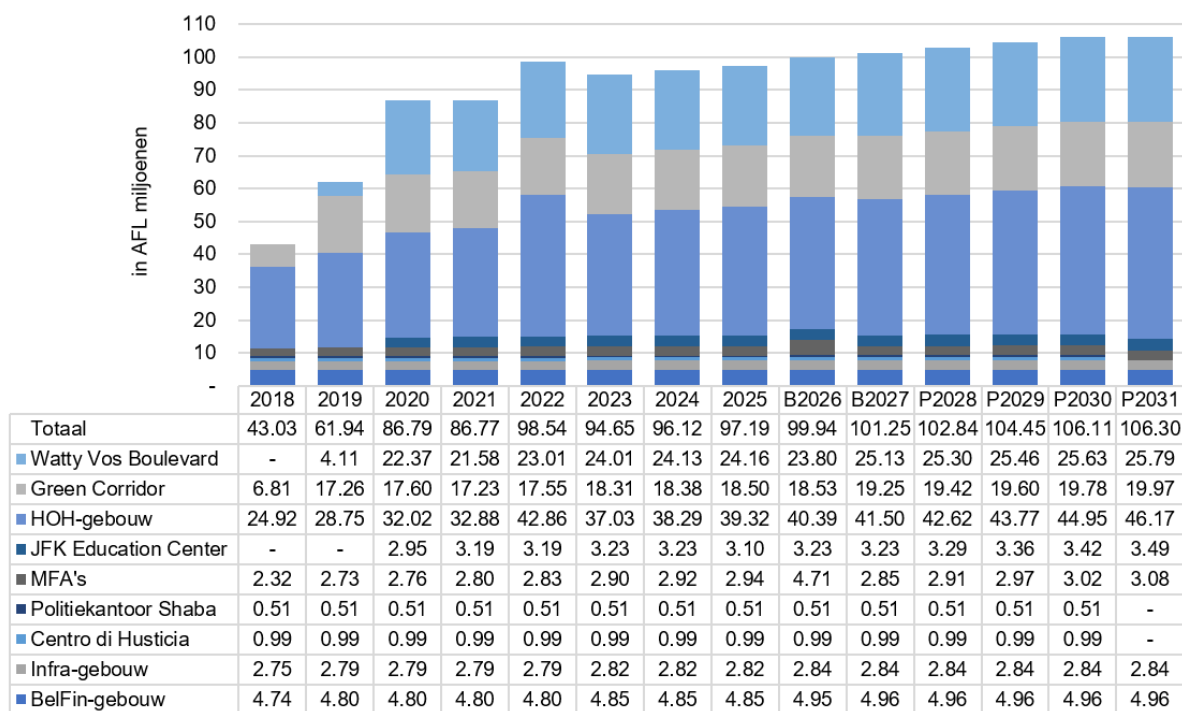
Kostenplaats	FTE	Personeelsbezetting			
	Actieve bezetting in FTE's per februari 2025	Werkzaam personeel per februari 2026	Vutters	Vacatures	Totaal
Ministerie Algemene Zaken, Cultuur, Milieu en Natuur					
16000001 Bureau Minister-President	26	25	1	0	26
16000005 Bureau Rampenbestrijding	15	13	0	2	15
16002001 Ministerraad	31	31	0	0	31
16004002 Sociaal Economisch Raad	9	8	1	0	9
16006001 Bureau Voorlichting	4	4	0	0	4
16010001 Archivo Nacional Arubano	27	26	0	1	27
16012001 DIVA	39	34	0	5	39
16012002 Defensie	145	135	0	9	144
16013001 Dir. Buitenlandse Betrekkingen	16	13	1	2	16
16014001 H.B.K. Noord	7	7	0	0	7
16014002 H.B.K. San Nicolas	7	7	0	0	7
16014003 H.B.K. Santa Cruz	7	7	0	0	7
16014004 H.B.K. Savaneta	6	6	0	0	6
16014005 H.B.K. Paradera	7	6	0	1	7
16016001 Overig AZCMN	15	0	0	15	15
16018001 Bureau MFA	9	9	0	0	9
16023001 Directie Natuur en Milieu	16	14	1	1	16
16023002 Bureau City Inspector	10	10	0	0	10
16024001 Directie Cultuur	25	22	0	3	25
16024002 Erediensten	13	11	0	2	13
16024003 Musea	7	7	0	0	7
16024004 Monumentenbureau	11	9	0	2	11
16024005 Unescoraad	6	6	0	0	6
Ministerie AZCMN	458	410	4	43	457
Ministerie van Huisvesting, Infrastructuur, Interne Diensten en Telecommunicatie					
16120001 Bureau Minister HIIT	13	13	0	0	13
16128001 Dienst Technische Inspecties	40	36	1	3	40
16135001 DIP	41	38	0	3	41
16136001 DLV	30	23	0	7	30
16137001 Overig HIIT	10	0	0	10	10
16140001 Directie Telecommunicatie	16	14	0	2	16
16150001 Bureau Interne Diensten	37	34	1	2	37
16150002 Centraal Magazijn	5	5	0	0	5
Ministerie HIIT	192	163	2	27	192
Ministerie Toerisme, Transport en Arbeid					
16240001 Bureau minister TTA	19	19	0	0	19
16240004 Inspectie Scheep- & Luchtvaart	7	7	0	0	7
16248001 Overig TTA	10	0	0	10	10
16248101 Directie Luchtvaart	41	35	0	6	41
16248201 Meteorologische Dienst	17	10	0	7	17
16248301 Directie Scheepvaart	15	14	0	1	15
16248501 Directie Arbeid & Onderzoek	43	41	1	1	43
16248502 Bureau Landsbemiddelaar	2	1	0	1	2
16248504 Departamento di Progreso Labor	43	31	0	12	43
Ministerie TTA	197	158	1	38	197

Kostenplaats	FTE	Personeelsbezetting			
	Actieve bezetting in FTE's per februari 2025	Werkzaam personeel per februari 2026	Vutters	Vacatures	Totaal
<u>Ministerie van Volksgezondheid, Sociale Zaken, Ouderenzorg en Verslavingszorg</u>					
16560001 Bureau Minister VSOV	17	17	0	0	17
16561001 Directie Volksgezondheid	86	74	6	6	86
16561006 Inspectie Volksgezondheid	23	23	0	0	23
16562002 Dienst Besmettelijke Ziekten	9	9	0	0	9
16562003 Sociaal-psychiatrisch Dienst	1	0	1	0	1
16562007 Dienst Gele Koorts	32	28	3	1	32
16562008 Hygienische Dienst	13	10	3	0	13
16563001 Veterinaire Dienst	8	8	0	0	8
16567001 Directie Sociale Zaken	80	74	1	5	80
16567006 Bureau Sostenemi	10	9	0	1	10
16567007 Bureau Vrouwenzaken	7	5	2	0	7
16568001 Overig VSOV	15	0	0	15	15
16568901 Bur. Onderst. Verslavingszorg	7	5	1	1	7
16568902 Opvangcentrum Drugsbestrijding	11	11	0	0	11
16569001 Directie Ouderenzorg	8	8	0	0	8
Ministerie VSZOV	327	281	17	29	327
<u>Ministerie van Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport</u>					
16770001 Bureau Minister KOJIS	21	21	0	0	21
16771001 Directie Onderwijs	51	45	2	4	51
16771004 Traimerdia	52	52	0	0	52
16771007 Dienst Publieke Scholen	18	12	6	1	19
16771008 Bureau Meldpunt Leerplicht	8	7	0	1	8
16771009 Dienst Inspectie van het Onderwijs	13	10	1	2	13
16771010 Bur. Multidisciplinair Centrum	28	21	1	6	28
16771011 Dienst Uitvoering Onderwijs subsidie (DUOS)	4	4	0	0	4
16772001 Arco Iris Kleuterschool	19	17	0	2	19
16772003 Fonteinkleuterschool	8	8	0	0	8
16772004 Kleuterschool Washington	15	15	0	0	15
16772006 Openbaar kleuteronderwijs (Conrado Coronel)	8	8	0	0	8
16773001 Reina Beatrixschool	39	35	0	4	39
16773002 Xander Bogaerts Basisschool (Comm Pieterboer)	31	30	0	1	31
16773003 Colegio Hilario Angela	28	23	0	5	28
16773004 Colegio Conrado Coronel	41	36	0	5	41
16773005 Basisschool Washington	43	42	0	2	44
16773006 Basisschool Kudaweche	41	35	0	6	41
16773009 Prinses Amalia school	33	32	0	2	34
16774001 Scol Soeur Juliette (Emmaschool)	54	47	0	7	54
16774002 Scol un paso pa futuro	36	34	0	2	36
16774003 Scol Practico pa Ofishi	64	57	0	7	64
16774004 Scol Basico Dornasol	37	35	0	2	37
16774053 Scol Scucha Nos	1	1	0	0	1
16775001 Julianaschool	28	25	0	3	28
16775002 C.G. Abraham de Veerschool	30	30	0	3	33
16775004 Colegio Nigel Matthew (Colegio Pariba)	52	51	0	1	52
16775005 Ceque College	22	22	0	1	23
16781002 Openb Avond Beroepsonderwijs Aruba	3	1	0	2	3
16782001 EPI - sector Economie	41	39	0	2	41
16782002 EPI - Stafbureau	46	43	0	4	47
16783001 EPI - sector Horeca	30	29	0	1	30
16784001 EPI - sector Techniek	40	36	0	4	40
16785001 EPI - sector D.G.O.	40	37	0	3	40
16786001 Instituto Pedagogico Arubano	58	52	1	5	58
16788601 DIA	17	16	0	1	17
16788701 Biblioteca Nacional Aruba	56	55	0	2	57
16788801 Directie voor Innovatie	2	2	0	0	2
16788901 Ensenansa pa Empleo	7	7	0	0	7
16789001 Overig KOJIS	30	0	0	30	30
16789004 Departamento pa Mucha y Hoben	1	1	0	0	1
16789801 IBISA	38	32	0	6	38
16789901 Gevolmachtigd Minister NL (excl in NL aangetrokken)	4	3	0	1	4
16789902 Gevolmachtigd Minister USA	1	1	0	0	1
Ministerie KOJIS	1,239	1,109	11	128	1,248

Kostenplaats	FTE	Personeelsbezetting			
	Actieve bezetting in FTE's per februari 2025	Werkzaam personeel per februari 2026	Vutters	Vacatures	Totaal
Ministerie van Justitie, Integratie en Openbaar Vervoer					
16880001 Bureau minister van JIOV	30	29	1	0	30
16881001 Korps Politie Aruba	564	538	11	15	564
16881002 Cuerpo Especial Arubano	111	106	3	2	111
16881003 IASA	67	62	1	4	67
16881004 NCB Interpol Aruba	5	4	0	1	5
16881005 Guarda Nos Costa	44	41	1	2	44
16882001 Dienst Brandweer	141	135	1	5	141
16883001 Korrectie Instituut Aruba	169	155	0	14	169
16884001 DWJZ	37	32	2	3	37
16884002 Bezwaaradviescommissie LAR	9	8	0	1	9
16884003 Casinowezen	15	14	1	0	15
16885001 Griffie Gerecht Eerste Aanleg	4	4	0	0	4
16886001 Openbaar ministerie	75	64	2	9	75
16886002 Landsrecherche	17	14	0	3	17
16887001 Voogdijraad	39	38	0	1	39
16887002 Bur. Orthopedagogisch Centrum	52	46	0	6	52
16889001 DIMAS	78	74	2	2	78
16890001 Overig JIOV	50	0	0	50	50
16892001 DRHA	67	65	0	2	67
16892002 Overtolligheidspool	13	12	1	0	13
16893001 Bureau Integriteit	5	5	0	0	5
16894001 Departamento Transporte Publico	29	28	0	1	29
16895001 Dienst Burgerlijke Stand en Bevolking	39	35	0	4	39
Ministerie JIOV	1,660	1,509	26	125	1,660
Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Primaire Sector					
16990001 Bureau Minister FEPS	20	20	0	0	20
16990002 Financial Intelligence Unit Aruba (MOT)	15	13	0	2	15
16990005 Coordinatiebureau Overheidssubs	3	2	0	1	3
16992001 Directie Financiën	94	64	1	29	94
16994008 Departamento di Impuesto	218	197	4	17	218
16994009 Departamento di Aduana	202	172	7	23	202
16995001 Centrale Accountants Dienst	18	9	0	9	18
16997001 Overige FEPS	20	0	0	20	20
16998001 Directie Economische Zaken, Handel en Industrie	37	35	1	1	37
16998004 Servicio na Defensa di Consumidor	9	9	0	0	9
16998005 BIE	9	8	0	1	9
16998101 Centraal Bureau Statistiek	31	27	0	4	31
16998401 Dient Landbouw, Veeteelt en Visserij	24	21	0	3	24
Ministerie FEPS	700	577	13	110	700
Totaal Land Aruba	4,773	4,207	74	500	4,781

Bron: personeelsstaat peilmaand februari 2026

X. Overzicht begrote ramingen van PPS-projecten

Noot: In de meerjarige projecties voor de projecten Watty Vos Boulevard, Green Corridor, Horacio Oduber Hospitaal, John F. Kennedy Education Center en de multifunctionele accommodaties is rekening gehouden met eventuele inflatoire effecten.

XI. Stand overheidsdeelnemingen

Nr.	Relatienaam	Laatst ingediende jaarrekening	Vermogenpositie					
			2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	Air Navigation Services Aruba N.V. (ANSA)	2025	7,242,308.00	7,671,556.00	8,521,689.00	9,315,012.00	10,829,836.00	11,846,066.00
2	Aruba Airport Authority N.V. (AAA)	2025	299,898,535.00	323,363,735.00	360,920,917.00	392,858,220.00	443,204,565.00	472,256,438.00
3	Aruba Ports Authority N.V. (APA)	2023	48,476,000.00	47,632,000.00	43,533,000.00	47,972,000.00		
4	Compania Arubiano di Bus N.V.	2019	-	-	-	-		
5	Compania Arubiano di Petroleo N.V. (CAP)	2021	2,723,589.00	2,541,329.00	-	-		
6	Free Zone Aruba N.V.	2024	(5,037,156.00)	(5,351,648.00)	-	(5,058,062.00)	(4,736,147.00)	
7	Fuels Marketing and Supply Aruba N.V. (FMSA)	2023	19,165,240.00	33,701,170.00	53,408,717.00	61,258,360.00		
8	Post Aruba N.V.	2023	-	-	(5,210,309.00)	(5,242,096.00)		
9	Refineria di Aruba N.V. (RDA)	2023	113,051,275.00	103,590,097.00	90,718,946.00	68,589,036.00		
10	Renobacion Aruba N.V.	2022	4,665,702.00	4,499,024.00	-	-		
11	Servicio di Limpiesa di Aruba (Serlimar)	2016	-	-	-	-		
12	Utilities Aruba N.V.	2024	591,262,000.00	616,085,357.00	599,813,276.00	653,236,896.00	712,975,770.00	
13	Setar N.V.	2025	261,214,000.00	275,974,000.00	287,250,000.00	293,859,000.00	298,673,000.00	300,499,000.00
14	Centrale Bank van Aruba (CBA)	2025	128,431,010.00	131,020,680.00	123,109,131.00	137,023,588.00	207,428,719.00	297,971,088.00
15	Aruba Tourism Authority (ATA)	2025	23,551,000.00	31,651,000.00	37,461,000.00	39,152,000.00	46,762,000.00	56,552,000.00
Totaal								

Nr.	Relatiennaam	Laatst ingediende jaarrekening	Resultaat/winst					
			2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	Air Navigation Services Aruba N.V. (ANSA)	2025	(2,742,735.00)	429,248.00	850,133.00	793,323.00	1,514,824.00	997,993.00
2	Aruba Airport Authority N.V. (AAA)	2025	(21,953,687.00)	23,465,200.00	41,907,182.00	44,507,303.00	57,022,445.00	37,605,243.00
3	Aruba Ports Authority N.V. (APA)	2023	(138,000.00)	407,000.00	(4,099,000.00)	4,439,000.00		
4	Compania Arubiano di Bus N.V.	2019	-	-	-	-		
5	Compania Arubiano di Petroleo N.V. (CAP)	2021	(165,323.00)	(182,260.00)	-	-		
6	Free Zone Aruba N.V.	2024	(533,078.00)	(314,492.00)	-	(110,723.00)	321,915.00	
7	Fuels Marketing and Supply Aruba N.V. (FMSA)	2023	(13,406,594.00)	14,535,930.00	19,707,547.00	7,849,643.00		
8	Post Aruba N.V.	2023	-	-	-	-		
9	Refineria di Aruba N.V. (RDA)	2023	(42,979,258.00)	(9,461,178.00)	(12,871,151.00)	(22,129,910.00)		
10	Renobacion Aruba N.V.	2022	(296,474.00)	(463,151.00)	-	-		
11	Servicio di Limpiesa di Aruba (Serlimar)	2016	-	-	-	-		
12	Utilities Aruba N.V.	2024	19,985,000.00	32,642,783.00	(16,272,081.00)	53,625,618.00	52,474,477.00	
13	Setar N.V.	2025	(11,182,000.00)	14,760,000.00	16,776,000.00	12,109,000.00	9,814,000.00	5,739,000.00
14	Centrale Bank van Aruba (CBA)	2025	28,391,571.00	19,730,836.00	11,819,287.00	23,914,457.00	70,405,131.00	110,860,517.00
15	Aruba Tourism Authority (ATA)	2025	(824,000.00)	32,356,000.00	48,652,000.00	34,209,000.00	48,701,000.00	54,814,000.00
Totaal								

Nr.	Relatiennaam	Laatst ingediende jaarrekening	Begroot dividenduitkering						
			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1	Air Navigation Services Aruba N.V. (ANSA)	2025	-	-	-	-	-		
2	Aruba Airport Authority N.V. (AAA)	2025	-	-	4,400,000.00	11,313,000.00	6,000,000.00	5,029,000.00	5,029,000.00
3	Aruba Ports Authority N.V. (APA)	2023	-	-	-	-			
4	Compania Arubiano di Bus N.V.	2019	-	-	-	-			
5	Compania Arubiano di Petroleo N.V. (CAP)	2021	-	-	-	-			
6	Free Zone Aruba N.V.	2024	-	-	-	-			
7	Fuels Marketing and Supply Aruba N.V. (FMSA)	2023	-	-	-	-			
8	Post Aruba N.V.	2023	-	-	-	-			
9	Refineria di Aruba N.V. (RDA)	2023	-	-	-	-			
10	Renobacion Aruba N.V.	2022	-	-	-	-			
11	Servicio di Limpiesa di Aruba (Serlimar)	2016	-	-	-	-			
12	Utilities Aruba N.V.	2024	-	8,000,000.00	-	10,000,000.00	15,000,000.00	10,000,000.00	5,000,000.00
13	Setar N.V.	2025	8,600,000.00	-	5,500,000.00	3,100,000.00	3,100,000.00	4,000,000.00	1,826,000.00
14	Centrale Bank van Aruba (CBA)	2025	20,000,000.00	23,000,000.00	19,066,600.00	11,000,000.00	20,000,000.00	27,900,000.00	59,380,000.00
15	Aruba Tourism Authority (ATA)	2025	-	-	24,000,000.00	42,800,000.00	32,500,000.00	41,090,000.00	18,000,000.00
Totaal			28,600,000.00	31,000,000.00	52,966,600.00	78,213,000.00	76,600,000.00	88,019,000.00	89,235,000.00

Nr.	Relatiennaam	Laatst ingediende jaarrekening	Voorlopige realisatie					
			2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	Air Navigation Services Aruba N.V. (ANSA)	2025	-	-	-	-		
2	Aruba Airport Authority N.V. (AAA)	2025	-	-	3,915,000.00	11,313,000.00	6,008,490.00	7,698,033.00
3	Aruba Ports Authority N.V. (APA)	2023	-	-	-	-		
4	Compania Arubiano di Bus N.V.	2019	-	-	-	-		
5	Compania Arubiano di Petroleo N.V. (CAP)	2021	-	-	-	-		
6	Free Zone Aruba N.V.	2024	-	-	-	-		
7	Fuels Marketing and Supply Aruba N.V. (FMSA)	2023	-	-	-	-		
8	Post Aruba N.V.	2023	-	-	-	-		
9	Refineria di Aruba N.V. (RDA)	2023	-	-	-	-		
10	Renobacion Aruba N.V.	2022	-	-	-	-		
11	Servicio di Limpiesa di Aruba (Serlimar)	2016	-	-	-	-		
12	Utilities Aruba N.V.	2024	-	8,000,000.00	-	-		
13	Setar N.V.	2025	7,740,000.00	-	4,950,000.00	4,950,000.00	4,500,000.00	3,600,000.00
14	Centrale Bank van Aruba (CBA)	2025	19,876,845.00	22,854,356.00	19,066,630.00	10,000,000.00	20,000,000.00	35,368,132.00
15	Aruba Tourism Authority (ATA)	2025	25,896,298.00	-	24,256,000.00	42,842,000.00	32,519,000.00	41,090,000.00
Totaal			53,513,143.00	30,854,356.00	52,187,630.00	69,105,000.00	63,027,490.00	87,756,165.00

XII. Stand houdbaarheid Lands' financiën

Inleiding

Schulden worden als “houdbaar” beschouwd wanneer op basis van de ontwikkeling ervan niet hoeft te worden aangenomen dat in de nabije toekomst de collectievelastendruk (=belastingen en premies) zal moeten toenemen. In de meest eenvoudige operationele vorm betekent dit dat de schuldquote (=schulden uitgedrukt in procenten van het bruto binnenlands product) in de komende jaren gelijk blijft dan wel lager zal zijn dan in het huidige jaar. Om aan deze voorwaarde te kunnen voldoen moet aan een rekenkundige voorwaarde voldaan worden: de groeivoet van de schuld dient gelijk of lager te zijn dan de groeivoet van de economie, deze uitgedrukt in procenten nominale groei van het bruto binnenlands product (hierna: BBP). Als men uitgaat dat de groeivoet van de economie een gegeven is, dan blijft de groeivoet van de schulden over als variabele waarop het beleid van toepassing wordt.

Op basis hiervan kan een gebied opgebouwd worden waarbinnen schulden houdbaar zijn. Dit gebied kan visueel gemodelleerd worden. Drie elementen bepalen hier het gebied:

1. Het saldo uitgedrukt in procenten BBP
2. De schuldquote, ook uitgedrukt in procenten BBP
3. De groeivoet van het BBP

Bij de verdere uitwerking van deze elementen kan ervoor gekozen worden om gebruik te maken van het totale saldo, of het primair saldo. In deze analyse is gekozen voor het gebruiken van het primair saldo. Het primaire saldo geeft daarmee meer inzicht in de onderliggende budgettaire ontwikkeling dan het totale saldo, omdat de rentelasten – en daarmee de financiële last die voortvloeit uit de bestaande schuldpositie – afzonderlijk kunnen worden geanalyseerd.

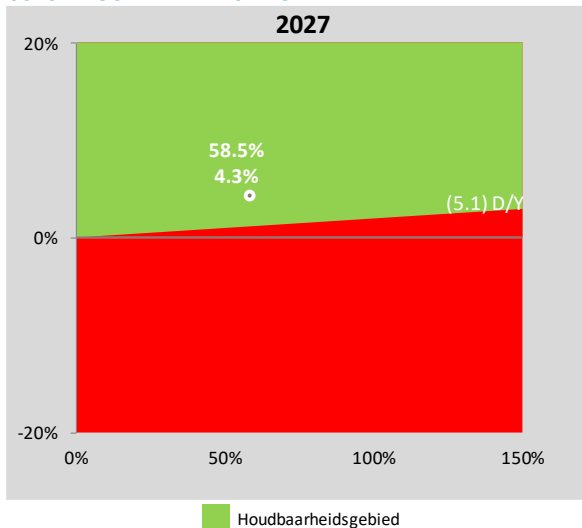
Hieronder volgt een macro-analyse van de schuldhoudbaarheid, sociale last van de publieke schuld en de elementen die hier van invloed zijn.

Houdbaarheid in 2027-2031

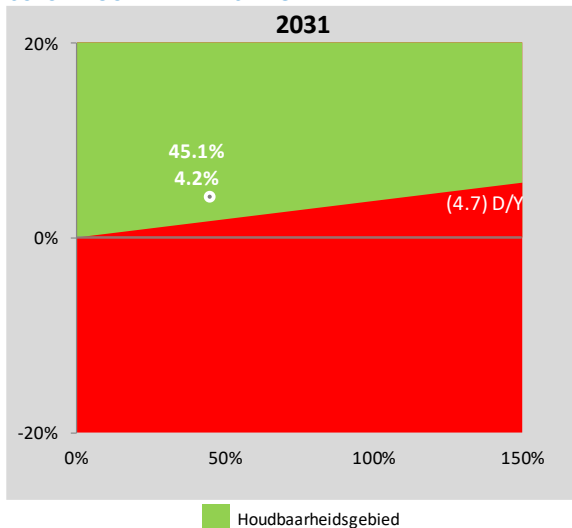
De algemene verwachting is dat de Arubaanse economie de komende jaren zal blijven groeien. Daarnaast is de verwachting dat de publieke schuldpositie jaarlijks zal afnemen (=grosso modo met de omvang van het financieringsoverschot). Hierdoor zal de groeivoet van de economie hoger liggen dan de groei van de publieke schuld. Met andere woorden zal de schuldquote geleidelijk in de periode 2027 tot en met 2031 geleidelijk afnemen. Voor het verwachte schuldreductiepad tot en met het jaar 2040 wordt verwezen naar de grafiek in het algemeen deel van de memorie van toelichting.

De onderstaande diagrammen geven de verwachte ontwikkeling van de schuldhoudbaarheid op de middellange termijn weer. Naar verwachting zal het Land zich aan het einde van 2027 nog steeds binnen het groene houdbaarheidsgebied bevinden (linker diagram). Deze verwachting geldt eveneens voor de daaropvolgende vier jaren (rechterdiagram), hetgeen erop wijst dat de schuldontwikkeling gedurende de gehele periode als houdbaar kan worden aangemerkt.

SCHULDHOUDBAARHEIDSDIAGRAM

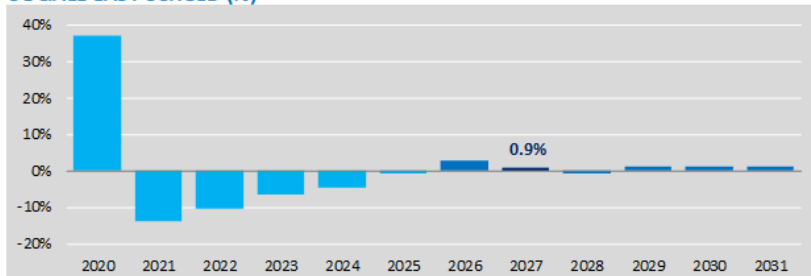

SCHULDHOUDBAARHEIDSDIAGRAM

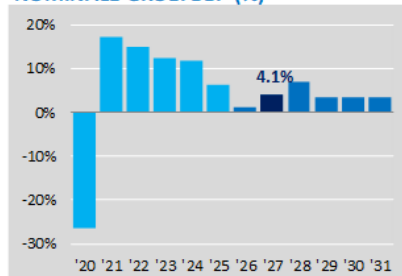

De verwachting is dat de schuldquote in de komende jaren geleidelijk zal blijven dalen, mede dankzij de geprojecteerde financieringsoverschotten van het Land. Desondanks vertoont de sociale last van de publieke schuld een milde stijging in 2027. Dit is te verklaren doordat de verwachte economische groei lager ligt dan de gemiddelde nominale rentevoet op de gehele overheidsschuld. In de onderstaande analyse wordt vooralsnog uitgegaan van (her)financiering tegen marktconforme rentetarieven, waarbij geen rekening is gehouden met mogelijke preferente financiering via Nederland. Daarnaast wordt verwacht dat het Land vanaf 2027 een substantieel primair overschot zal realiseren. Hieronder worden de verwachte ontwikkelingen voor de periode 2027 tot en met 2031 nader toegelicht.

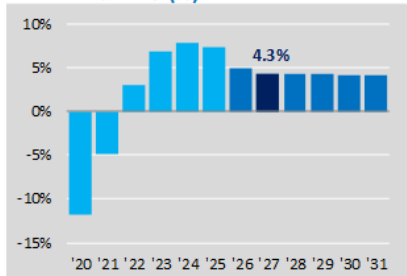
SOCIALE LAST SCHULD (%)

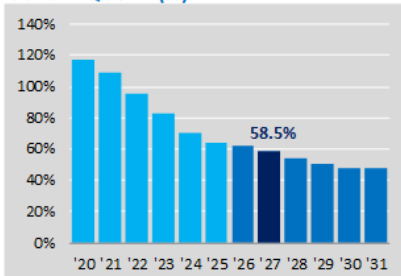
NOMINALE GROEI BBP (%)

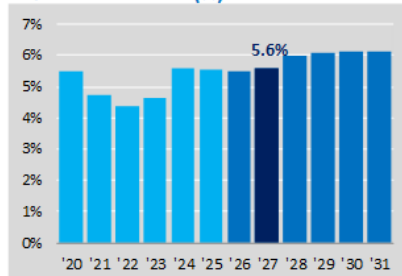
PRIMAIR SALDO (%)

SCHULDQUOTE (%)

NOMINALE RENTE (%)

Werkelijk Prognose

Assumpties:

BBP 2026-2027 is cf. DEZHI (juni 2026) en BBP 2028-2031 is cf. IMF (april 2026).

Rente 2028-2031: Overschotten worden (vooralsnog) volledig aangewend voor schuldafbouw. Herfinanciering tegen een rentepercentage van 6.0%.

Schuld: Beginsstand 2027 is gelijkgesteld aan de geprojecteerde eindstand 2026. Schuldpositie o.b.v. formele leningen en kortlopende schulden.

XIII. Meerjarig inzicht financiële lasten Landspakket

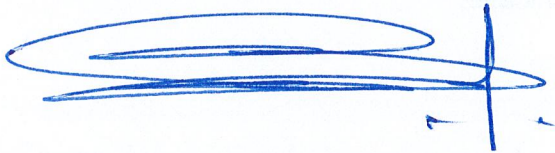
Budgettaire gevolgen van de uitvoeringsagenda (bedragen x AWG 1.000)														
		Structureel/ Incidenteel	2022		2023		2024		2025		2026		2027	
			Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
Thema: A Financieel beheer			1,840	22	1,303	665	4,257	877	2,827	5,206	2,895	-	-	-
Verslaggevingsstelsel	Incidenteel	381	22	-	177	155	27	299	333	-	-	-	-	-
Programmamanager A	Incidenteel	-	-	335	-	-	47	284	161	-	-	-	-	-
NSS	Incidenteel	1,460	-	-	407	-	187	-	122	-	-	-	-	-
Capaciteit versterking	Structureel	-	-	968	80	2,050	518	147	483	-	-	-	-	-
Eindafrekening Subsidies	Incidenteel	-	-	-	-	107	94	-	4	-	-	-	-	-
Interimcontrole	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	2,800	-	-	-	-
Three Lines	Incidenteel	-	-	-	-	1,899	4	2,097	4,059	-	-	-	-	-
E-LOFA	Incidenteel	-	-	-	-	46	-	-	44	-	-	-	-	-
E-begrotingssysteem	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	95	-	-	-	-
Thema B: Kosten en effectiviteit publieke sector			-	-	619	53	-	99	-	117	69	-	-	-
Programmamanager B	Incidenteel	-	-	619	53	-	99	-	117	-	-	-	-	-
Draaiboek regelgeving DWJZ	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	69	-	-	-	-
Thema C: Belastingen			3,245	830	621	-	1,095	534	1,095	689	858	-	-	-
Hervorming fiscaal stelsel	Incidenteel	3,245	830	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inhaal achterstand bezwaarafhandelingen	Incidenteel	-	-	621	-	1,095	534	1,095	689	858	-	-	-	-
Thema D: Financiële sector			335	-	335	-	-	-	-	335	-	-	335	-
UBO-register	Structureel	335	-	335	-	-	-	-	-	335	-	-	335	-
Thema E: Economische hervormingen			301	44	-	197	1,044	134	955	780	2,123	-	301	-
AFTA	Structureel	301	44	-	197	-	89	-	-	-	-	-	-	-
Randvoorwaarden AFTA	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	167	-	42	▼	-
Sids Hossein	Incidenteel	-	-	-	-	44	45	-	30	-	-	-	-	-
Herziening vestigingsverordening	Incidenteel	-	-	-	-	79	-	-	-	-	-	-	-	-
Economisch Onderzoek Kasteelt	Incidenteel	-	-	-	-	205	-	-	190	-	-	-	-	-
Doorontwikkeling DPL	Incidenteel	-	-	-	-	101	-	-	63	176	-	-	-	-
Arbeidsmarktbeleid	Incidenteel	-	-	-	-	148	-	-	45	464	-	-	-	-
Reviseren & optimaliseren verzameling personeelsbehoefte op de arbeidsmarkt	Incidenteel	-	-	-	-	32	-	-	-	-	-	-	-	-
Realiseren forecasting model personeelsbehoefte	Incidenteel	-	-	-	-	198	-	-	-	-	-	-	-	-
Interface DAO en CENSO	Incidenteel	-	-	-	-	237	-	-	-	16	-	-	-	-
Inhuren programmamanager	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	37	107	-	-	-	-
Agri-innovation park	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	647	414	-	-	-	-	-
Subs bep Armoedegrens en koopkr meting	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	301	-	60	▼	-
Impl Fin Tech sector Aruba	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	122	-	-	-	-
Subs StartAruba fase 1 Ecosysteemanalyse	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	108	-	22	▼	-
Subs Impl Energie en waterregulering	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	274	-	55	▼	-
Ferryverbinding Aruba Curacao	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	80	-	41	▼	-
Subsidieverlening CCI	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	272	-	128	-	54	▼	-
Ontwikkeling Ostad & SN	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	36	-	74	-	-	-	-
Programma managers Economie	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	106	-	27	▼	-
Thema F: Zorg			-	-	746	-	746	603	750	-	897	-	-	-
Uitbreiding Huisartsen Opleiding	Structureel	-	-	746	-	746	603	750	-	750	-	-	-	-
Implementatie Multidisciplinaire Diabeteszorg	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	42	-	-	-	-
Wetgevingsproject Pandemische Paraatheid	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	105	-	-	-	-
Thema G: Onderwijs			-	-	-	-	889	164	427	483	497	-	389	-
Kengetallen Registratiesysteem	Structureel	-	-	-	-	889	164	346	483	-	-	348	▼	-
Nulmeting infra bovenbouw schoolgebouw	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	144	-	-	-	-
Taalsprong	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	271	-	-	-	-
Coördinatie huisvesting onderwijs	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	81	-	81	-	41	▼	-
Thema H: Versterken rechtsstaat			8,692	442	7,743	2,282	3,637	4,996	6,659	2,876	2,413	-	1,403	-
Grenstoezicht	Incidenteel	8,402	221	6,826	973	-	2,885	-	1,002	-	-	-	-	-
Kansspelautoriteit	Incidenteel	-	-	79	80	-	-	-	-	826	-	372	▼	-
Handhaving	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	158	-	-	-	-
Paraatheid	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-	77	-	21	▼	-
Ondermijningsgelden	Incidenteel	290	221	838	1,229	3,637	2,111	6,659	1,874	1,587	-	1,010	-	-
Totaal:			14,413	1,339	11,367	3,196	11,667	7,407	12,712	10,151	10,087	-	2,428	-
Bijdrage via:														
A. Geoomerkte NL middelen voor de periode 2022-2027			13,778	1,294	8,272	2,866	9,617	6,654	12,281	9,353	9,645	-	2,093	-
B. Geoomerkte NL middelen (eenmalig) combi met Landsbegroting (structurele uitg.			-	-	1,921	133	2,050	664	431	798	107	-	-	-
C. Landsbegroting			636	44	1,173	197	-	89	-	-	335	-	335	-
Uitputtingspercentage:				9%		28%		63%		80%		0%		0%

XIV. Regeerprogramma kabinet AVP-FUTURO

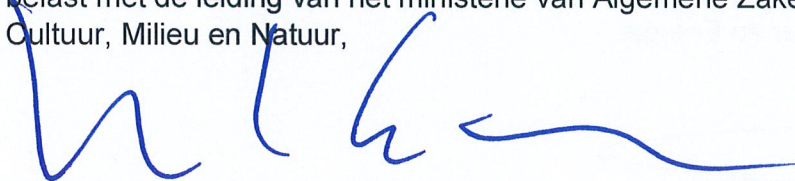

Klik op deze link: <https://archive.org/details/BNA-DIG-GOBIERNO-GABINETEAVP-FUTURO-2025-2028/mode/2up?view=theater&ui=embed&wrapper=false&q=>

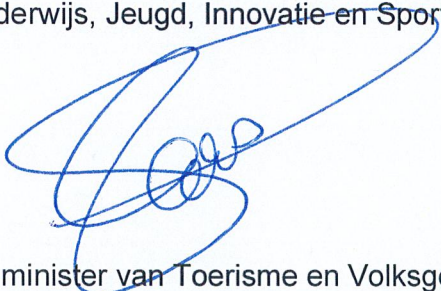
De minister van Financiën en Cultuur,
belast met de leiding van het ministerie van Financiën,
Economische Zaken en Primaire Sector,

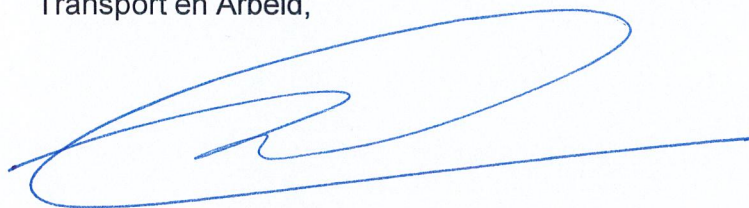
De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening,
belast met de leiding van het ministerie van Algemene Zaken,
Cultuur, Milieu en Natuur,

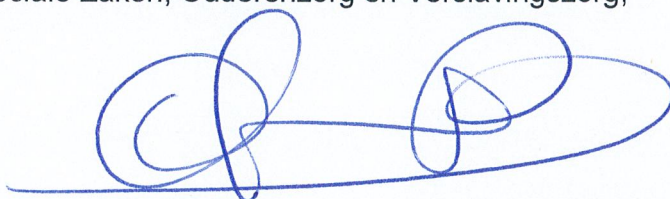
De minister van Onderwijs en Sport,
belast met de leiding van het ministerie van Koninkrijksrelaties,
Onderwijs, Jeugd, Innovatie en Sport,

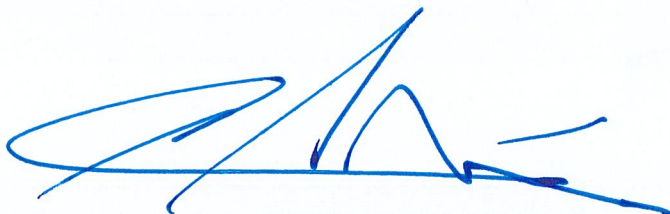
De minister van Toerisme en Volksgezondheid,
belast met de leiding van het ministerie van Toerisme,
Transport en Arbeid,

De minister van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken,
belast met de leiding van het ministerie van Volksgezondheid,
Sociale Zaken, Ouderenzorg en Verslavingszorg,

De minister van Arbeid, Energie en Integratie,
belast met de leiding van het ministerie van Huisvesting,
Infrastructuur, Interne Diensten en Telecommunicatie,

A stylized handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke.

De minister van Justitie en Sociale Zaken,
belast met de leiding van het ministerie van Justitie,
Integratie, Openbaar Vervoer en Energie,

A handwritten signature in blue ink, featuring a small, cursive 'J' or 'W' followed by a long, sweeping horizontal line.